

เอกสารวิชาการ

เรื่องที่ ๑

คู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด
กรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์

โดย

นางสาวสุมาลี จำเจริญ

เลขทะเบียนวิชาการที่
สถานที่ดำเนินการ

๖๓(๒)-๐๕๑๓-๐๐๕

สำนักกฎหมาย กรมปศุสัตว์

กรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาดำเนินการ
การเผยแพร่

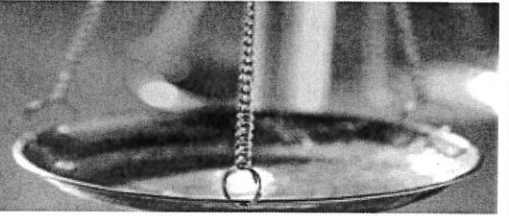
ธันวาคม ๒๕๖๐-ธันวาคม ๒๕๖๒

เว็บไซต์สำนักกฎหมาย

สำนักกฎหมาย

Bureau of Legal Affairs

www dld.go.th ค้นหา

วันศุกร์ ที่ 24 เมษายน พ.ศ. 663

ข่าวประชาสัมพันธ์

- ▼ ประกาศกรมปลัดสัตว์ เรื่อง กำหนดแบบคำขออนุมัติ หนังสืออนุมัติ แบบรายงาน ลักษณะและรายละเอียด ป้ายแสดงข้อความแผนงานการจัดตั้งสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๙ [\(ดูข่าว\)](#)
- ▼ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่น ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓ [\(ดูข่าว\)](#)
- ▼ การดำเนินการตามมาตรการอำนวยความสะดวกและลดภาระแก่ประชาชน (การไม่เรียกสำเนาเอกสารที่ทางราชการออกให้ จากประชาชน) [\(ดูข่าว\)](#)
- ▼ ประกาศกรมปลัดสัตว์ เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) (ฉบับที่ ๓) [\(ดูข่าว\)](#)
- ▼ ประกาศกรมปลัดสัตว์ เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) (ฉบับที่ ๒) [\(ดูข่าว\)](#)

ผลงานวิชาการ

- ▼ มาตรการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผลงานบุคคลในการขอรับการประเมิน (นางสาวสุมาลี จำเริญ)

▶ เรื่องที่ ๑ คู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปลัดสัตว์ (แก้ไขตามมติคณะกรรมการประเมินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๖๓) (นางสาวสุมาลี จำเริญ)

▶ เรื่องที่ ๒ ตีความวิเคราะห์กรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองในความรับผิดชอบของกรมปลัดสัตว์ (แก้ไขตามมติคณะกรรมการประเมินฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๖๓) (นางสาวสุมาลี จำเริญ)

- ▼ มาตรการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผลงานบุคคลในการขอรับการประเมิน

▶ เรื่องที่ ๑ การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเช่าบ้านที่ได้รับไปโดยไม่มีสิทธิคืน ตีษการณคดีดำหมายเลขที่ ๒๒๐/๒๕๖๑ หมายเลขแดงที่ ๒๗๐๗/๒๕๖๑ (นายประสิทธิ์ เกษณะระ)

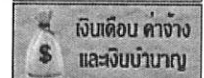
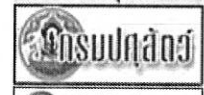
▶ เรื่องที่ ๒ การฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าปรับตามสัญญาจ้างค่าก่อสร้าง ตีษการณคดีดำหมายเลขที่ พ. ๓๗/๒๕๕๘ หมายเลขแดงที่ พ. ๑๗๔/๒๕๕๙ (นายประสิทธิ์ เกษณะระ)

- ▼ มาตรการป้องกันและลงโทษผู้แจ้งข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผลงานบุคคลในการขอรับการประเมิน (นายพงศธร โภกนิล)

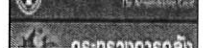
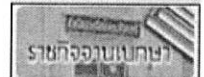

นายบุญญฤกษ์ ปิ่นประสงค์
ผู้อำนวยการ
สำนักกฎหมาย

กรมปลัดสัตว์

หน่วยงาน

ข้อมูลองค์กร

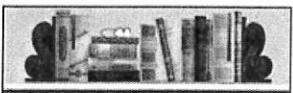
- ☑ หน้าหลัก
- ☑ ประวัติความเป็นมา
- ☑ โครงสร้างองค์กร
- ☑ บุคลากร
- ☑ วิสัยทัศน์
- ☑ วัตถุประสงค์
- ☑ พันธกิจ
- ☑ ภาระหน้าที่
- ☑ แผนผังเว็บไซต์

งานวิชาการ

- ☑ งานวิจัย
- ☑ งานวิชาการ [\(ดูข่าว\)](#)

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อการให้บริการของกรมปลัดสัตว์ ปี 2563

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ใช้ข้อมูลคำปลัดสัตว์กรมปลัดสัตว์ ปี 2563

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อการให้บริการของ สำนักกฎหมาย กรมปลัดสัตว์ ปี ๒๕๖๓ (Online) [\(ดูข่าว\)](#)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง คู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์
โดย นางสาวสุมาลี จำเริญ ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ
กลุ่มคดีปกครอง สำนักกฎหมาย
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มคดีปกครอง สำนักกฎหมาย
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ตามข้อ ๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐและมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดชั้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นจะต้องชดเชย

การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีขั้นตอนการดำเนินการหลากหลาย ตั้งแต่การศึกษาข้อเท็จจริงในเบื้องต้น แล้วเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการ ตามข้อ ๑๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ หลังจากได้รับแจ้งยืนยันความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการแล้ว จึงดำเนินการสอบสวน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดแนวทางการสอบสวนเพื่อกำหนดประเด็นที่จะดำเนินการสอบสวนและจัดลำดับการสอบปากคำและการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำละเมิด ผู้บังคับบัญชา ผู้ได้บังคับบัญชา บุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพยาน เมื่อดำเนินการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว จึงสรุปรายงานผลการสอบสวน (สล.๒) เสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาเห็นชอบ และจัดส่งรายงานผลการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด การออกคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน และการใช้มาตรการทางปกครองตามคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน รวมถึงการแก้ต่างคดีปกครองสืบเนื่องจากผู้ถูกบังคับตามคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีความซับซ้อน มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด การตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา และคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง ที่จะต้องพิจารณาประกอบด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และมีความเสี่ยงเรื่องอายุความ เนื่องจากในบางสำนวนได้มีกระทำความผิดต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาานานกว่าจะตรวจพบได้ว่าการทุจริต จึงมีข้อจำกัดของระยะเวลาในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด การมีคู่มือใช้ในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

คำนำ

สืบเนื่องจากขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม มีหลายขั้นตอน มีความซับซ้อน มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด การตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ต้องพิจารณาประกอบด้วย รวมทั้งต้องระมัดระวังในเรื่องอายุความ ประกอบกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีการแบ่งแยกออกเป็นเรื่องต่างๆ ได้แก่ ทุจริต/เงินขาดบัญชี ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ โจรกรรม สูญหาย อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ เปลืองไหม้ และเรื่องอื่นๆ ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดคู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องและโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในกำหนดอายุความ เนื่องจากกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินได้อย่างแนบเนียนมักกระทำเป็นระยะเวลานานกว่าจะพบการกระทำผิด ทำให้มีความเสี่ยงคดีขาดอายุความ การมีคู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ จึงสามารถสร้างความมั่นใจและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจนเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมดได้ทันภายในกำหนดอายุความและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องภายหลังสรุปสำนวนรายงานผลการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง รวมถึงดำเนินการมาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ภายในระยะเวลาในการบังคับคดีอีกด้วย

นางสาวสุมาลี จำเจริญ
นิติกรชำนาญการ
ผู้ขอรับการประเมิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
คำนำ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์.....	๒
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา.....	๒
๑.๔ วิธีการศึกษา.....	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๓
บทที่ ๒ กฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	๔
๒.๑ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๔
๒.๑.๑ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายมหาชน.....	๔
๒.๑.๒ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๔
๒.๑.๓ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่.....	๕
๒.๑.๓.๑ การวินิจฉัยว่าเป็นเจ้าหน้าที่.....	๕
๒.๑.๓.๒ การวินิจฉัยว่าไม่เป็นเจ้าหน้าที่.....	๗
๒.๑.๔ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐ.....	๑๐
๒.๑.๓.๑ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม.....	๑๑
๒.๑.๓.๑.๑ กระทรวง ทบวง กรม.....	๑๑
๒.๑.๓.๑.๒ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม.....	๑๑
๒.๑.๓.๒ ราชการส่วนภูมิภาค.....	๑๒
๒.๑.๓.๓ ราชการส่วนท้องถิ่น.....	๑๒
๒.๑.๓.๔ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา.....	๑๒
๒.๑.๓.๔.๑ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ.....	๑๒
๒.๑.๓.๔.๒ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา.....	๑๒
๒.๑.๓.๕ หน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงาน ของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๑๓
๒.๑.๕ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกรณีการกระทำ ละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่.....	๑๔
๒.๑.๕.๑ เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ.....	๑๔

๒.๑.๕.๑.๑	เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหาย แก่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น.....	๑๔
๒.๑.๕.๑.๒	เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหาย แก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง.....	๑๕
๒.๑.๕.๑.๓	ความเสียหายเกิดแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งและหรือความเสียหาย เกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน.....	๑๖
๒.๑.๕.๒	เจ้าหน้าที่กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลภายนอกผู้เสียหาย.....	๑๖
๒.๑.๕.๓	การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่มีได้กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่.....	๑๘
๒.๒	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	๑๙
๒.๒.๑	องค์ประกอบการกระทำความผิด.....	๑๙
๒.๒.๑.๑	ผู้ใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ.....	๒๐
๒.๒.๑.๑.๑	ผู้ใด.....	๒๐
๒.๒.๑.๑.๒	กระทำ.....	๒๐
๒.๒.๑.๑.๓	จงใจ.....	๒๑
๒.๒.๑.๑.๔	ประมาทเลินเล่อ.....	๒๑
๒.๒.๑.๒	กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย.....	๒๑
๒.๒.๑.๓	บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายอนามัย เสรีภาพทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด.....	๒๒
๒.๒.๑.๔	มีความสัมพันธ์ระหว่างการทำกระทำและผลของการกระทำ.....	๒๒
๒.๒.๒	อายุความละเมิด.....	๒๓
๒.๓	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม.....	๒๗
๒.๓.๑	เจตนารมณ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๒๗
๒.๓.๒	สาระสำคัญของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๒๗
๒.๔	พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๒๘
๒.๔.๑	เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๒๘
๒.๔.๒	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	๒๘
๒.๕	พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒.....	๓๒
๒.๕.๑	เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒.....	๓๒
๒.๕.๒	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	๓๒
๒.๖	หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง.....	๓๖
๒.๖.๑	หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๗/ว.๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน....	๓๖

๒.๖.๒ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐	
เรื่อง การชักข้อความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด.....๓๗	
๒.๖.๓ หนังสือกระทรวงการคลัง ส่วนที่ ๓๓๓ ที่ กค ๐๐๖.๒/ว.๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๐	
เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....๓๘	
๒.๖.๔ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๔๙ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒	
เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ.....๓๙	
๒.๖.๕ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๑๐.๒/ว.๓๗๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๑	
เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง..... ๔๐	
บทที่ ๓ ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์..... ๔๒	
๓.๑ การรวบรวมข้อเท็จจริง.....๔๓	
๓.๑.๑ กรณีไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง.....๔๓	
๓.๑.๒ กรณีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง.....๔๓	
๓.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด..... ๔๔	
๓.๒.๑ วัตถุประสงค์ของการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด..... ๔๔	
๓.๒.๒ องค์ประกอบ คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง	
ความรับผิดชอบทางละเมิด.....๔๕	
๓.๒.๒.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด.....๔๕	
๓.๒.๒.๒ คุณสมบัติของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด..... ๔๕	
๓.๒.๒.๓ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด.....๔๖	
๓.๒.๓ ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด..... ๔๖	
๓.๓ กระบวนการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน.....๔๗	
๓.๓.๑ การกำหนดแนวทางการสอบสวน..... ๔๘	
๓.๓.๒ รูปแบบการสอบปากคำ..... ๔๘	
๓.๓.๒.๑ องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด..... ๔๘	
๓.๓.๒.๒ การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด..... ๔๘	
๓.๓.๒.๓ การแจ้งสิทธิในการชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน..... ๔๙	
๓.๓.๓ เทคนิคการสอบปากคำ..... ๔๙	
๓.๓.๓.๑ เทคนิคการจัดลำดับการสอบปากคำพยานบุคคล.....๔๙	
๓.๓.๓.๒ เทคนิคการถามปากคำพยานบุคคล.....๕๐	
๓.๔ การจัดทำรายงานผลการสอบสวน.....๕๑	
๓.๔.๑ รูปแบบรายงานผลการสอบสวน.....๕๑	
๓.๔.๒ เทคนิคการเขียนรายงานผลการสอบสวน.....๕๒	
๓.๕ การวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้ง.....๕๓	
๓.๖ การส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบและการแจ้งผลของกระทรวงการคลัง.....๕๓	
๓.๗ การออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน.....๕๔	
๓.๘ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน.....๕๖	

๓.๘.๑	ระยะเวลาการอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้คดีใช้ค่าสินไหมทดแทน.....	๕๖
๓.๘.๒	ขอบเขตในการอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้คดีใช้ค่าสินไหมทดแทน.....	๕๖
๓.๘.๓	รูปแบบคำอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้คดีใช้ค่าสินไหมทดแทน.....	๕๖
๓.๘.๔	ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้คดีใช้ค่าสินไหมทดแทน.....	๕๗
๓.๙	การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง.....	๕๘
๓.๙.๑	ขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง.....	๕๘
๓.๙.๒	ระยะเวลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง.....	๕๘
๓.๙.๓	อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง.....	๖๐
๓.๙.๓.๑	อำนาจสั่งให้มีการทะเลาะการบังคับทางปกครองไว้ก่อน.....	๖๐
๓.๙.๓.๒	อำนาจมีหนังสือไปยังหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ ในบังคับของมาตรการทางปกครอง.....	๖๐
๓.๙.๓.๓	อำนาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นสืบหาทรัพย์สินแทน.....	๖๐
๓.๙.๔	ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน.....	๖๐
๓.๙.๕	ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณากรณีมีการโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน.....	๖๑
๓.๙.๖	หน่วยงานของรัฐขอเข้าเฉลี่ยทรัพย์สิน.....	๖๑
๓.๑๐	วิเคราะห์ตัวอย่างสำนวนเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์.....	๖๑
๓.๑๐.๑	วิเคราะห์สำนวนทุจริตเงินค่าโคโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ.....	๖๒
๓.๑๐.๑.๑	ข้อเท็จจริง.....	๖๒
๓.๑๐.๑.๒	การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด.....	๖๒
๓.๑๐.๑.๓	วิเคราะห์ปัญหา.....	๖๓
๓.๑๐.๒	วิเคราะห์สำนวนทุจริตเงินค่ารักษาพยาบาลและเงินสมทบประกันสังคม.....	๖๔
๓.๑๐.๒.๑	ข้อเท็จจริง.....	๖๔
๓.๑๐.๒.๒	การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด.....	๖๔
๓.๑๐.๒.๓	วิเคราะห์ปัญหา.....	๖๖
๓.๑๐.๓	วิเคราะห์สำนวนทุจริตเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน.....	๖๗
๓.๑๐.๓.๑	ข้อเท็จจริง.....	๖๗
๓.๑๐.๓.๒	การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด.....	๖๗
๓.๑๐.๓.๓	วิเคราะห์ปัญหา.....	๗๑
บทที่ ๔	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๗๒
๔.๑	บทสรุป.....	๗๒
๔.๒	ข้อเสนอแนะ.....	๗๔
บรรณานุกรม.....		๗๖
ภาคผนวก.....		๘๐

ลำดับ ๑ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๗/ว.๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดตามประเภทสำนวน การสอบสวน.....	๘๑
ลำดับ ๒ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิด ทางละเมิด.....	๑๐๖
ลำดับ ๓ หนังสือกระทรวงการคลัง ส่วนที่สี่ ที่ กค ๐๐๖.๒/ว.๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	๑๐๘
ลำดับ ๔ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๔๘ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลัง ตรวจสอบ.....	๑๑๗
ลำดับ ๕ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ พ.ศ. ๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒	๑๓๔
ลำดับ ๖ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๑๐.๒/ว.๓๗๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง.....	๑๓๖
ลำดับ ๗ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๓๐.๘/ว ๗๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตาย.....	๑๔๕
ลำดับ ๘ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว. ๖๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘ เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙.....	๑๔๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากตามข้อ ๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ซึ่งการรายงานความเสียหายดังกล่าวได้มีการดำเนินการโดยจัดทำรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้น โดยมีการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงแล้วสรุปสำนวนรายงานผลการสอบสวนมายังผู้บังคับบัญชาหรือโดยการสรุปข้อเท็จจริงในเบื้องต้นแล้วรายงานมายังผู้บังคับบัญชารายงานขึ้นมาจนถึงหัวหน้าหน่วยงาน และเมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นจะต้องชดใช้ โดยคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่เห็นสมควร ตามข้อ ๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งนี้ การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีขั้นตอนการดำเนินการหลากหลายขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาข้อเท็จจริงของเรื่องนั้นว่าเจ้าหน้าที่คนใดเป็นผู้กระทำละเมิด ได้กระทำละเมิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องใด มีบุคคลใดเกี่ยวข้องบ้าง กระทำละเมิดเมื่อใด ทางราชการได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด หลังจากทราบข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว จึงเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด โดยพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการ ต้องมีความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สอบละเมิดด้วย และต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดดังกล่าว เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดแล้ว ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการยังต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการ ตามข้อ ๑๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ หลังจากได้รับแจ้งยืนยันความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการแล้ว จึงดำเนินการสอบสวน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดแนวทางการสอบสวนเพื่อกำหนดประเด็นที่จะดำเนินการสอบสวนและจัดลำดับการสอบปากคำและการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำละเมิด ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อได้สอบปากคำผู้เกี่ยวข้องและรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนแล้ว จึงสรุปรายงานผลการสอบสวน (สล.๒) เสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาเห็นชอบ และจัดส่งรายงานผลการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด การออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และการบังคับคดีทางปกครองตามคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมถึงการพิจารณาอุทธรณ์ การแก้ต่างคดีปกครองสืบเนื่องจากโต้แย้งการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จากขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดโดยสรุปเบื้องต้นดังกล่าว จึงเห็นได้ว่ามีหลายขั้นตอนมีความซับซ้อน มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด การตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ต้องพิจารณาประกอบด้วย รวมทั้งต้องระมัดระวังในเรื่องอายุความ ประกอบกับ

การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด มีการแบ่งแยกออกเป็นเรื่องต่างๆ ได้แก่ ทุจริต/เงิน ขาดบัญชี ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ โจรกรรม สูญหาย อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ เพลิงไหม้ และเรื่องอื่นๆ ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องและโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในกำหนดอายุความ เนื่องจากกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินได้อย่างแนบเนียนมักกระทำเป็นระยะเวลานานกว่าจะพบการกระทำผิด ทำให้มีความเสี่ยงคดีขาดอายุความ การมีคู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ จึงสามารถสร้างความมั่นใจและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจนเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมดได้ทันภายในกำหนดอายุความ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องภายหลังสรุปสำนวนรายงานผลการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนถูกต้องรวมถึงดำเนินการมาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งให้خذใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ภายในระยะเวลาการบังคับคดีอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามที่กระทรวงการคลังกำหนดและแจ้งเวียนให้หน่วยงานถือปฏิบัติรวมถึงการตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดชอบทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์และเทคนิคที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์

(๓) เพื่อใช้เป็นแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์และเทคนิคที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

(๑) ศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด

(๒) ศึกษาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๓) ศึกษาหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามที่กระทรวงการคลังกำหนดและแจ้งเวียนให้หน่วยงานถือปฏิบัติรวมถึงการตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดชอบทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา หนังสือ บทความวิชาการ และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๑.๔ วิธีการศึกษา

ศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หรือวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามที่กระทรวงการคลังกำหนดและแจ้งเวียนให้หน่วยงานถือปฏิบัติ รวมถึงการตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดชอบทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา หนังสือ บทความวิชาการ และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ คู่มือคำอธิบายกฎหมาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้น

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(๑) มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามที่กระทรวงการคลังกำหนด และแจ้งเวียนให้หน่วยงานถือปฏิบัติ รวมถึงการตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดชอบทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ทั้งที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์ที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์

(๓) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิติกรมีแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์และเทคนิคที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอน แนวทาง และวิธีปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากดำเนินการได้ทันภายในกำหนดอายุความแล้ว การปฏิบัติงานยังเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

กฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๒.๑ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒.๑.๑ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายมหาชน

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีสถานะเป็นกฎหมายมหาชน เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อ “คุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่” ที่มีสถานะเหนือกว่าประชาชน^๑ และเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ จึงถือได้ว่าเป็นกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลใดจะทำนิติกรรมให้แตกต่าง กับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ หากฝ่าฝืนไปกระทำยอมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๕๑^๒

๒.๑.๒ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

โดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินี้กล่าวว่า ระบุว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชน เป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นการไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำต่างๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่เข้าไปให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเพียงใดก็จะมีร่องรอยใ้เบียดเบียนจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้น ยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้เงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนกำลังขวัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหารเพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้น”^๓

นอกจากนี้ ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยวางหลักเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ว่ามีความมุ่งหมายที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่ต้องการให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบ

^๑ ศันสน์ ใสถิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรรได้, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐๑-๒๐๒.

^๒ ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดชอบทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙, แก้ไขเพิ่มเติม, ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕๖.

^๓ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก (วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙), หมายเหตุ.

ในการกระทำของเจ้าหน้าที่อื่นซึ่งมุ่งหมายแต่เพียงจะได้เงินครบโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อเจ้าหน้าที่แต่ละคน อันเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และบั่นทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่จนกลายเป็นปัญหาในการบริหารงานราชการ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายที่มุ่งจะไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่มีได้กระทำโดยจงใจหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการที่จะให้รัฐเข้าไปปรับผลที่เกิดขึ้นแทนเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด ประกอบกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยหลักถือเป็นการกระทำของรัฐอยู่แล้ว รัฐต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้นเหมือนกับการกระทำของตนเอง^๕ มาตรา ๕ ววรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้” บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่แล้วเกิดความเสียหายแก่เอกชนให้ไม่ต้องถูกดำเนินคดีในชั้นศาล^๖ ทั้งนี้ ศาลปกครองสูงสุดยังคงวินิจฉัยตามหลักการเดิมที่ได้วินิจฉัยไว้ว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีความมุ่งหมายที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่และไม่ต้องการให้นำหลักในเรื่องลูกหนี้ร่วมในกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่น โดยมุ่งหมายแต่เพียงจะให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนครบโดยไม่ได้อำนาจถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และบั่นทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่จนเป็นปัญหาในการบริหารงานราชการ^๗

๒.๑.๓ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกับ “เจ้าหน้าที่” หากผู้กระทำละเมิดมิใช่เจ้าหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ย่อมไม่นำพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้บังคับ แต่หากผู้กระทำละเมิดเป็นเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔ จะต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ต่อไป โดยคำนิยามในมาตรา ๔ บัญญัติคำนิยาม “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด จากคำนิยามดังกล่าวได้มีการวินิจฉัยตีความเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

๒.๑.๓.๑ การวินิจฉัยว่าเป็นเจ้าหน้าที่

ตัวอย่างที่หนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัย กรณีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานหารือเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยกรณีโครงการฝายราษีไศล ว่า จากบทนิยาม “เจ้าหน้าที่” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และข้อ ๔ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับความเป็นเจ้าหน้าที่ ๒ ประการ คือ

๑. การเป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น

๒. ได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

ดังนั้น การเจรจาแก้ปัญหาอันเกิดจากการปฏิบัติงานตามโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงวิทยาศาสตร์ โดยนาย อ. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้เป็นประธานในการเจรจากับราษฎรที่ร้องเรียน จึงถือว่าการ

^๕ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๓๕๗-๓๖๐/๒๕๔๙

^๖ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ ๗๕/๒๕๕๐

^๗ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๐/๒๕๕๒

ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่นาย อ. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม แต่งตั้งคณะบุคคลให้ช่วยปฏิบัติหน้าที่ให้แก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การแต่งตั้งคณะกรรมการมิใช่การปฏิบัติงานด้านนโยบาย แต่เป็นการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม คณะทำงานจึงมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^๑

ตัวอย่างที่สอง คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัย กรณีการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของพนักงานสถานธนาอนุบาลเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ว่าเทศบาลมีหน้าที่จัดให้มีการดำเนินการโรงรับจำนำในเขตเทศบาลนั้นๆ ตามมาตรา ๕๓ (๘) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งเรียกว่า “สถานธนาอนุบาล” ตามข้อ ๓ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการควบคุมและดำเนินการสถานธนาอนุบาลของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยในการจัดตั้งสถานธนาอนุบาลนั้น เทศบาลเมืองจะต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกใบอนุญาตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เงินทุนหมุนเวียนรับจำนำในเริ่มแรกให้เทศบาลดังกล่าวกู้ยืมจากกองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำสถานธนาอนุบาลในตำแหน่งผู้จัดการสถานธนาอนุบาลนั้น สำนักงานคณะกรรมการสถานธนาอนุบาลของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จะเป็นผู้จัดส่งมาปฏิบัติหน้าที่ ส่วนพนักงานในตำแหน่งอื่น เทศบาลจะดำเนินการสอบคัดเลือกเอง และในการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นการปฏิบัติงานประจำ การบรรจุแต่งตั้ง การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าตอบแทน และค่าจ้าง การดำเนินการทางวินัย การเกษียณอายุราชการ การดำรงตำแหน่ง เป็นไปตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการสถานธนาอนุบาลของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยพนักงานสถานธนาอนุบาล พ.ศ. ๒๕๒๓ และให้ถือว่าเป็นพนักงานเทศบาลด้วย ดังนั้น พนักงานสถานธนาอนุบาลจึงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ในราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^๒

ตัวอย่างที่สาม คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัย กรณีการยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำละเมิด ว่ามาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานของรัฐและพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายดังกล่าว และโดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอยู่ในฐานะอื่นใดตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สำหรับกรณีการกระทำละเมิด

^๑บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานหารือเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยกรณีโครงการฝายราชสีไศล (เรื่องเสร็จที่ ๓๕๑/๒๕๔๕)

^๒บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของพนักงานสถานธนาอนุบาลเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี (เรื่องเสร็จที่ ๔๘๕/๒๕๔๓)

ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง^๙ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิได้สังกัดหน่วยงานใด หากมีกรณีที่จะต้องขอใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้กระทำละเมิด กระทรวงการคลังย่อมเป็นผู้รับผิดชอบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^{๑๐}

๒.๑.๓.๒ การวินิจฉัยว่าเป็นหรือไม่เป็นเจ้าหน้าที่

ตัวอย่างที่หนึ่ง ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัย กรณีความรับผิดทางละเมิดของลูกจ้าง ร.ส.พ. ตามสัญญาจ้างแรงงาน (ลูกจ้างชั่วคราวเป็นครั้งคราวเฉพาะงาน) ว่าลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จะต้องอยู่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและได้กระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ การที่จะพิจารณาว่าลูกจ้างคนใดเป็น “เจ้าหน้าที่” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่ อาจพิจารณาโดยจำแนกตามลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับบุคคลในสังกัดออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

(ก) ลูกจ้างที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติงานประจำและต่อเนื่อง มีการกำหนดอัตราเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษทางวินัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับ เช่น กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่างๆ หรือระเบียบว่าด้วยลูกจ้างประจำหรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างประเภทนี้มีฐานะเป็น “เจ้าหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และความรับผิดในมูลละเมิดของลูกจ้างประเภทนี้ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

(ข) ลูกจ้างที่หน่วยงานของรัฐได้ว่าจ้างให้ปฏิบัติงานเป็นครั้งคราวเฉพาะงานไม่ว่าจะมีสัญญาจ้างหรือเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างดังกล่าวกับหน่วยงานที่ว่าจ้างย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีที่หาหรือมานี้ เป็นการจ้างลูกจ้างเป็นครั้งคราวเฉพาะงาน ไม่ใช่การบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ร.ส.พ. ตามข้อ ๔ (๓) ของระเบียบ ว่าด้วยเรื่องรับสมัคร บรรจุ และให้ออกของพนักงานเจ้าหน้าที่ ร.ส.พ. พุทธศักราช ๒๕๓๕ ดังนั้น นิติสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างดังกล่าวกับ ร.ส.พ. ย่อมเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา รวมทั้งความรับผิดทางละเมิดซึ่งต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ^{๑๑}

ตัวอย่างที่สอง คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัย กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ทำสัญญาแต่งตั้งเอกชนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทำหน้าที่แทน ว่า หน่วยงานของรัฐไปทำสัญญาจ้างทำของกับเอกชน คู่สัญญาซึ่งเป็นเอกชนย่อมไม่ใช่ “เจ้าหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังกรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทำสัญญาแต่งตั้งเอกชนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

^๙บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาขอใช้ค่าสินไหมทดแทน (กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำละเมิด) (เรื่องเสร็จที่ ๓๙๓/๒๕๔๕)

^{๑๐}คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๖๔/๒๕๕๒

^{๑๑}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของลูกจ้าง ร.ส.พ. ตามสัญญาจ้างแรงงาน (ลูกจ้างชั่วคราวเป็นครั้งคราวเฉพาะงาน) (เรื่องเสร็จที่ ๘๔๙/๒๕๔๒)

(ก) เป็นตัวแทนเก็บค่าไฟฟ้าจากประชาชนผู้ใช้ไฟฟ้าแทนพนักงานเก็บค่าไฟฟ้าของ กฟผ. ที่มีอยู่เดิม

(ข) เป็นผู้จัดการเอาบุคคลมาเป็นผู้ปฏิบัติงานแทนพนักงานของ กฟผ. เช่น แก๊กระแสไฟฟ้า ชัดช่องให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้า ขั้วรถยนต์เพื่อกิจการของ กฟผ.

(ค) เป็นผู้ก่อสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างใดๆ แก่ กฟผ. ตามสัญญาจ้างเหมาเบ็ดเสร็จ (Turnkey contract) โดยคู่สัญญาเป็นผู้จัดหาคนงานหรือช่างฝีมือต่างๆ มาดำเนินการก่อสร้างให้แก่ กฟผ. ตามสัญญาต่างๆ

ในการปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวข้างต้น หากคู่สัญญาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ กฟผ. หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือบุคคลภายนอก กฟผ. จึงขอหาหรือว่าคู่สัญญาหรือพนักงานของคู่สัญญาดังกล่าว เป็น “เจ้าหน้าที่” ของ กฟผ. ตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่เพราะเหตุใด ซึ่ง กฟผ. ได้รับคำตอบข้อหาหรือว่าสัญญาในกรณีนี้ที่หาหรือมานั้นเป็นสัญญาจ้างทำของตามนัยมาตรา ๔๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น คู่สัญญาของ กฟผ. จึงไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของ กฟผ. และไม่เป็น “เจ้าหน้าที่” ตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^{๑๒}

ตัวอย่างที่สาม กรมบัญชีกลางได้ตอบข้อหาหรือกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรณีพนักงานขั้วรถยนต์ ตามสัญญาจ้างเหมาบริการขั้วรถยนต์ของทางราชการประสบอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับบุคคลภายนอก โดยวินิจฉัยว่า

๑. ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๔ กำหนดว่า “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด บรรดาซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ จะเห็นได้ว่าข้อพิจารณาว่าผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่หรือไม่ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑.๑ เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น

๑.๒ ได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

นอกจากนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะพิเศษ) ได้มีความเห็นตามเรื่องเสรีจที่ ๘๔๙/๒๕๔๒ ว่าการพิจารณาว่าลูกจ้างคนใดเป็นเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔ หรือไม่นั้น อาจพิจารณาโดยจำแนกตามลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับบุคคลในสังกัดซึ่งแยกพิจารณาออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๑) ลูกจ้างได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติงานประจำและต่อเนื่องมีการกำหนดอัตราเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษทางวินัยไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ เช่น กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ

^{๑๒}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง แนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ (ข้อหาหรือของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค) (เรื่องเสรีจที่ ๘๙๖/๒๕๔๒)

ประเภทต่างๆ หรือลูกจ้างประจำหรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างประเภทนี้มีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ความรับผิดในมูลละเมิดของลูกจ้างประเภทนี้ย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

(๒) ลูกจ้างที่หน่วยงานของรัฐได้ว่าจ้างให้ปฏิบัติงานในลักษณะเป็นครั้งคราวเฉพาะงาน ไม่ว่าจะ เป็นสัญญาจ้างหรือไม่ก็ตาม ความสัมพันธ์ของบุคคลดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐที่ว่าจ้างย่อมเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากลูกจ้างกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ความรับผิดทางละเมิดย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๒. ตามสัญญาจ้างเหมาบริการพนักงานขับรถยนต์ สัญญาเลขที่ ๑๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ ระหว่าง สหกรณ์จังหวัดตาก ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ผู้ว่าจ้าง กับนายจักรกริศน์ ังคิน ผู้รับจ้าง มีข้อตกลงที่สำคัญ ดังนี้

“ข้อ ๑ ผู้ว่าจ้างตกลงจ้างเหมา และผู้รับจ้างตกลงรับจ้างเหมาทำงานบริการขับรถยนต์ที่ใช้ในราชการต่างๆ ของผู้ว่าจ้าง กำหนดระยะเวลาการจ้างเหมา ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙...

ข้อ ๒ พนักงานขับรถยนต์ จะต้องตรวจสอบดูแลรักษาเครื่องยนต์และเครื่องอุปกรณ์อื่นๆ ของทางราชการให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้งานได้ตลอดเวลา หรือหากเกิดความชำรุดบกพร่อง หรือความไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์และอุปกรณ์อื่นใด จะต้องแจ้งผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างให้ทราบทันที...

ข้อ ๔ พนักงานขับรถยนต์ต้องมาปฏิบัติหน้าที่ในทุกวันเวลาของการปฏิบัติราชการของผู้ว่าจ้างด้วยตนเอง โดยต้องลงเวลาไปและกลับด้วยตนเองทุกครั้ง หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเองได้ ผู้รับจ้างต้องจัดให้มีผู้ทำงานแทนโดยมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ ด้วยค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้างทั้งสิ้น โดยผู้รับจ้างต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างทราบก่อนทุกครั้ง...

ข้อ ๖ ในระหว่างปฏิบัติงาน ถ้าพนักงานขับรถยนต์หรือผู้ทำงานแทนได้กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นโดยสิ้นเชิง...”

๓. กรณีตามข้อหาหรือ ประเด็นที่ ๑ คำว่า “เจ้าหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีความหมายรวมถึง นายจักรกริศน์ ังคิน ตามสัญญาจ้างเหมาบริการข้างต้นด้วยหรือไม่ นั้น เมื่อพิจารณาตามสัญญาจ้างเหมาบริการพนักงานขับรถยนต์ สัญญาเลขที่ ๑๙/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งนายจักรกริศน์ ังคิน ทำไว้กับสหกรณ์จังหวัดตาก ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก เป็นการทำสัญญาว่าจ้างให้นายจักรกริศน์ ังคิน ปฏิบัติงานเฉพาะขับรถยนต์ของทางราชการ ซึ่งเป็นการจ้างเฉพาะงาน นอกจากนี้ ตามสัญญาปรากฏข้อความว่า “หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเองได้ ผู้รับจ้างต้องจัดให้มีผู้ทำงานแทนโดยมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้...” ย่อมแสดงให้เห็นว่าสัญญาที่สหกรณ์จังหวัดตาก ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ทำไว้มุ่งเน้นผลของงานเป็นสำคัญมากกว่าคุณสมบัติที่ตัวบุคคล และการที่กำหนดให้นายจักรกริศน์ ังคิน ต้องรับผิดชอบในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นโดยสิ้นเชิงต่อบุคคลภายนอก ย่อมแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์จังหวัดตาก ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ผู้ว่าจ้าง มิได้มีอำนาจบังคับบัญชาโดยตรง แม้ว่าสัญญาจะกำหนดให้พนักงานขับรถยนต์หรือผู้แทนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างรวมทั้งต้องปฏิบัติตามระเบียบต่างๆ ของผู้ว่าจ้าง แต่ไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการจ่ายค่าจ้างให้แก่ นายจักรกริศน์ ังคิน ดังนั้น นายจักรกริศน์ ังคิน จึงไม่เป็น “เจ้าหน้าที่”

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ความสัมพันธ์ระหว่างนายจักรกริศน์ ังดิน กับ กรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^{๑๓๓}

ทั้งนี้ ต่อมากรมปศุสัตว์ได้มีหนังสือขอหารือความรับผิดของผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างเหมา พนักงานขับรถยนต์ ไปยังกรมบัญชีกลาง ซึ่งกรมบัญชีกลางได้ตอบข้อหารือยึดตามหลักการที่ได้ตอบข้อหารือของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยได้วินิจฉัยในกรณีดังกล่าวว่า ตามสัญญาจ้างเลขที่ ๕/๒๕๖๐ (กตช.) ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ระหว่าง กลุ่มตรวจสอบชีววัตถุสำหรับสัตว์ โดยนายฐิตวัฒน์ จันทวร หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบชีววัตถุสำหรับสัตว์ ผู้ว่าจ้าง กับ นายธีรวิทย์ จงเจือกกลาง ผู้รับจ้าง โดยผู้รับจ้างตกลงรับเหมาทำงาน บริการขับรถยนต์ที่ใช้ในราชการต่างๆ ของผู้ว่าจ้าง มีกำหนดระยะเวลาจ้างเหมา ๑๒ เดือน ได้รับค่าจ้างเดือนละ ๘,๐๐๐ บาท โดยจะจ่ายค่าจ้างให้ภายใน ๕ วันทำการของเดือนถัดไป เมื่อผู้รับจ้างได้ทำงานบริการในหน้าที่มีผลสำเร็จของงานครบถ้วนสมบูรณ์ในเดือนนั้นๆ และคณะกรรมการตรวจการจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างได้ตรวจรับมอบงานเรียบร้อยแล้ว โดยสัญญากำหนดว่า หากวันใดผู้รับจ้างไม่มาปฏิบัติงานตามสัญญาและไม่จัดให้มีผู้ทำงานแทน ผู้ว่าจ้างมีสิทธิหักค่าจ้างเหมารายเดือนตามอัตราค่าจ้างเหมารายวันตามจำนวนวันที่ขาดงาน และในกรณีที่ผู้รับจ้างไม่มาทำงานที่จ้างตามสัญญาโดยไม่แจ้งลา และการที่ไม่แจ้งลานั้นไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ว่าจ้างมีสิทธิเรียกให้ผู้รับจ้างชำระค่าปรับวันละ ๑๐๐ บาท รวมทั้งกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องตรวจสอบดูแลรักษารถยนต์ของผู้ว่าจ้างให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา หากเกิดการชำรุดบกพร่องของเครื่องยนต์หรืออุปกรณ์อื่นให้แจ้งผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างทราบ และในระหว่างปฏิบัติงาน ถ้าผู้รับจ้างได้กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ได้กระทำนั้น จึงเห็นได้ว่าการจ้างนายธีรวิทย์ จงเจือกกลาง ดังกล่าวเป็นการจ้างทำของตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่ผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างต่อเมื่อคณะกรรมการตรวจการจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างได้ตรวจรับมอบงานจ้างเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น นายธีรวิทย์ จงเจือกกลาง จึงมิใช่เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่โดยที่ศาลจังหวัดสีกี้ว (ปากช่อง) มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ ๑๗๐/๒๕๖๑ ให้กรมปศุสัตว์รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บริษัท ประกันคุ้มภัย จำกัด (มหาชน) และยกฟ้องนายธีรวิทย์ จงเจือกกลาง กรมปศุสัตว์จึงต้องถือปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหาย เมื่อกรมปศุสัตว์ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกแล้ว การที่กรมปศุสัตว์จะเรียกให้นายธีรวิทย์ จงเจือกกลาง รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงต้องเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^{๑๓๔}

๒.๑.๔ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดคำนิยาม “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย และตามข้อ ๖ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติ

^{๑๓๓} หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๑๕.๗/๗๒๒๗ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เรื่อง ตอบข้อหารือกรณีพนักงานขับรถยนต์ตามสัญญาจ้างเหมาบริการขับรถยนต์ของทางราชการประสบอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับรถยนต์ของบุคคลภายนอก

^{๑๓๔} หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๑๕.๔/๕๐๒๓๘ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เรื่อง ตอบข้อหารือกรณีความรับผิดของผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างเหมาพนักงานขับรถยนต์

เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดคำนิยาม “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น คำนิยาม “หน่วยงานของรัฐ” ตามข้อ ๖ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงสอดคล้องกับคำนิยาม “หน่วยงานของรัฐ” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งนี้ จากคำนิยามดังกล่าว จำแนกหน่วยงานของรัฐได้ ๕ ประเภท ดังนี้

๒.๑.๔.๑ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม

๒.๑.๔.๑.๑ กระทรวง ทบวง กรม

ส่วนราชการประเภทกระทรวง ทบวง กรม เป็นราชการส่วนกลางตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งบัญญัติว่า ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ดังนี้

(๑) สำนักนายกรัฐมนตรี

(๒) กระทรวง หรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง

(๓) ทบวง ซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง

(๔) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนัก

นายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

สำนักนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นกระทรวง

ส่วนราชการตาม (๑) (๒) (๓) และ (๔) มีฐานะเป็นนิติบุคคล^{๑๔}

๒.๑.๔.๑.๒ ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม

ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม แบ่งออกได้ ๓ ประเภท ดังนี้

(๑) ส่วนราชการที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

ส่วนราชการที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง ได้แก่ส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ส่วนราชการประเภทนี้ส่วนใหญ่มีค่านำหน้าส่วนราชการว่า “สำนัก” แต่มีฐานะเป็นกรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นกรมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร มีฐานะเป็นกรมสังกัดกระทรวงคมนาคม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีฐานะเป็นกรมสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

(๒) ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือกรม

ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือกรม ได้แก่ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักพระราชวัง สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระพุทธศาสนา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น ส่วนราชการดังกล่าวมีฐานะเป็นกรม

(๓) ส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ในหมวด ๑๒ องค์กรอิสระ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้แก่ หน่วยงานดังต่อไปนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยในมาตรา ๒๑๕

^{๑๔} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๕๖ (๔ กันยายน ๒๕๓๔), หน้า ๓-๔.

ที่กำหนดให้องค์กรอิสระเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติตามหน้าที่ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์กรอิสระต้องเป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม กล่าวหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ^{๑๖}

๒.๑.๔.๒ ราชการส่วนภูมิภาค

ราชการส่วนภูมิภาคปรากฏตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ดังนี้

- (๑) จังหวัด
- (๒) อำเภอ”^{๑๗}

๒.๑.๔.๓ ราชการส่วนท้องถิ่น

ราชการส่วนท้องถิ่นบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙-มาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ดังนี้

“มาตรา ๖๙ ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่น ให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๗๐ ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- (๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๒) เทศบาล
- (๓) สุขาภิบาล
- (๔) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด

มาตรา ๗๑ การจัดระเบียบการปกครององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

ทั้งนี้ ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และเมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๑.๔.๔ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา

๒.๑.๔.๔.๑ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ

รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ ได้แก่ รัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคทั้งหลาย เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ การท่าเรือแห่งประเทศไทยตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการท่าเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ การประปาส่วนภูมิภาคตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๒๒ การสื่อสารแห่งประเทศไทยตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นต้น

๒.๑.๔.๔.๒ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา

กฎหมายที่เป็นแม่บทในการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา คือพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มักจะมีคำนำหน้าว่า “องค์การ” เช่น องค์การขนส่งสินค้า

^{๑๖}รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐), หน้า ๖๒.

^{๑๗}พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔, เฟ้งอ้าง

และพัสดุภัณฑ์ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๖ องค์การคลังสินค้าจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๙๙ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ พ.ศ. ๒๕๑๙ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้น

กรณีมิได้เป็นรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น แต่เป็นรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในรูปบริษัทจำกัด ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล เช่น บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ขนส่ง จำกัด บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด บริษัท ไม้อัดไทย จำกัด และรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการคลัง เช่น โรงงานยาสูบ รัฐวิสาหกิจดังกล่าวไม่อยู่ในความหมายของคำว่ารัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา

๒.๑.๔.๕ หน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

- (๑) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- (๒) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- (๓) สถาบันวิจัยระบบการสาธารณสุข
- (๔) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- (๕) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- (๖) องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก^{๑๔}

หลังจากได้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน ๖ หน่วยงาน ต่อมาได้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนด โดยในปัจจุบันมีหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวนทั้งสิ้น ๖๔ หน่วยงาน ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๖๒

ทั้งนี้ การวินิจฉัยว่าเป็น “หน่วยงานของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือไม่ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากเป็นหน่วยงานของรัฐ แล้วมีเจ้าหน้าที่กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่กรณีไม่เป็นหน่วยงานของรัฐ หากเจ้าหน้าที่กระทำความผิดต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

^{๑๔} พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๑๖ ก (วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐), หน้า ๑-๒.

๒.๑.๕ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับกรณีการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

๒.๑.๕.๑ เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ

กรณีเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติหน้าที่และกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้นำมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ซึ่งครอบคลุมถึงกรณีเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าแห่งเดียวหรือหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่หรือไม่ก็ตามและไม่ว่าจะเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ และตามมาตรา ๑๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด

กรณีตามมาตรา ๑๒ หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทนไปจนถึงการมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งการผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบสำนักราชมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งออกตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแม้กฎหมายจะกำหนดให้ออกระเบียบได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผ่อนชำระที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเท่านั้นก็ตาม ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยวางหลักการสำคัญไว้ว่า ในส่วนที่เกินไปจากที่กฎหมายบัญญัติ มีเงื่อนไขบัญญัติหรือกฎ หากแต่เป็นระเบียบภายในของฝ่ายบริหารที่กำหนดโดยคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของฝ่ายบริหาร แต่ระเบียบปฏิบัติดังกล่าวคงมีสภาพบังคับให้หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของผู้ออกระเบียบปฏิบัตินั้น ต้องถือปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ในสังกัดโดยทัดเทียมกัน ไม่สามารถยกเว้นหรือปฏิบัติให้ผิดไปจากระเบียบปฏิบัติดังกล่าวได้ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๐/๒๕๕๑)^{๑๙}

๒.๑.๕.๑.๑ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

กรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ตามข้อ ๗ ของระเบียบสำนักราชมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

กรณีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้ามีตัวอย่างความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา วินิจฉัยความรับผิดทางละเมิดของผู้อำนวยการ ร.ส.พ. ย่อมเป็นไปตามระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ ร.ส.พ. กำหนด ในกรณีที่ ร.ส.พ. ยังไม่กำหนดระเบียบดังกล่าวขึ้น ให้นำระเบียบสำนักราชมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งตามมาตรา ๗ ของระเบียบดังกล่าว ในกรณีที่ผู้อำนวยการ ร.ส.พ. เป็นผู้กระทำละเมิด ผู้อำนวยการ ร.ส.พ. ต้องแจ้งต่อคณะกรรมการ ร.ส.พ. เพื่อรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้นให้รัฐมนตรีผู้มีอำนาจกำกับดูแล ร.ส.พ. แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดต่อไป ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๑๒ ของระเบียบดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

^{๑๙} สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, หลักกฎหมายพื้นฐานความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมธาดาเพรส จำกัด, ๒๕๕๒) หน้า ๑๖๗-๑๖๘.

ในการพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดต้องพิจารณาถึงตำแหน่งของผู้กระทำละเมิดด้วยว่าในขณะที่กระทำละเมิดนั้น บุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งใด เมื่ออดีตผู้อำนวยการ ร.ส.พ. ได้กระทำละเมิดต่อ ร.ส.พ. ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ ร.ส.พ. ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม^{๒๐}

๒.๑.๔.๑.๒ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง

กรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง ตามข้อ ๙ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาและให้มีการรายงานตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด เว้นแต่

- (๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นรัฐมนตรี ให้แจ้งต่อนายกรัฐมนตรี
- (๒) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐแห่งใดให้แจ้งต่อหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- (๓) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อกระทรวงการคลัง

(๔) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชาและมีใช้ปฏิบัติงานในราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้แจ้งต่อผู้มีอำนาจกำกับดูแล ผู้แต่งตั้งตนหรือผู้ซึ่งสั่งให้ตนปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

กรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง มีตัวอย่างความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา วินิจฉัยว่าในปี ๒๕๓๔ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้รับงบประมาณสำหรับก่อสร้างฝ่ายராசிไศล โดยกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ต่อมาประชาชนได้ชุมนุมเรียกร้องขอค่าชดเชย นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งมอบหมายให้ นาย อ. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานในการเจรจาข้อตกลงแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจนโครงการฝ่ายராசிไศล ซึ่งประธานฯ (นาย อ.) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร อันเนื่องมาจากโครงการฝ่ายராசிไศล จากนั้นรัฐมนตรี (นาย อ.) ได้เสนอและได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้จ่ายเงินค่าชดเชยแก่ราษฎรตามผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะทำงาน

ต่อมาได้เกิดปัญหาในเรื่องการจ่ายเงินค่าชดเชยโครงการฝ่ายராசிไศลขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขแก้ไขปัญหาดังกล่าวในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้มีการสอบสวนและดำเนินคดีอาญากลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติมิชอบและให้เรียกเงินค่าชดเชยคืนจากราษฎรที่ได้รับเงินไปแล้ว

กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน จึงขอหารือว่า เนื่องจาก นาย อ. ได้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีฯ แล้ว กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน จะต้องรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบตามระเบียบหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น ว่า ตามข้อ ๙ (๑) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิด

^{๒๐}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (พฤษภาคม ๒๕๔๔) (เรื่องเสร็จที่ ๒๕๖/๒๕๔๔)

ความเสียหายเป็นรัฐมนตรี ให้แจ้งต่อนายกรัฐมนตรี ดังนั้น กรณีนี้จึงต้องแจ้งต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการตามข้อ ๑๐ ต่อไป แม้ว่า นาย อ. จะพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีฯ ไปแล้วก็ตาม^{๒๑}

๒.๑.๕.๑.๓ ความเสียหายเกิดแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งและหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน

กรณีความเสียหายเกิดแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งและหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ตามข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่งและหรือความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๘ หรือข้อ ๑๐ บรรดาที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ความว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน จึงเป็นไปตามข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งกำหนดให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๘ หรือข้อ ๑๐ บรรดาที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยวินิจฉัยในประเด็นทำนองเดียวกันนี้แล้ว ในเรื่องเสรีจิติ ๖๕๙/๒๕๔๓ ว่า ให้หน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายและหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดสังกัด ตกลงกันให้หน่วยงานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิด แล้วให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมลงนามในคำสั่งดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ข้อ ๑๑ มิได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงไว้ จึงต้องนำข้อเท็จจริงข้อ ๘ มาบังคับโดยอนุโลม ดังนั้น กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงไม่อาจแต่งตั้งคณะกรรมการเกิน ๕ คนได้ แต่จะต้องร่วมกันพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมจะเป็นกรรมการจำนวนไม่เกิน ๕ คน และร่วมลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ทั้งนี้ ตามนัยข้อ ๘ ประกอบข้อ ๑๐ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^{๒๒}

๒.๑.๕.๒ เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลภายนอกผู้เสียหาย

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลภายนอกผู้เสียหาย ตามข้อ ๓๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเห็นว่าการเสียหายเกิดขึ้นเนื่องในการที่ตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นรัฐมนตรีหรือกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ หรือผู้ไม่สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด หรือผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชา ให้ดำเนินการตามข้อ ๙ (๑) (๒) (๓) หรือ ๔ และให้นำข้อ ๘ ถึงข้อ ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หมวด ๒ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดต่อบุคคลภายนอกมีบทบัญญัติหลายข้อเพื่อดำเนินการสำหรับกรณีดังกล่าว แต่เนื้อหาบางประการมิได้บัญญัติไว้ในหมวด ๒ แต่ก็มีความจำเป็นต้องใช้

^{๒๑}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานหารือเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยโครงการฝายราชสีเสล (เรื่องเสรีจิติ ๓๕๑/๒๕๔๕)

^{๒๒}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดหลายหน่วยงานก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ (เรื่องเสรีจิติ ๓๙๒/๒๕๔๙)

กับกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดต่อบุคคลภายนอก หมวด ๒ ข้อ ๓ จึงบัญญัติไว้ให้นาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๘ ถึงข้อ ๒๐ (ซึ่งอยู่ในหมวด ๑ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ความว่า การดำเนินการในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกนั้น ข้อ ๓๓ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของการเริ่มต้นกระบวนการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลภายนอก ได้กำหนดให้นำข้อ ๘ ถึงข้อ ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น แม้ว่าข้อ ๓๓ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของบุคคลภายนอก แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ขึ้นเพื่อดำเนินการต่อไป โดยไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือผู้แต่งตั้งหรือไม่ได้กำหนดกระบวนการอื่นใดที่จะต้องปฏิบัติไว้ก็ตาม แต่ย่อมเข้าใจได้ว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามข้อ ๓๓ นั้น หมายความว่ารวมถึงการปฏิบัติตามข้อ ๓๑ ประกอบกับข้อ ๘ ถึงข้อ ๒๐ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กรณีจึงย่อมรวมถึงการส่งสำนวนไปให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบตามข้อ ๑๗ ด้วย อย่างไรก็ตาม การส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบดังกล่าวจะกระทำเฉพาะกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นสมควรให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น แต่ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามคำขอของบุคคลภายนอก เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น กระทรวงการคลังจึงไม่มีหน้าที่ตรวจสอบสำนวนข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว กรณีตามที่กระทรวงยุติธรรมหารือมา เมื่อปลัดกระทรวงยุติธรรมมีคำสั่งไม่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกแล้ว กระทรวงยุติธรรมจึงไม่จำเป็นต้องส่งสำนวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบแต่อย่างใด แต่ถ้ากระทรวงยุติธรรมมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอก ก็ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังพิจารณา^{๒๓}

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลภายนอกผู้เสียหาย นอกจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามข้อ ๓๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว นอกจากนี้ ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดต่อผู้เสียหาย ดังปรากฏตามตัวอย่างคำพิพากษา ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างแรก ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัย กรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่ดิน ได้จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ซื้อและผู้จำนองห้องชุดพิพาท ทั้งที่ผู้ฟ้องคดีมิได้เป็นผู้ซื้อและผู้จำนองห้องชุดดังกล่าว แม้จะฟังได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่มีเจตนาหลอกลวง แต่การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนมีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของคู่กรณีที่มาจดทะเบียนโดยละเอียดรอบคอบ แต่กลับไม่ตรวจสอบบัตรประจำตัวข้าราชการต้นฉบับของผู้ฟ้องคดีถือได้ว่าเป็นการประมาทเลินเล่อของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และเมื่อการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ธนาคารฟ้องผู้ฟ้องคดีเป็นคดีแพ่ง ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหาย จึงเป็นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากการละเลย

^{๒๓}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การพิจารณาคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด (เรื่องเสรีจที ๓๗๐/๒๕๔๔)

ต่อหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ (กรมที่ดิน) ในฐานะหน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด จึงต้องรับผิดชอบต่อผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้เสียหายในผลแห่งละเมิด ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^{๒๔}

ตัวอย่างที่สอง ศาลฎีกาได้วินิจฉัย กรณีโจทก์บรรยายฟ้องและนำสืบอ้างว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ ในการพิจารณาผลการประกวดราคา จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพราะร่วมกันกลั่นแกล้ง โจทก์โดยสังกเลิกผลการประกวดราคาดังกล่าว เนื่องจากเรียกเงินเป็นผลประโยชน์ตอบแทนจากโจทก์ เพื่อกระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในหน้าที่แล้ว แต่โจทก์ไม่ยินยอมให้ อันเป็นการร่วมกัน ทำละเมิดต่อโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ดังนั้น ข้อเท็จจริงตามที่ได้ความดังกล่าวจึงเท่ากับกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยละเมิดทำให้โจทก์เสียหาย ดังนั้น โจทก์ต้องฟ้อง จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐโดยตรงแต่ผู้เดียวให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในการกระทำละเมิดของจำเลย ที่ ๒ ถึงที่ ๕ แต่ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ ให้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัวตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙^{๒๕}

ตัวอย่างที่สาม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดชุกใหม่ทำให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง โดยไม่ได้ให้โอกาสผู้ฟ้องคดีทราบ ข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ซึ่งเป็นการออกคำสั่ง โดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด กระทรวงการคลัง จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน^{๒๖}

๒.๑.๕.๓ การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่มีได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่

กรณีการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่มีได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้ถ้าการกระทำละเมิด ของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ และตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ที่กำหนดให้ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตัวอย่างการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่มีได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่หน่วยงานของรัฐ

ตัวอย่างที่หนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ เข้าพักในบ้านพักทางราชการมิใช่การปฏิบัติหน้าที่ให้แก่หน่วยงานของรัฐ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้นั้นทำให้เกิด ความเสียหายขึ้นกับบ้านพัก การพิจารณาความรับผิดจึงต้องเป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการพัก อาศัยในบ้านพักของทางราชการ ถ้าไม่มีระเบียบหรือข้อบังคับดังกล่าวก็ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อความรับผิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว การพิจารณาความรับผิด

^{๒๔} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๑๔๐/๒๕๔๙

^{๒๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๒๘/๒๕๕๑ (ประชุมใหญ่)

^{๒๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๖๔/๒๕๕๒

ของเจ้าหน้าที่จึงต้องพิจารณาเพียงว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่^{๒๗}

ตัวอย่างที่สอง ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัย กรณี นาย น. (ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกวิชาชีพ) พาคณะเจ้าหน้าที่เดินทางกลับจากราชการโดยเดินทางถึงศูนย์ฝึกวิชาชีพแล้ว ถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นการปฏิบัติหน้าที่ การที่ นาย น. นัดแนะให้เจ้าหน้าที่ไปร่วมกันรับประทานอาหารโดยให้นาย ส. ขับรถยนต์ของทางราชการไปที่ร้านอาหารและหลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้ว จึงขับรถยนต์ไปส่งครูสตรีที่ไม่มีพาหนะกลับบ้าน และนำรถยนต์ไปเก็บไว้ที่บ้านพักของนาย ส. กรณีดังกล่าวไม่ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อขณะที่รถยนต์ของทางราชการสูญหาย ไม่ได้เกิดขึ้นในขณะที่นาย น. และนาย ส. ปฏิบัติหน้าที่ นาย น. และนาย ส. จึงต้องร่วมรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^{๒๘}

ตัวอย่างที่สาม ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยว่า แม้อธิบดีตำรวจ ข. จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ตาม แต่การที่ สิบตำรวจ ข. กับพวก ขับขี่รถยนต์กระบะตามหลังผู้ฟ้องคดี โดยมีได้แต่งเครื่องแบบตำรวจและเรียกให้ผู้ฟ้องคดีหยุดรถจักรยานยนต์และเข้าทำร้ายร่างกายผู้ฟ้องคดีนั้น เป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุส่วนตัว มิใช่เป็นการกระทำโดยใช้อำนาจตามกฎหมาย ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันจะทำให้เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย^{๒๙}

๒.๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า “บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับใดๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน” จากบทบัญญัติดังกล่าวตีความได้ว่าหากพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีได้บัญญัติในเรื่องใดไว้ ไม่ห้ามนำบัญญัติในกฎหมายอื่นมาใช้บังคับ ดังนั้น การกระทำละเมิดซึ่งมีมาก่อนพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับ และเนื้อหาของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีได้กล่าวถึงว่าการกระทำอย่างไรเป็นละเมิด การกระทำอย่างไรเป็นจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นต้น จึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๒.๒.๑ องค์ประกอบการกระทำละเมิด

ตามมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว การกระทำละเมิดจึงมีองค์ประกอบ ดังนี้

- ๒.๒.๑.๑ ผู้ใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
- ๒.๒.๑.๒ กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย
- ๒.๒.๑.๓ บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายอนามัย เสรีภาพทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด
- ๒.๒.๑.๔ มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ

^{๒๗} บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หารือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ : กรณีเจ้าหน้าที่ที่พักอยู่ในบ้านพักของราชการกระทำละเมิด (เรื่องเสร็จที่ ๕๕๑/๒๕๔๗)

^{๒๘} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๒๓๙/๒๕๔๙

^{๒๙} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ ๑๑๓/๒๕๕๒

๒.๒.๑.๑ ผู้ใดกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

๒.๒.๑.๑.๑ ผู้ใด

คำว่า ผู้ใด ซึ่งหมายถึง ผู้กระทำละเมิด ได้แก่

(๑) บุคคลธรรมดา

โดยไม่จำกัดอายุและไม่จำเป็นจะต้องมีความสามารถเพราะไม่ใช่นิติกรรมแต่เป็นนิติเหตุ คนวิกลจริตจึงเป็นผู้ทำละเมิดได้ แต่ถ้าทำในขณะที่ไม่รู้สำนึกในการกระทำหรือไม่อยู่ในอำนาจของจิตใจย่อมไม่ถือว่าเป็นการกระทำ ตัวอย่างเช่น คนบ้าถึงขนาดไม่รู้สำนึกในการกระทำของตน

(๒) นิติบุคคล

นิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายกำหนดสถานภาพรับรองความเป็นบุคคลตามกฎหมาย แต่ไม่ได้มีตัวตนอย่างบุคคลธรรมดา ดังนั้น การกระทำทั้งนิติกรรม และนิติเหตุกรณีละเมิดจึงเป็นกรณีนิติบุคคลกระทำละเมิดโดยผ่านทางบุคคลธรรมดาที่เรียกว่าผู้แทนนิติบุคคล โดยต้องอยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล

๒.๒.๑.๑.๒ กระทำ

“การกระทำ” ในความหมายของมาตรา ๔๒๐ หมายความว่า การกระทำของบุคคลซึ่งรวมถึงการงดเว้นกระทำในกรณีจักต้องป้องกันผล การป้องกันความเสียหายมิให้เกิดขึ้นต้องมีหน้าที่ที่จะต้องป้องกันหน้าที่นั้นอาจเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย เกิดจากสัญญา หรือเกิดจากความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณี^{๓๐}

คำว่า “กระทำ” เทียบเคียงกับการกระทำในทางอาญาได้ ดังนี้

(๑) องค์ประกอบภายนอก

- การเคลื่อนไหวร่างกาย
- การไม่เคลื่อนไหวร่างกาย หรือ “การงดเว้น” การที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล

(๒) องค์ประกอบภายใน

ต้องมีเจตนา คือ รู้สำนึกในการกระทำ กล่าวคืออยู่ในอำนาจการควบคุมของจิตใจ สมองรับรู้และสั่งการให้ลงมือกระทำ และต้องประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้”

กรณีการงดเว้นกระทำที่เป็นละเมิดเป็นไปตามมาตรา ๕๙ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติว่า “การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย” ทั้งนี้ ผู้กระทำต้องมีหน้าที่ป้องกันผลแล้วการงดเว้นนั้นทำให้เกิดผลเสียหายเกิดขึ้น โดยต้องเป็นหน้าที่โดยตรงซึ่งหน้าที่เกิดจาก

- (๑) บทบัญญัติกฎหมาย เช่น บิดา มารดา มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตร
- (๒) ตามสัญญา เช่น จ้างพยาบาลเฝ้าไข้ จ้างนักว่ายน้ำมาดูแลคนตกน้ำ
- (๓) ตามวิชาชีพ เช่น หน้าที่ความไม่รักษาความลับของลูกค้าความให้ตีเป็นละเมิดได้
- (๔) ความสัมพันธ์ เช่น นาย/คนใช้ เครือญาติ เพื่อนร่วมห้อง
- (๕) เข้าระมัดระวังดูแลแล้วต้องทำให้ตลอด เช่น จูงคนตาบอดข้ามถนน ลอยเรือไว้กลางทะเล

^{๓๐} สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓.

(๖) ตนก่อภัยอันตราย ต้องป้องกันภัยอันตรายนั้น เช่น กรุงเทพมหานครไม่ปิดท่อระบายน้ำ ทำให้คนตกท่อได้รับบาดเจ็บหรือตาย จอctrलयนต์ที่เสียไว้โดยไม่ให้สัญญา

๒.๒.๑.๑.๓ จงใจ

คำว่า “จงใจ” คือ การกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำว่าจะจะเป็นผลเสียหายต่อบุคคลอื่นต่างจากเจตนาในทางอาญา กล่าวคือ ไม่ต้องประสงค์ต่อผลแต่เพียงแค่ว่าการกระทำนั้นทำให้เกิดผลเสียหายก็พอแล้วไม่จำเป็นจะต้องทราบว่าจะผลเสียหายถึงระดับใด เช่น ศาลลงโทษจำคุกผู้อื่นโดยไม่เจตนา ตามมาตรา ๒๙๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็ถือว่ากระทำละเมิดทำให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตแล้ว การกระทำละเมิดต่อบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิดถือว่าผู้ทำละเมิดรู้ถึงผลเสียหายต่อผู้ถูกทำละเมิดโดยสำคัญผิดจึงเป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลที่ถูกกระทำโดยสำคัญผิด ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ตัวอย่างกรณีกระทำโดยจงใจ เช่น จงใจแฉงความเท็จทำให้เขาถูกจับ ปิดทวงน้ำสาธารณะทำให้ผู้อื่นไม่สามารถใช้น้ำ ผู้เช่าอยู่บ้านเช่าหลังจากบอกเลิกสัญญา (ฎีกาที่ ๑๘๔๑/๒๔๙๗)

๒.๒.๑.๑.๔ ประมาทเลินเล่อ

คำว่า “ประมาทเลินเล่อ” เทียบเคียงตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ โดยมาตรา ๕๙ วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “การกระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดโดยมิใช่เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่ทำไม่ได้ใช้เพียงพอ” ดังนั้น องค์ประกอบของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อจึงมีดังนี้

(๑) เป็นการกระทำโดยมิได้เจตนา

ผู้กระทำมิได้ประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

(๒) ปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์

ระดับความระมัดระวังมาตรฐาน ต้องสมมุติบุคคลทั่วไปอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับผู้กระทำว่าเขาควรมีระดับความระมัดระวังมาตรฐานเพียงใดโดยคำนึงถึง

- วิสัย คือ ลักษณะของตัวผู้กระทำ (ว่าเป็นบุคคลทั่วไปหรือผู้ประกอบการวิชาชีพ)

- พฤติการณ์ คือ ข้อเท็จจริงประกอบการกระทำ (เหตุภายนอก)

(๓) ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่ทำไม่ได้ใช้เพียงพอ

หากมีโอกาสจะใช้ความระมัดระวังถึงระดับมาตรฐานได้ต้องใช้ หากใช้ความระมัดระวังไม่ถึงระดับมาตรฐานเป็นประมาทเลินเล่อ แต่หากไม่มีโอกาสใช้ความระมัดระวังถึงในระดับมาตรฐานเลยก็ไม่เป็นประมาทเลินเล่อ แม้จะเกิดความเสียหายก็ตาม

๒.๒.๑.๒ กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย

(๑) บุคคลอื่น

บุคคลอื่นผู้ถูกกระทำละเมิดเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การกระทำต่อตนเองไม่เป็นละเมิด

(๒) โดยผิดกฎหมาย

คำว่า “ผิดกฎหมาย” คือ กระทำโดยไม่มีสิทธิหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดก็ถือว่าเป็นละเมิดได้ หากทำให้เขาเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ดังนั้น หากผู้กระทำมีสิทธิตามกฎหมายหรือมีอำนาจกระทำได้ การกระทำดังกล่าวจึงไม่เป็นละเมิด ตัวอย่างเช่น

- กฎหมายบัญญัติให้อำนาจ

ฎีกาที่ ๓๑๕/๒๕๑๒ พนักงานสอบสวนยึดรถที่ใช้ในการกระทำผิดเพื่อเป็นหลักฐานตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่เป็นละเมิด

- สิทธิตามคำพิพากษา

ฎีกาที่ ๑๑๔๓/๒๔๘๔ โจทก์จำเลยแย้งนาพิพาทศาลชั้นต้นตัดสินให้จำเลยชนะจำเลยเข้าทำนาโดยอาศัยสิทธิตามคำพิพากษา ไม่ได้เข้าทำนาโดยผลการไม่เป็นละเมิด

- สิทธิตามสัญญา

เช่น อยู่ในบ้านเช่า แต่หากมีการบอกเลิกสัญญาเช่าแล้ว อยู่ต่อไปโดยไม่มีสิทธิเป็นละเมิด

อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิตามกฎหมายอาจเป็นละเมิดได้ หากใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตามมาตรา ๔๒๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย” ตัวอย่างเช่น “เจตนาแกล้ง” เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

ฎีกาที่ ๗๐๒/๒๔๘๗ จำเลยแกล้งคัดค้านการที่โจทก์ขอรังวัดที่ดินเป็นละเมิด

ฎีกาที่ ๘๕๔/๒๔๘๒ ยึดทรัพย์ก่อนครบกำหนดค่าบังคับตามคำพิพากษา โดยเจตนาแกล้งเป็นละเมิด

ทั้งนี้ การใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตามมาตรา ๔๒๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องผ่านขั้นตอนพิจารณาว่าเป็นละเมิด ตามมาตรา ๔๒๐ ก่อนว่าครบองค์ประกอบละเมิดหรือไม่

๒.๒.๑.๓ บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

การกระทำจะเป็นละเมิดได้ต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นแน่นอนแล้ว และต้องไม่ใช่ความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต ส่วนเสียหายเพียงใดนั้นเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาเรื่องการคำนวณค่าเสียหาย กรณีที่ถือว่าไม่เสียหาย คือ หลักความยินยอมไม่เป็นละเมิด (volenti non fit injuria) การยินยอมรับผลเสียหายที่ผู้ยินยอมรู้ว่าจะจะเป็นความเสียหายแก่ตนเป็นหลักกฎหมายปิดปาก (estoppel) ที่ไม่ให้ผู้เสียหายกล่าวอ้างความเสียหาย เช่น การสมัครใจวิวาทกันไม่เป็นละเมิด ยอมให้เขาทำร้ายร่างกายไม่เป็นละเมิด อย่างไรก็ตาม การยินยอมต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ต้องยินยอมโดยสมัครใจ ยินยอมโดยวิธีใดก็ได้ เช่น ด้วยวาจา กริยาท่าทาง ลายลักษณ์อักษร รวมทั้งการนิ่ง เมื่อปรากฏพฤติการณ์ให้วินิจฉัยเข้าใจได้ว่าการนิ่งเป็นการยินยอมโดยปริยาย

๒.๒.๑.๔ มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ

ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ว่า ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด

มีทฤษฎี ๒ ดังนี้

(๑) ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ หรือทฤษฎีผลโดยตรง คือ เหตุทุกๆ เหตุ มีน้ำหนักเท่ากันที่จะก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ดังนั้น ผู้ก่อเหตุต้องรับผิดชอบ (แม้เป็นเพียงเหตุหนึ่ง) เหตุเป็นเงื่อนไขให้เกิดผล

(๒) ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมหรือทฤษฎีผลธรรมดา คือ เฉพาะการกระทำที่เป็นเหตุสำคัญ ซึ่งจะส่งผลตามธรรมดาที่ทำให้เกิดผลเท่านั้นที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ

ตามทฤษฎีแรกทำให้ผู้กระทำอาจต้องรับผิดชอบเกินกว่าความเป็นจริง และไม่ยุติธรรมต่อผู้กระทำ ส่วนที่ทฤษฎีที่สอง อาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาถึงแม้ว่าผู้กระทำอาจมีส่วนอยู่บ้าง ศาลไทยใช้ทฤษฎีทั้งสองผสมผสานกัน “ผลโดยตรงซึ่งใกล้ชิดกับเหตุ” “ผลธรรมดาซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำ” “ผลโดยตรงที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาจากการกระทำของจำเลย” “เหตุแทรกซ้อน” มีการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายขึ้นหลังจากการกระทำอันแรกได้สิ้นสุดลง ผู้กระทำอันแรกไม่ต้องรับผิดชอบ หากเหตุแทรกซ้อนนั้น มีน้ำหนักเพียงพอที่จะทำให้เกิดผลเสียหายสุดท้ายขึ้นและผู้กระทำคนแรกไม่อาจคาดหมายว่าจะเกิดเหตุแทรกซ้อนขึ้น

ฎีกาที่ ๑๓๑/๒๔๙๖ จำเลยเก็บรักษาสมุดเช็คและตราออกบัญชีไว้เองก็เป็นการป้องกันอย่างดี ผู้ร้ายปลอมเช็คไปเบิกเงินของโจทก์ได้ยาก จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะไม่ใช่ผลโดยตรงใกล้ชิดกับการกระทำของจำเลย

ฎีกาที่ ๑๓๕๘-๑๓๖๙/๒๕๐๖ จำเลยซื้อห้องแถวทำให้สามีโจทก์เสียใจไปกระโดดน้ำตาย ไม่ใช่ผลแห่งการกระทำของจำเลย

๒.๒.๒ อายุความละเมิด

ตามมาตรา ๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า

“สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญาและมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

ทั้งนี้ อายุความ ๑๐ ปีนับแต่วันทำละเมิดเป็นอายุความชั้นสูงสุดที่กำหนดไว้ ส่วนอายุความกรณีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า

“ในกรณีเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิด แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิด ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง”

ทั้งนี้ อายุความ ๒ ปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ต้องอยู่ภายในระยะเวลา ๑๐ ปีนับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แต่กรณีตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่บัญญัติว่า “ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย” กรณีดังกล่าวมิใช่การใช้สิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่จะต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในอายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิด หน่วยงานของรัฐจึงมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ภายในอายุความ ๑ ปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหาย แม้จะเกินสิบปีนับแต่วันทำละเมิดแล้วก็ตาม

ดังปรากฏตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ได้วินิจฉัยว่า ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้กำหนดอายุความที่หน่วยงานของรัฐจะใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดซึ่งกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ไว้ ๒ กรณี โดยแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

กรณีทีหนึ่ง เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดภายในอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดภายในอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สำหรับตามปัญหาในเรื่องที่ขอหารือมานี้ หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐเกินสิบปีนับแต่วันที่ทำละเมิดแล้ว สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนย่อมเป็นอันขาดอายุความตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

กรณีที่สอง เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกแล้ว หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐได้ภายในอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกผู้เสียหายตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สำหรับตามปัญหาในเรื่องที่ขอหารือมานี้ แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกและหน่วยงานของรัฐได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกซึ่งหน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐได้ภายในอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกผู้เสียหายตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สิทธิเรียกร้องดังกล่าวมิได้เกิดแต่มูลละเมิด จึงมิใช่เป็นการที่หน่วยงานของรัฐใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่เจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงานอื่นจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในอายุความสิบปีนับแต่วันที่ทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น แม้ว่าเจ้าหน้าที่กระทำการในหน้าที่ละเมิดต่อบุคคลภายนอกเกินสิบปีนับแต่วันที่ทำละเมิดแล้วก็ตาม แต่ถ้ายังไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลภายนอกผู้เสียหายแล้ว สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนย่อมยังไม่ขาดอายุความ หน่วยงานของรัฐจึงสามารถออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้^{๓๓}

ทั้งนี้ ประเด็นในเรื่องอายุความเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิดและการดำเนินคดี เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนต้องดำเนินการภายในกำหนดอายุความ มิให้เกิดข้อผิดพลาดอย่างเด็ดขาด เพราะมีเช่นนั้นแล้วจะถูกดำเนินการทางวินัยและทางแพ่ง ดังปรากฏตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ได้วินิจฉัยว่า

๑. กรณีตามที่หารือเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า มูลละเมิดเกิดขึ้นระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๒๕ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๒๘ ซึ่งในปัจจุบันพ้นสิบปีแล้ว ทำให้สิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนขาดอายุความตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ดังนั้น กระทรวงการคลัง (คณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง) ก็ชอบที่จะพิจารณาได้ว่าคดีขาดอายุความแล้วหรือไม่

^{๓๓}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (เรื่องเสรีจที่ ๗๕๗/๒๕๕๒)

แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวงการคลังยังจะต้องตรวจพิจารณารายงานความรับผิดชอบทางละเมิดของกรมราชทัณฑ์ ให้เสร็จสิ้น เพื่อให้ทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและผู้ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อไปตามข้อ ๑๗ วรรคสาม ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. กรณีที่กระทรวงการคลังมีความเห็นว่า ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในความเสียหายที่เกิดขึ้นและถึงแม้สิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะขาดอายุความแล้ว กรมราชทัณฑ์ก็ต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ ค่าสินไหมทดแทน และในกรณีที่พนักงานอัยการแจ้งฐานะคดีว่าเป็นคดีที่ขาดอายุความแล้ว กรมราชทัณฑ์ ก็ต้องยืนยันความประสงค์ให้มีการฟ้องคดีดังกล่าวต่อไป เนื่องจากศาลไม่อาจอ้างอายุความขึ้นเป็นเหตุยกฟ้อง ได้หากคู่ความมิได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๙๓/๒๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓. เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่าสิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ขาดอายุความแล้ว กระทรวงการคลังควรดำเนินการให้กรมราชทัณฑ์แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิด ทางละเมิด เพื่อหาตัวผู้ต้องรับผิดชอบในกรณีที่ทำให้เกิดคดีขาดอายุความและดำเนินการทั้งทางวินัยและทางแพ่ง กับผู้นั้นต่อไป โดยไม่ต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาว่าคดีขาดอายุความก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิด ความเสียหายแก่ทางราชการ^{๓๒}

อย่างไรก็ตาม ผู้ขอรับการประเมินเห็นว่าในเรื่องการดำเนินคดีที่ขาดอายุความ ได้มีมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ กำหนดให้กรณีคดีขาดอายุความแล้ว แต่หน่วยงานของรัฐยังยืนยัน ให้พนักงานอัยการดำเนินคดีให้ทั้งที่เห็นได้ล่วงหน้าว่า หากดำเนินคดีต่อไปก็มีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ทางราชการ กล่าวคือ เสียค่าใช้จ่าย เสียเวลา เสียกำลังคนในการปฏิบัติงานโดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้ง การดำเนินคดีของรัฐไม่ควรดำเนินการในลักษณะที่เอาผิดเอาเปรียบเอกชนด้วยการคาดหวังว่า เอกชนอาจไม่ยก อายุความขึ้นต่อสู้คดีเพราะความไม่รู้กฎหมายหรือความหลงลืม หรืออาจขาดนัดยื่นคำให้การ หรือขาดนัด พิจารณา เพราะมีผลให้การอำนวยความสะดวกของรัฐขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงไม่ควร นำคดีที่ขาดอายุความแล้วส่งให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป^{๓๓}

นอกจากนี้ ในส่วนของอายุความกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดเป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐ ได้รับความเสียหายในคดีที่เป็นความผิดอาญาด้วยนั้น ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ได้กำหนดเรื่องอายุความในกรณีที่มูลละเมิดเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญาไว้เป็น การเฉพาะแต่อย่างใด แม้มาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำละเมิด ภายในระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ฟ้องจะต้องใช้ค่าสินไหม ทดแทน แต่ก็ได้กำหนดเรื่องอายุความในมูลละเมิดที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญาไว้ บทบัญญัติดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นเพียงการยกเว้นมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับ มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้กรณีบทบัญญัติใด

^{๓๒} บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจของกระทรวงการคลังในการตรวจ พิจารณาสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในความรับผิดทางละเมิดที่ขาดอายุความ (เรื่องเสร็จที่ ๕๐๘/๒๕๔๒)

^{๓๓} มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการ ดำเนินคดีอาญา และคดีปกครอง (แนวทางในการดำเนินคดีของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และแนวทางในการดำเนินคดีใน ศาลปกครอง กรณีคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ถูกฟ้องคดีในศาลปกครอง)

ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน ดังนั้น บทบัญญัติตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงขัดแย้งกับบทบัญญัติ มาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่กำหนดให้อายุความในการเรียกร้อง ค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดมีกำหนดระยะเวลาภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น จึงต้องใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ ภายในระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่ หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้พึงจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ในส่วนกำหนด ระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิด ตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง และในส่วนที่ให้อายุความทางอาญา ที่ยาวกว่า ตามมาตรา ๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๕๑ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มิได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นหลักกฎหมาย ทั่วไปมาปรับบทบังคับใช้กับกรณีดังกล่าว การตีความดังกล่าวมีแนวความเห็นสนับสนุน ดังนี้

ท่านอาจารย์ศักดิ์ สอนงชาติ มีความเห็นว่า ควรใช้มาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื่องจากมาตรา ๔๔๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ และมาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดอายุความสิทธิเรียกร้อง ค่าเสียหายในมูลละเมิดซึ่งเป็นความผิดทางอาญาไว้ แต่มาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้เลย ซึ่งมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า “บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับใดๆ ในส่วน ที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ พระราชบัญญัตินี้แทน” ดังนั้น จึงต้องใช้อายุความ ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก^{๓๔}

ท่านอาจารย์เพ็ง เพ็งนิตี มีความเห็นว่า อายุความตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีกำหนดภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึง การละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สอดคล้องกับอายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้ต้อง เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงต้องนำอายุความ ๒ ปี ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติไว้ เป็นการเฉพาะซึ่งขัดกับหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามนัยของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ในส่วนของอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง และอายุความทางอาญาที่ยาวกว่า ตามมาตรา ๔๔๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๕๑ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญานั้น มาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ได้มีการกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้ จึงถือว่าไม่ขัดกับมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่อย่างใด^{๓๕}

^{๓๔} ศักดิ์ สอนงชาติ, อ้างแล้ว, หน้า ๒๗๓.

^{๓๕} เพ็ง เพ็งนิตี, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด และพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง, (พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร : จีระวิชาการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๘๐.

ดังนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จึงอยู่ในบรรพ ๒ หนี้ ลักษณะ ๕ ละเมิด ในมาตรา ๔๒๐ ที่เป็นองค์ประกอบในการกระทำละเมิด และมาตรา ๔๔๘ ซึ่งเป็นอายุความในการเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังที่ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวอธิบายมาข้างต้น

๒.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๓.๑ เจตนารมณ์ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

เนื่องจากการได้มีการออกพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดหลักการเกี่ยวกับความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ แยกความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ออกเป็น ๒ เหตุ คือ

๑. ความเสียหายเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อมีความเสียหายเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐจะต้องรับภาระชดใช้ค่าเสียหายไปก่อน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐหรือไม่เพียงใดนั้น ให้ไปไล่เบียดต่อไปในภายหลัง โดยยึดหลักว่าจะเรียกเอาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเฉพาะกรณีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหาย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนได้โดยค้ำเงินถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัว และความรับผิดชอบและพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย

๒. ความเสียหายที่เกิดจากการที่ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องถูกฟ้องและชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัวโดยไม่เกี่ยวข้องกับทางราชการ และความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒.๓.๒ สารสำคัญของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีทั้งหมด ๓๘ ข้อ ประกอบด้วย ๒ หมวด คือ

หมวด ๑ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

หมวด ๒ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

ทั้งนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวรวมไปกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ในข้อ ๒.๑ ข้างต้นแล้ว

นอกจากนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยแก้ไขข้อ ๑๒ กำหนดให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือไม่แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมข้อ ๑๒/๑ กำหนดให้กรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐทำให้เกิดความเสียหายหรือมีส่วนกระทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุม

การปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ และแก้ไขข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง กำหนดให้เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น สั่งการไปตามความเห็นของกระทรวงการคลัง วรรคสอง กำหนดให้เมื่อหน่วยงานของรัฐที่เสียหายตามวรรคหนึ่งสั่งการตามความเห็นของกระทรวงการคลังแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องคดีต่อศาลอาญาให้ขาดอายุความ และตามวรรคสาม กำหนดให้กรณีปรากฏตามความเห็นของกระทรวงการคลังว่ามีผู้ใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นหรือต่างไปจากสำนวนที่ผู้แต่งตั้งส่งให้ตรวจสอบ หากยังไม่เคยมีการสอบผู้นั้นเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งการ ถ้าผลของคำวินิจฉัยของผู้แต่งตั้งตรงกับความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้ผู้นั้นรับผิดชอบแล้วรายงานกระทรวงการคลังเพื่อทราบ ถ้าผลของคำวินิจฉัยของผู้แต่งตั้งต่างไปจากความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งรายงานกระทรวงการคลังพิจารณาให้ความเห็นอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ให้นำความในข้อ ๑๗ วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๔ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๒.๔.๑ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่างๆ สำหรับการดำเนินงานทางปกครองขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพในการใช้บังคับกฎหมายให้สามารถรักษาประโยชน์สาธารณะได้และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

๒.๔.๒ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มีทั้งหมด ๘๗ มาตรา ๕ หมวด โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานและคู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่ โดยเป็นไปตามมาตรา ๒๙ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคล หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา

(๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

(๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๕) ออกไปตรวจสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน โดยเป็นไปตามมาตรา ๓๐ ที่กำหนดให้ในกรณีที่กำลังทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน เว้นแต่

(๑) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วนหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

(๒) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎกำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไป

(๓) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การหรือคำแถลง

(๔) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้

(๕) เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครอง

(๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

และห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ให้โอกาสคู่กรณีที่โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ถ้าจะก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะ

ทั้งนี้ หลักการให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สอดคล้องกับข้อ ๑๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คณะกรรมการต้องให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิศวตพิชญ์ ได้ให้คำอธิบายในเรื่องนี้ไว้ว่า การพิจารณาทางปกครองมีส่วนที่เหมือนกับการพิจารณาของศาลตรงที่ว่าก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ศาลจะต้องรับฟังข้อเท็จจริงแห่งคดีให้เป็นที่ยุติเสียก่อน ฝ่ายปกครองก็เหมือนกัน ก่อนจะออกคำสั่งทางปกครองจะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงของเรื่องให้เป็นที่ยุติเสียก่อนว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่นั้นเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการหรือระบบการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งไม่ว่าในชั้นเจ้าหน้าที่หรือในชั้นศาลก็ตาม ซึ่งมีอยู่ ๒ ระบบ คือ

- ระบบกล่าวหา เจ้าหน้าที่หรือศาลจะพิจารณาและรับฟังข้อเท็จจริงตามที่คู่กรณีหรือคู่ความกล่าวอ้างและนำพยานหลักฐานมาแสดงเท่านั้น

- ระบบไต่สวน เจ้าหน้าที่หรือศาลไม่จำกัดผูกพันอยู่กับข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คู่กรณีหรือคู่ความกล่าวอ้างและนำมาแสดง แต่เจ้าหน้าที่หรือศาลมีอำนาจที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงทั้งหลายที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิจารณาเรื่องนั้น

การพิจารณาทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ใช้ระบบไต่สวน โดยเจ้าหน้าที่สามารถสั่งให้มีการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้^{๓๖}

คู่กรณีมีสิทธิได้รับแจ้งผลกระทบต่อนิติ ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน...ฯ

ศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ วงศ์วิถนศานต์ ได้ให้คำอธิบายบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นไว้ว่า ข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบนั้น จะต้องเพียงพอที่คู่กรณีจะสามารถโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนได้โดยเหมาะสม ดังนั้น ในการจะมีคำสั่งทางปกครองใด เจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงปัญหานี้

^{๓๖} ชาญชัย แสงวงศ์ศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๔-๑๓๕.

ก่อนเสมอ ถ้าหากมีผู้ซึ่งอาจถูกระทบอย่างสำคัญแต่เจ้าหน้าที่มิได้แจ้ง ก็เป็นความบกพร่องของการพิจารณา คู่กรณีอาจขอให้เพิกถอนกระบวนการเดิมและเริ่มกระบวนการใหม่ได้ การต้องแจ้งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้เริ่มต้นดำเนินการพิจารณาทางปกครองด้วยตนเอง เช่น จะออกคำสั่งให้ปิดโรงงาน ก็ต้องแจ้งให้เจ้าของโรงงานทราบ เป็นต้น^{๓๗}

๓. การออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นไปตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- (๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
- (๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

๔. การอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นไปตามมาตรา ๔๔ ที่กำหนดให้ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มีกฎหมายกำหนดขึ้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้นโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง

๕. การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นไปตามมาตรา ๔๕ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา ๔๕ ไม่ใช่กับกรณีที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเป็นไปตามข้อ ๒ (๔) ที่กำหนดให้การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้... ปลัดกระทรวงหรือปลัดทบวง แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีหรือเทียบเท่า ทั้งนี้ หลักการของมาตรา ๔๕ มีเจตนารมณ์ให้มีการอุทธรณ์ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์โดยอุทธรณ์ได้เพียงหนึ่งชั้น ก่อนที่จะนำคดีขึ้นวินิจฉัยไปยังองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีปกครอง และเพื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ได้พิจารณาแก้ไขหรือทบทวนคำสั่งทางปกครองให้ถูกต้องและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมก่อนที่จะนำคดีขึ้นวินิจฉัยไปยังองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยคดีปกครอง

อย่างไรก็ตาม กรณีการอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลังได้แจ้งเวียนแนวทางปฏิบัติไว้ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๖๐ ลงวันที่

^{๓๗} ชาญชัย แสงศักดิ์, อ้างแล้ว, หน้า ๑๓๗.

๒๙ มีนาคม ๒๕๔๘ เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สืบเนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นโดยสรุปว่า

๑. การมีคำสั่งตามข้อ ๑๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคต้องมีความเห็นตามความเห็นของกระทรวงการคลังด้วย

๒. กรณีหน่วยงานของรัฐได้ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ ในระหว่างนั้นได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและผู้รับคำสั่งดังกล่าวได้อุทธรณ์คำสั่ง ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ควรรอผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังก่อน แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าถ้าไม่ดำเนินการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ก็สามารถวินิจฉัยอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องรอผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง

๓. หากกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วมีความเห็นต่างจากหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นต้องมีคำสั่งใหม่ตามความเห็นของกระทรวงการคลัง โดยเพิกถอนคำสั่งเดิมทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี

ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สามารถปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ดังกล่าวได้ กระทรวงการคลังจึงแนะนำขั้นตอนและวิธีดำเนินการในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

๑. กรณีที่ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไปก่อนโดยไม่รอผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง ตามข้อ ๑๗ วรรคห้า ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และผู้ถูกบังคับได้อุทธรณ์คำสั่งให้หน่วยงานของรัฐแจ้งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังทราบภายในกำหนดเวลา ๕ วัน นับแต่ได้รับคำอุทธรณ์และรอผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง เมื่อได้รับผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลังให้ปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ให้ผู้แต่งตั้งและหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้วแต่กรณี วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

๑.๒ กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาคำอุทธรณ์ประกอบกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. หากผู้แต่งตั้งเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ข. หากผู้แต่งตั้งไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา และหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

๒. กรณีผู้แต่งตั้งได้มีคำสั่งหลังจากทราบผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และผู้ถูกบังคับตามคำสั่งได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ หน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ให้ผู้แต่งตั้งและหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์

ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ดังกล่าวตามผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังโดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์มาให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

๒.๒ หน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาคำอุทธรณ์ประกอบกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. หากผู้แต่งตั้งเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ข. หากผู้แต่งตั้งไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา และหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ฉะนั้น ในส่วนการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่ให้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทน นอกจากต้องพิจารณาตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว ต้องพิจารณาตามขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนดดังกล่าวด้วย

๒.๕ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๕.๑ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้จัดตั้งศาลปกครองขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อพิพาททางกฎหมายปกครอง

๑. ระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ

๒. ระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน

เกี่ยวกับการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งตามอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครอง การกระทำละเมิดในทางปกครอง หรือการทำสัญญาทางปกครอง อันเป็นเรื่องของกฎหมายมหาชน และโดยที่ระบบการพิจารณาและพิพากษาคดีจำเป็นต้องมีกระบวนการเป็นพิเศษต่างจากคดีทั่วไป เพราะผลแห่งคำพิพากษาอาจกระทบถึงการบริหารราชการแผ่นดิน หรือต้องจ่ายเงินภาษีอากรของส่วนรวมเป็นค่าชดเชยหรือค่าเสียหายแก่เอกชน ในขณะที่เดียวกันเอกชนจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบที่ไม่อาจทราบข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐได้ ในการพิจารณาจึงจำเป็นต้องใช้ระบบไต่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริงที่แท้จริง และต้องมีตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และประชาชนทั่วไปซึ่งจะถูกกระทบในทางใดทางหนึ่งจากคำพิพากษาของศาลปกครอง รวมทั้งต้องมีหน่วยงานธุรการของศาลปกครองที่เป็นอิสระ

๒.๕.๒ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร บทบัญญัติดังกล่าวจำกัดประเภทคดีปกครอง

ที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐโดยมุ่งหมายให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดที่เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ดังปรากฏตามตัวอย่างคำสั่งศาลปกครองสูงสุดและคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ดังนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ได้วินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาคำฟ้องคำให้การแล้ว เหตุแห่งฟ้องคดีนี้เป็นการฟ้องคดีอันสืบเนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่ในสังกัดของจำเลยออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก) เลขที่ ๑๓๙๗ โดยไม่จัดแจ้งข้อกำหนดห้ามโอนตามกฎหมายลงในสารบัญชีจดทะเบียน และรับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดยไม่ตรวจสอบความถูกต้องเป็นเหตุให้จำเลยมีคำสั่งให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนและนิติกรรมในหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก) ฉบับดังกล่าวในเวลาต่อมา ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจสอบและพิจารณาดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายที่ดินกำหนดไว้ จึงเป็นกรณีที่โจทก์ได้แย้งว่าจำเลยใช้อำนาจหน้าที่เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง^{๓๘}

ตัวอย่างที่สอง ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่ง กรณีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากคำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร” อันเป็นการจำกัดประเภทคดีปกครองที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐโดยมุ่งหมายให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดที่เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ประกอบกับเมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ และมาตรา ๖๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก เมื่อข้อเท็จจริงในคำฟ้องปรากฏว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ว่าจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัดธำรงค์ศักดิ์ก่อสร้างสองพี่น้อง ทำถนนอันเป็นการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค จึงถือเป็นสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ การกระทำของห้างหุ้นส่วนจำกัดธำรงค์ศักดิ์ก่อสร้างสองพี่น้อง จึงเป็นการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองแทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดังนั้น การเข้าไปขุดดินในที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองและนำดินในส่วนที่ขุดไปถมลงบนที่ดินทั้งสองแปลงของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง เพื่อทำถนนอันเป็นเหตุละเมิดและได้รับความเสียหาย กรณีจึงเป็นการกระทำละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย คดีนี้จึงอยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒^{๓๙}

^{๓๘} คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๕๓/๒๕๕๔

^{๓๙} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๘๒/๒๕๕๕

ตัวอย่างที่สาม ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่ง กรณีพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งไม่ดำเนินการสอบสวนและไม่ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ทำให้คดีขาดอายุความในการฟ้องคดีอาญา ซึ่งหากได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการภายในอายุความแล้ว พนักงานอัยการอาจตรวจพบว่าการเปรียบเทียบปรับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือสำนวนการสอบสวนมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนและอาจจะให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปส่งฟ้องต่อศาลหรือสั่งให้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิดอาญาที่ทำให้ทรัพย์สินเสียหายได้ กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรอันมีลักษณะเป็นการกระทำนอกเหนือหรือมิได้กระทำตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใดๆ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒^{๕๐}

นอกจากนี้ เงื่อนไขการฟ้องคดีละเมิดต่อศาลปกครองมีดังต่อไปนี้

๑. เงื่อนไขการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

โดยเป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากการกระทำหรือการงดเว้นกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามมาตรา ๘

๒. เงื่อนไขการดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดก่อนการฟ้องคดี

โดยเป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวและได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด

๓. เงื่อนไขการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายต้องมีคำสั่ง

ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองสืบเนื่องจากการกระทำละเมิดตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ จะต้องเป็นไปตามที่ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ กล่าวคือ การแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายนั้น ต้องมีคำสั่งตามที่กำหนดในมาตรา ๗๒ (๓) คือ ให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สินหรือให้ทำการหรืองดเว้นกระทำการ

๔. เงื่อนไขในเรื่องระยะเวลาฟ้องคดี

โดยเป็นไปตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี และมาตรา ๕๒ ที่กำหนดให้การฟ้องคดีปกครองที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือสถานะของบุคคลจะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้ ฉะนั้น การฟ้องคดีปกครองที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนด

^{๕๐} คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๗๖/๒๕๕๒

การฟ้องคดีแล้ว หากศาลปกครองเห็นว่าคดีที่ยื่นฟ้องนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือมีเหตุจำเป็นอื่น โดยศาลเห็นเองหรือคู่กรณีมีคำขอ ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาก็ได้

๕. การฟ้องคดีละเมิดต้องใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการครบถ้วน

โดยเป็นไปตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้คำฟ้องต้องให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและต้องมี

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดี

(๒) ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี

(๓) การกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี พร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ ตามสมควรเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว

(๔) คำขอของผู้ฟ้องคดี

(๕) ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี ถ้าเป็นการยื่นฟ้องคดีแทนผู้อื่นจะต้องแนบใบมอบฉันทะให้ฟ้องคดีมาด้วย

นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วย โดยคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือตามข้อ ๓๒ และผู้ฟ้องคดีต้องจัดทำสำเนาคำฟ้องและสำเนายานหลักฐานยื่นมากับคำฟ้องด้วยตามข้อ ๓๓

๖. ผู้ฟ้องคดีต้องมีความสามารถตามกฎหมาย

โดยเป็นไปตามข้อ ๒๖ ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้บุคคลผู้ไร้ความสามารถจะฟ้องคดีปกครองได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความสามารถ และตามข้อ ๒๗ ที่กำหนดให้ในกรณีที่ผู้เยาว์ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ประสงค์จะฟ้องคดีปกครองด้วยตนเอง ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตให้ฟ้องคดีปกครองด้วยตนเองก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลแจ้งให้ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ดังกล่าวทราบ และศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้ข้อเท็จจริงต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาได้

๗. เงื่อนไขในการเสียค่าธรรมเนียมศาล

โดยเป็นไปตามมาตรา ๔๕ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้ส่งใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) หรือ (๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ทั้งนี้ คดีละเมิดที่ทุนทรัพย์ไม่เกินห้าสิบล้านบาท เสียค่าธรรมเนียมศาลในอัตราร้อยละ ๒ แต่ไม่เกินสองแสนบาท สำหรับทุนทรัพย์ในคดีนั้นส่วนที่เกินห้าสิบล้านบาทขึ้นไป เสียค่าธรรมเนียมศาลในอัตราร้อยละ ๐.๑ และคู่กรณีอาจยื่นคำขอต่อศาลขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้ตามเงื่อนไขในมาตรา ๔๕/๑

๘. เงื่อนไขห้ามฟ้องซ้อน ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ และฟ้องซ้ำ

ฟ้องซ้อน เป็นไปตามข้อ ๓๖ (๑) ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้นับตั้งแต่เวลาที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลแล้ว คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณา และผลแห่งการนี้ ห้ามมิให้ผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นต่อศาลเดียวกันหรือต่อศาลอื่นอีก

ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ เป็นไปตามข้อ ๓๖ ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดหรือประเด็นข้อใดแห่งคดีแล้ว ห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นอันเกี่ยวกับคดีหรือประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น

ฟ้องซ้ำ เป็นไปตามข้อ ๘๗ ของระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีเดียวกันฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน

๒.๖ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การบันทึกและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไป เป็นหน่วยงานผู้ตรวจสอบสำนวนการสอบสวน เป็นผู้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าประกัน การวางหลักประกัน หนังสือผ่อนชำระ และสัญญาค้าประกัน และการผ่อนผันค่าสินไหมทดแทน การประนีประนอมยอมความ เป็นต้น กระทรวงการคลังจึงได้ออกหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติต่างๆ แจกเวียนให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตาม โดยผู้ขอรับการประเมินได้นำหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลังในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่สำคัญและมีความเชื่อมโยงถึงสำนวนละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์มากล่าวถึงพอสังเขป

๒.๖.๑ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๓/ว.๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน

กระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ดังนี้

๑. แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ แยกตามประเภทการกระทำ ความเสียหาย เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความละเอียด รอบคอบ และครบถ้วนทุกประเด็น ให้จัดประเภทสำนวนการสอบสวนเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

- ๑.๑ ทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน (ส.๑)
- ๑.๒ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ส.๒)
- ๑.๓ คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย (ส.๓)
- ๑.๔ อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้ (ส.๔)
- ๑.๕ อุบัติเหตุ (ส.๕)

๒. แบบบันทึกการสอบสวน (สล.๑) กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกสอบสวนทราบก่อนดำเนินการสอบสวน รวมทั้งกำหนดสาระสำคัญที่จำเป็น เนื่องจากอาจต้องใช้เอกสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีชั้นศาล

๓. แบบรายงานผลการสอบสวน (สล.๒) กำหนดสาระสำคัญที่จำเป็นเพื่อให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดใช้เป็นแนวทางการรายงานผลการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อหน่วยงานของรัฐ และให้หน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

สำหรับการส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค ๐๔๐๖.๓/ว.๓๓๖ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ โดยให้ scan เอกสารประกอบการพิจารณาและทำการบันทึกเป็นไฟล์ PDF และบันทึกเอกสารที่จัดทำขึ้นใหม่ด้วยโปรแกรม Microsoft Word รวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวลงแผ่นซีดี แล้วจัดส่งพร้อมรายงานผลการสอบสวนที่ส่งให้กระทรวงการคลังตรวจสอบโดยไม่ต้องส่งสำเนาเอกสารให้กระทรวงการคลังอีก ทั้งนี้ หากหน่วยงานใดยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการดังกล่าว จะจัดส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเป็นเอกสารไปพลาถก่อนก็ได้ (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ลำดับ ๑)

๒.๖.๒ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

กระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ครบถ้วน ลดความยุ่งยากในการสอบสวน จึงได้ชักซ้อมความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ดังนี้

๑. เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า อย่างช้าไม่ควรเกิน ๑๕ วัน นับแต่รู้หรือทราบความเสียหายและให้รับดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว อย่างช้าไม่ควรเกิน ๖๐ วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้แต่งตั้งอาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการขอขยายระยะเวลาและระมัดระวังเรื่องอายุความด้วย

๒. เมื่อการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเสร็จสิ้นแล้วให้ผู้แต่งตั้งรับดำเนินการสั่งการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ ข้อ ๑๗ อย่างช้าไม่ควรเกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับผลการสอบสวนและให้ส่งสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายใน ๗ วัน นับแต่วันวินิจฉัยสั่งการ เว้นแต่เป็นกรณีที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ (เวียนแจ้งประกาศฯ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว ๙๘ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๘)

๓. เนื่องจากการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง คณะกรรมการฯ มิได้ให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ ข้อ ๑๕ ทำให้การสอบสวนไม่ชอบและเป็นเหตุให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งที่หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อมิให้กระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเกิดความล่าช้าจากการต้องกลับไปดำเนินการสอบสวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายใหม่ จึงขอให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามข้อ ๑๕ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเคร่งครัดด้วย

เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทรวงการคลังได้จัดทำแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน และแนวทางกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เวียนแจ้งให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้ว โดยหน่วยงานของรัฐสามารถค้นหาเอกสารหนังสือเวียนกระทรวงการคลังได้จากเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง (www.cgd.go.th) (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ลำดับ ๒)

๒.๖.๓ หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๐๖.๒/ว.๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

กระทรวงการคลังได้กำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ไว้ เนื่องจากตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ มีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ ในกรณีเจ้าหน้าที่ได้กระทำไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยสิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีดังกล่าวจะมีได้เพียงใด ให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรม หรือความผิด หรือความบกพร่อง หรือระบบดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ และกระทรวงการคลังได้กำหนดหลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหน้าที่ไว้แล้วตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๖/ว.๑๒๑ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ ทั้งนี้ มาตรา ๘ มิได้นำหลักเรื่อง ลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับกับกรณีละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น แต่ปรากฏว่าหลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๔๐๖.๖/ว.๑๒๑ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ ที่สวนราชการต่างๆ ถือปฏิบัติอยู่ ยังมีได้มีการกำหนดแนวทางแบ่งสัดส่วนความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่ละรายไว้ ทำให้การกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรม และเกิดความไม่เสมอภาคแก่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของแต่ละหน่วยงานของรัฐ จึงยกเลิกหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๔๐๖.๖/ว.๑๒๑ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ และเพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีบรรทัดฐานในการกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคกับเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงาน จึงเห็นควรกำหนดแนวทางในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ โดยได้แบ่งตามลักษณะของความเสียหายและกำหนดสัดส่วนความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกลุ่มหรือแต่ละรายเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้ประกอบเป็นแนวทางในการพิจารณาสำนวนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

ในการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐอาจพิจารณา โดยคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมิต้องใช้สิทธิเรียกให้ชดใช้เต็มจำนวนความเสียหาย ตามมาตรา ๘ วรรคสอง และหากการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วยตามมาตรา ๘ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้วจึงนำความเสียหายที่ลดส่วนและหรือหักส่วนแล้วมาพิจารณาความรับผิดให้เหมาะสมตามพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่แต่ละราย โดยใช้แนวทางการกำหนดสัดส่วนดังกล่าวประกอบการพิจารณา

ทั้งนี้ แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ กรณีทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน กำหนดลักษณะความเสียหายไว้ ๒ ประเภทหลัก คือ

(๑) รับเงินแล้วนำไปใช้ส่วนตัว

(๒) เบิกจ่ายเงินโดยทุจริต

ผู้ทุจริตรับผิดร้อยละ ๑๐๐ คณะกรรมการรับผิดสัดส่วนร้อยละ ๖๐ ผู้เกี่ยวข้อง (ตรวจสอบ/เสนอความเห็น) รับผิดสัดส่วนร้อยละ ๖๐ แต่ถ้าเป็นกรณีออกใบเสร็จรับเงินแล้วไม่นำส่งฝ่ายการเงินรับผิดร้อยละ ๒๐ ส่วนผู้บังคับบัญชาชั้นต้น-กลาง/ผู้ผ่านงาน รับผิดสัดส่วนร้อยละ ๑๐/๒๐/๔๐ แล้วแต่กรณี ส่วนผู้บังคับบัญชาชั้นสูง/ผู้อนุมัติ รับผิดสัดส่วนร้อยละ ๑๐/๒๐ แล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่นี้ เป็นเพียงแนวทางประกอบการพิจารณาในเบื้องต้นเท่านั้น หากมีกรณีนอกเหนือจากแนวทางดังกล่าว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) กรณีที่มีความเสียหายทำนองเดียวกับลักษณะความเสียหายข้างต้นก็นำสัดส่วนดังกล่าวมาเทียบเคียงและปรับใช้ตามความเหมาะสม

(๒) กรณีมีข้อเท็จจริงหรือลักษณะความเสียหายที่แตกต่างหรือนอกเหนือจากแนวทางข้างต้นให้กำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่แต่ละกรณีได้ตามความเหมาะสม (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวกลำดับ ๓)

๒.๖.๔ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๔๙ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๗๒ ง วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้ยกเลิกประกาศฉบับเดิม โดยมีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในส่วนของความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน และการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ ดังนี้

“๒. ความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริต หรือมีสาเหตุมาจากการที่เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ (เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการงบประมาณหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการพัสดุหรือฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น) หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ดังนี้

๒.๑ สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒ สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๓ ความเสียหายที่มีจำนวนเกินกว่าข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาดังนี้

๒.๓.๑ ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ทุจริตรับผิดชอบใช้เต็มจำนวนความเสียหาย และพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหาย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒.๓.๒ ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ และต้องมิได้เกิดจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว”

ส่วนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับความเสียหายจากสาเหตุอื่นๆ ยังคงกำหนดไว้เช่นเดียวกับประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวกลำดับ ๔)

อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๐ ง วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๓ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นวันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยได้ยกเลิกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ โดยมีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในส่วนของความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน และการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ ดังนี้

“ข้อ ๕ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

๕.๑ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐ ครั้งละไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐ ครั้งละเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับความเสียหายประเภท

๕.๒.๑ ความเสียหายจากสาเหตุทั่วไปที่มีได้มีสาเหตุจากการทุจริต เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ เช่น อุบัติเหตุเพลิงไหม้ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญหาย เป็นต้น และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่ร้อยละ ๗๕ ของความเสียหายทั้งหมด

๕.๒.๒ ความเสียหายที่มีสาเหตุจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบชดใช้เต็มจำนวนความเสียหายและพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดจากทุจริตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนความเสียหาย

๕.๒.๓ ความเสียหายที่มีได้เกิดจากการทุจริต แต่มีสาเหตุจากเงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนความเสียหาย

๕.๓ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแก่ทางราชการ

ข้อ ๖ ความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบตามข้อ ๕ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานความเสียหายในระบบความรับผิดทางละเมิดและแจ้งตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางได้แจ้งเวียนให้ถือปฏิบัติ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดแนวทางและหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ที่ <http://tcls.cgd.go.th> (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวกลำดับ ๕)

๒.๖.๕ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๑๐.๒/ว.๓๗๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

กระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ เนื่องด้วยคณะกรรมการวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครองได้มีคำวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กรณีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่และความคุ้มครองตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยคณะกรรมการวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครองมีความเห็นโดยสรุปว่า

๑. การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นการบังคับกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินไม่ว่าทรัพย์สินนั้นต้องอยู่ในเขตพื้นที่ใด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ขอบที่จะยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินได้โดยไม่จำกัดพื้นที่

สำหรับการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน มาตรา ๕๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เจ้าหน้าที่จึงต้องนำบทบัญญัติในลักษณะ ๒ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาใช้ ทั้งหมด ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๓๐๒) และหมวด ๒ วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และการจ่ายเงิน (มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๒๓) ทั้งนี้ การอนุโลมใช้ดังกล่าวจะต้องนำมาใช้บังคับเท่าที่เหมاسبกับลักษณะของเรื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินเท่านั้น

๒. เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนี้

๒.๑ ความรับผิดชอบทางแพ่ง (ละเมิด) ตามมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลักในเรื่องละเมิด การกระทำใดแม้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นแต่ผู้นั้นมีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ การนั้นไม่ถือว่าเป็นละเมิด ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่

๒.๒ ความรับผิดชอบอาญา โดยหลักแล้วการกระทำใดแม้ประมวลกฎหมายอาญาจะกำหนดให้เป็นความผิดแต่หากมีกฎหมายให้อำนาจสำหรับการกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญา ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เจ้าหน้าที่ย่อมไม่มีความผิดอาญา (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวกลำดับ ๖)

อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒) เว้นแต่บทบัญญัติมาตรา ๖๓/๑๕ มาตรา ๖๓/๑๖ มาตรา ๖๓/๑๗ มาตรา ๖๓/๑๘ และมาตรา ๖๓/๑๙ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติว่า “ให้ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙” และมาตรา ๕ บัญญัติว่า “ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙” ดังนั้น มาตรา ๕๗ การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยมีการบัญญัติมาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาใช้บังคับแทน

บทที่ ๓
ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
กรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์

ตามข้อ ๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ซึ่งการรายงานความเสียหายดังกล่าวได้มีการดำเนินการโดยจัดทำรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้น โดยมีการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงแล้วสรุปสำนวนรายงานผลการสอบสวนมายังผู้บังคับบัญชาหรือโดยการสรุปข้อเท็จจริงในเบื้องต้นแล้วรายงานมายังผู้บังคับบัญชารายงานขึ้นมาจนถึงหัวหน้าหน่วยงาน และเมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดชั้นหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นจะต้องชดใช้ โดยคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่เหมาะสม ตามข้อ ๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ทั้งนี้ การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีขั้นตอนการดำเนินการหลากหลายขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาข้อเท็จจริงของเรื่องนั้นว่าเจ้าหน้าที่คนใดเป็นผู้กระทำละเมิด ได้กระทำละเมิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องใด มีบุคคลใดเกี่ยวข้องบ้าง กระทำละเมิดเมื่อใด ทางราชการได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด หลังจากทราบข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว จึงเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด โดยพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการ ต้องมีความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สอบละเมิดด้วย และต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดดังกล่าว เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้ว ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการยังต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๑๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ หลังจากได้รับแจ้งยืนยันความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการแล้ว จึงดำเนินการสอบสวน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดแนวทางการสอบสวนเพื่อกำหนดประเด็นที่จะดำเนินการสอบสวนและจัดลำดับการสอบปากคำและการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำละเมิด ผู้บังคับบัญชา ผู้ได้บังคับบัญชาบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพยาน เมื่อดำเนินการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว จึงสรุปรายงานผลการสอบสวน (สล.๒) เสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาเห็นชอบ และจัดส่งรายงานผลการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด การออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และการใช้มาตรการทางปกครองตามคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมถึงการแก้ต่างคดีปกครองสืบเนื่องจากผู้ถูกบังคับตามคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จากขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดโดยสรุปเบื้องต้นดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีความซับซ้อน มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด การตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา และคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง ที่จะต้องพิจารณา

ประกอบด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และมีความเสี่ยงเรื่องอายุความ เนื่องจากในบางสำนวนได้มีกระทำความผิดต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะตรวจพบได้ว่าการทุจริต จึงมีข้อจำกัดของระยะเวลาในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด การมีคู่มือใช้ในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้ขอรับการประเมินได้แบ่งประเด็นในการอธิบายขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่ใช้ได้ในสำนวนประเภทอื่นๆ ด้วย และเน้นย้ำในส่วนสำนวนทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน (ส.๑) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์

๓.๑ การรวบรวมข้อเท็จจริง

ตามข้อ ๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ซึ่งการรายงานความเสียหายดังกล่าวได้มีการดำเนินการโดยจัดทำรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้น ทั้งนี้ เมื่อผู้ขอรับการประเมินพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มีการรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้นแล้ว พิจารณาได้ผล ๒ ทาง คือ ประการแรกข้อเท็จจริงเพียงพอ ประการที่สอง ข้อเท็จจริงไม่เพียงพอ ต่อการพิจารณา ซึ่งส่งผลต่อการพิจารณาดำเนินการต่อไป ดังนี้

๓.๑.๑ กรณีไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง

เมื่อผู้ขอรับการประเมินพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มีการรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้นแล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงเพียงพอแล้วว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ทำให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยพิจารณาองค์ประกอบของละเมิดตามมาตรา ๔๒๐ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการกระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ตามข้อ ๗ และข้อ ๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งนี้ กรณีละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ผู้กระทำละเมิดได้กระทำโดยจงใจโดยผิดกฎหมายและทำให้กรมปศุสัตว์เสียหาย นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่าการกระทำละเมิดเกิดขึ้นเมื่อใด มีเจ้าหน้าที่ใดบ้างที่เกี่ยวข้องบ้าง และจำนวนความเสียหายในเบื้องต้นมีจำนวนเท่าใด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏเพียงพอดังกล่าวแล้ว ผู้ขอรับการประเมินสามารถพิจารณาข้อเท็จจริงตามที่รายงานมาตามลำดับชั้นเพื่อเสนอผู้แต่งตั้งลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้

๓.๑.๒ กรณีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง

เมื่อผู้ขอรับการประเมินพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มีการรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้นแล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงยังรับฟังไม่เพียงพอว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ปรากฏพฤติการณ์การกระทำละเมิด ไม่ปรากฏวันเวลากระทำละเมิด ไม่ทราบว่ามีเจ้าหน้าที่ใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และยัง ไม่ทราบจำนวนความเสียหายในเบื้องต้น หากปรากฏกรณีดังกล่าว ผู้ขอรับการประเมินจะเสนอกรมปศุสัตว์เพื่อสั่งการไปยังหน่วยงานต้นเรื่องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และจัดทำสรุปรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงมาเพื่อสำนักกฎหมายพิจารณา เมื่อได้รับผลการรายงานสอบข้อเท็จจริงจากคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงแล้ว หากเห็นว่าความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำละเมิดก็เสนอยุติเรื่องโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไปยังปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรืออธิบดีกรมปศุสัตว์แล้วแต่กรณี ตามข้อ ๑๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ แต่หากเห็นว่า

ความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่จะเสนอผู้แต่งตั้งลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด แล้วเสนอไปยังปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาตรวจสอบการแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๑๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

๓.๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงเป็นการเพียงพอแน่ชัดแล้วว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ จึงเสนอผู้แต่งตั้ง ซึ่งได้แก่อธิบดีกรมปศุสัตว์หรือผู้รักษาราชการแทนอธิบดีกรมปศุสัตว์หรือผู้ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมปศุสัตว์ เพื่อลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งนี้ กรณีที่มีการกระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคของกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมปศุสัตว์ได้มีคำสั่งกรมปศุสัตว์ที่ ๒๗๖/๒๕๖๑ เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด พิจารณาผลการสอบสวน วินิจฉัยสั่งการ ประนีประนอมยอมความ และสรุปผลรายงานการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมายังกรมปศุสัตว์ ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคของกรมปศุสัตว์

๓.๒.๑ วัตถุประสงค์ของการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. มีการกระทำละเมิดหรือไม่ อย่างไร มูลเหตุของการกระทำละเมิดเกิดจากสาเหตุใด
๒. หน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด
๓. ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเจ้าหน้าที่ใดต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือไม่ จำนวนเท่าใด

คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีหน้าที่พิจารณาให้ได้ความจริงว่ามีการกระทำละเมิดหรือไม่ อย่างไร มูลเหตุของการกระทำละเมิดเกิดจากสาเหตุใด ความเสียหายมีจำนวนเท่าใด และมีเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือไม่ จำนวนเท่าใด ความเสียหายที่เกิดขึ้นหน่วยงานของรัฐมีส่วนบกพร่องหรือไม่ เพื่อที่จะนำส่วนความรับผิดของหน่วยงานของรัฐไปหักออกจากความเสียหายที่จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ อย่างไรก็ตาม กรณีหน่วยงานของรัฐทราบแน่ชัดว่าเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดคือ ผู้ใดและทราบจำนวนความเสียหายที่แน่นอน และเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดยินยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐแล้ว เป็นกรณีหน่วยงานของรัฐได้รับการชดใช้เยียวยาจากการกระทำละเมิดแล้ว จึงไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ทั้งนี้ กรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดยินยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐเต็มตามจำนวนความเสียหาย กรณีดังกล่าวกรมปศุสัตว์ต้องเสนอความเห็นควรยุติเรื่องโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเป็นไปตามคำวินิจฉัยคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ ๑๙๓/๒๕๕๓ ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาของปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาตรวจสอบตามข้อ ๑๒ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนัก

นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ และตามนัยหนังสือ ที่ นร ๐๖๐๑/๑๘๖ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๑

๓.๒.๒ องค์ประกอบ คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

๓.๒.๒.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ตามข้อ ๘ วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า “คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร” จากบทบัญญัติดังกล่าว คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจึงมีจำนวนได้ไม่เกินห้าคน ซึ่งห้าคนดังกล่าวประกอบไปด้วย ประธานกรรมการ กรรมการ และกรรมการและเลขานุการ รวมสามตำแหน่ง ดังนั้น ขั้นตอนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแม้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มิได้กำหนดขั้นต่ำขององค์ประกอบของคณะกรรมการความรับผิดทางละเมิดไว้ แต่เมื่อตำแหน่งมีสามตำแหน่ง คือ ประธานกรรมการ กรรมการ และกรรมการและเลขานุการ ขั้นต่ำขององค์ประกอบคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจึงมิได้สามคน คือ คนแรกเป็นประธานกรรมการ คนที่สองเป็นกรรมการ คนที่สามเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนขั้นสูงของจำนวนคณะกรรมการความรับผิดทางละเมิดมิได้ห้าคน คนแรกเป็นประธานกรรมการ คนที่สองเป็นกรรมการ คนที่สามเป็นกรรมการ คนที่สี่เป็นกรรมการ และคนที่ห้าเป็นกรรมการและเลขานุการ

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์แต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ภายในสังกัดจากกรมปศุสัตว์เพราะเป็นกรณีความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเพียงแห่งเดียว แต่หากเป็นกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์โดยมีการทุจริตรวมไปถึงทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นด้วย หรือกรณีเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานของรัฐกระทำการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ต้องมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐอื่นเป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดร่วมด้วย ตามข้อ ๑๐ หรือข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้วแต่กรณี

๓.๒.๒.๒ คุณสมบัติของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้ขอรับการประเมินได้เทียบเคียงตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาประกอบการพิจารณาคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด กล่าวคือ ต้องไม่เป็นคู่กรณี ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิด ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือไม่มีพฤติการณ์ที่จะทำให้เกิดความไม่เป็นกลาง ตัวอย่างเช่น เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้กระทำละเมิด เป็นญาติไม่ว่าโดยสายโลหิตหรือญาติทางการสมรส นอกจากนี้แล้ว คุณสมบัติของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนอกจากต้องมีความเป็นกลางแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเป็นผู้มีความรู้ในข้อเท็จจริงที่เป็นมูลเหตุให้เกิดการกระทำละเมิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ กรรมการต้องมีความรู้ด้านการเงิน การรับการนำส่งเงิน มีความรู้เกี่ยวกับระบบ GFMS เป็นต้น

๓.๒.๒.๓ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า “เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่ง โดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้” จากบทบัญญัติดังกล่าวคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจึงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้ และโดยหลักปฏิบัติของสำนักกฎหมาย ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดในกรณีทั่วไป และในกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ได้มีการเขียนระบุอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไว้ว่า “ให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดดำเนินการตรวจสอบ สอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานกรณีดังกล่าว โดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน แล้วสรุปสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด พร้อมเสนอความเห็นต่อผู้แต่งตั้งเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป” ซึ่งการเขียนอำนาจหน้าที่ดังกล่าวไว้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักข้อความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ที่ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒

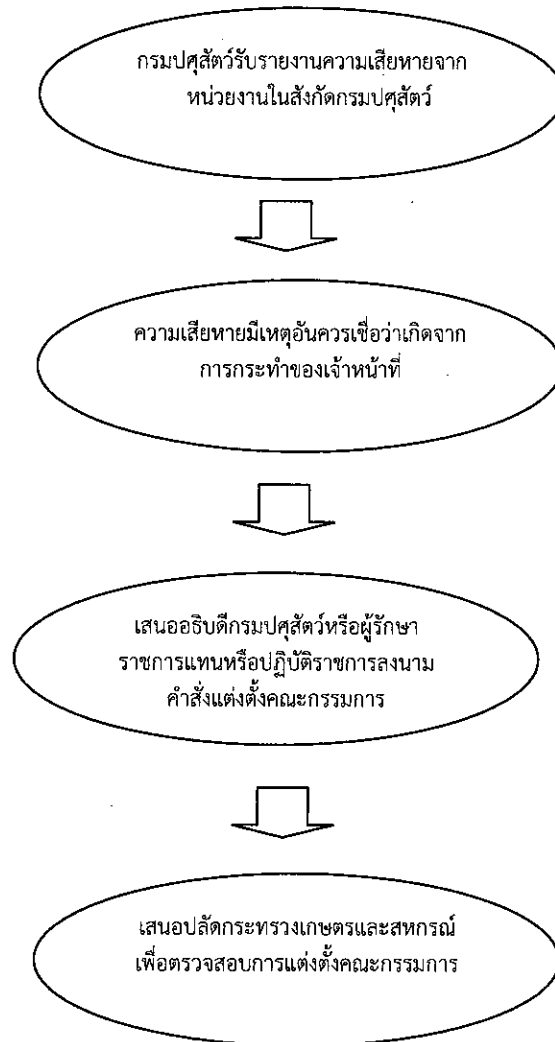
๓.๒.๓ ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ตามข้อ ๘ วรรคหนึ่งตอนท้าย ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดว่า “ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่ง โดยไม่ชักช้า” จากบทบัญญัติดังกล่าว ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อความเสียหายที่เกิดแก่หน่วยงานของรัฐมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ซึ่งในกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่ามีการกระทำละเมิดและมีการแจ้งความดำเนินคดีอาญาดังกล่าว และดำเนินการทางวินัยควบคู่กันไปแล้ว แม้ยังไม่ทราบจำนวนความเสียหายที่แน่ชัดว่ามีจำนวนเท่าใด ผู้ขอรับการประเมินสามารถดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงเสนออธิบดีกรมปศุสัตว์เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ โดยเสนออธิบดีกรมปศุสัตว์ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และลงนามหนังสือถึงปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปพร้อมกันเพื่อรายงานไปยังปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ตามข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

ทั้งนี้ เมื่อปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ได้ตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดและเห็นชอบตามที่กรมปศุสัตว์ได้ดำเนินการแล้ว สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะแจ้งยืนยันตอบผลการพิจารณามายังกรมปศุสัตว์ เมื่อกรมปศุสัตว์ได้รับหนังสือตอบผลการพิจารณาเห็นชอบความถูกต้องของการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจึงจะเริ่มดำเนินการสอบสวนได้ในทางปฏิบัติคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะไม่ดำเนินการสอบไปก่อนได้รับยืนยันผล

การพิจารณาเห็นชอบความถูกต้องของการออกคำสั่ง เพราะหากปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไม่เห็นชอบหรือสั่งการให้แก้ไขคำสั่ง จะส่งผลกระทบต่ออำนาจของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดและบันทึกการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

แผนภาพที่ ๑ ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

๓.๓ กระบวนการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน

ตามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานกรณีดังกล่าว โดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน แล้วสรุปสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด พร้อมเสนอความเห็นต่อผู้แต่งตั้งเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป ดังนั้น เพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดดำเนินได้ทันภายในระยะเวลา ๖๐ วัน ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ขอรับการประเมินและนิติกรอื่นๆ มีงานที่รับผิดชอบอื่นมากมาย นอกเหนือจากสำนวนสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับมอบหมายสำนวนสอบข้อเท็จจริงในขณะเดียวกันหลายสำนวน จึงทำให้ในทางปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการสรุปสำนวนได้เสร็จสิ้นภายใน ๖๐ วัน แต่ได้มีการขยายระยะเวลาออกไปครั้งละ ๓๐ วัน แต่ทั้งนี้ ต้องระมัดระวังเรื่องอายุความด้วย ตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักข้อความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

ที่ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการสอบปากคำเจ้าหน้าที่และพยานบุคคลและการรวบรวมพยานหลักฐานสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและดำเนินการสรุปสำนวนการสอบสวนได้เร็วยิ่งขึ้น ผู้ขอรับการประเมินจึงขอกล่าวถึงกระบวนการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้

๓.๓.๑ การกำหนดแนวทางการสอบสวน

ในทางปฏิบัติแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีจำนวน ๓ คนในกรณีละเมิดที่ไม่ได้มีความซับซ้อนหรือยุ่งยาก และมีจำนวน ๕ คน กรณีละเมิดที่มีความซับซ้อนและยุ่งยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและยุ่งยาก จำเป็นต้องมีองค์ประกอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจำนวน ๕ คน ประกอบด้วยประธานกรรมการ ซึ่งต้องเป็นผู้มีตำแหน่งในระดับที่เหนือกว่าผู้กระทำละเมิดและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการกระทำละเมิด ส่วนกรรมการจำนวน ๓ คน ประกอบด้วยนิติกร และควรประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ความชำนาญในข้อเท็จจริงของมูลเหตุละเมิดในเรื่องนั้นๆ หรือประกอบไปด้วยนิติกรทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นนิติกรจากสำนักกฎหมายทั้งหมด หรือนิติกรจากสำนักงานปศุสัตว์เขตในพื้นที่ที่เกิดการกระทำละเมิดด้วย เพื่อประสานงานในพื้นที่ รวบรวมข้อมูลและเอกสารพยานหลักฐาน รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาท้องถิ่นได้เพราะในบางกรณีต้องมีการสอบปากคำเกษตรกรซึ่งให้ถ้อยคำเป็นภาษาท้องถิ่นทำให้กรรมการจากส่วนกลางสามารถเข้าใจการให้ถ้อยคำดังกล่าวได้จากการแปลของกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจภาษาท้องถิ่น ส่วนกรรมการและเลขานุการเป็นนิติกรสำนักกฎหมายผู้รับผิดชอบสำนวน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมาจากที่มาต่างกัน อาจไม่เคยได้ร่วมปฏิบัติงานราชการด้วยกันมาก่อน หรือแม้ได้เคยร่วมปฏิบัติงานราชการด้วยกันมาก่อน หรือมีความรู้จักเป็นการส่วนตัวแล้วก็ตาม ก็จำเป็นต้องมีการประชุมคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดครั้งแรกเพื่อแนะนำตัว ทำความรู้จัก และชี้แจงข้อเท็จจริงเหตุที่มาของมูลละเมิดว่าเกิดจากสาเหตุใด เมื่อใด ผู้กระทำละเมิดเป็นบุคคลใด มีเจ้าหน้าที่ใดเกี่ยวข้องบ้าง ความเสียหายในเบื้องต้นมีจำนวนเท่าใด เพื่อกำหนดประเด็นแนวทางการสอบสวน และจัดลำดับพยานบุคคลที่จะสอบปากคำ วันและสถานที่สอบปากคำ การทำหนังสือเชิญและประสานงานการนัดสอบปากคำ

๓.๓.๒ รูปแบบการสอบปากคำ

๓.๓.๒.๑ องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

การสอบปากคำผู้กระทำละเมิด เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และพยานบุคคล องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ต้องเป็นไปตามข้อ ๑๓ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้ในการประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน ส่วนมติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมอาจทำความเห็นแย้งที่ประชุมรวมไว้ในความเห็นของคณะกรรมการได้

๓.๓.๒.๒ การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

เมื่อองค์ประชุมคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งตามข้อ ๑๓ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เมื่อผู้ให้ถ้อยคำมาอยู่ต่อหน้าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และแสดงตัวว่าเป็นผู้ให้ถ้อยคำโดยยื่นสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนพร้อมรับรองสำเนาถูกต้องเพื่อรวบรวมไว้ในสำนวนแล้ว ให้กรรมการซึ่งโดยหลักควรเป็นหน้าที่ของกรรมการและเลขานุการ

เป็นผู้แจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด โดยมีรายละเอียดของเลขที่คำสั่ง เรื่อง วันที่ออกคำสั่ง และเหตุที่มาของการออกคำสั่งว่ามูลเหตุละเมิดเกิดจากสาเหตุใด ผู้ใดเป็นผู้กระทำละเมิด ส่วนความเสียหายจำนวนเท่าใดนั้น โดยปกติแล้ว ไม่ควรระบุไว้ในคำสั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เพราะข้อเท็จจริงก่อนสอบละเมิดเป็นเงินจำนวนหนึ่ง แต่หลังจากสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้วปรากฏความเสียหายเป็นเงินอีกจำนวนหนึ่งซึ่งอาจมากหรือน้อยกว่าจำนวนความเสียหายก่อนสอบละเมิดก็เป็นได้ ด้วยเหตุผลนี้จึงไม่ควรระบุจำนวนความเสียหายไว้ในคำสั่ง หลังจากชี้แจงมูลเหตุละเมิดแล้ว จึงแจ้งว่าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง ตำแหน่งใด ทั้งนี้ การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากไม่แล้วอาจมีการโต้แย้งในภายหลังการออกคำสั่งให้ชุดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนจากการกระทำละเมิดว่าตนได้ให้ถ้อยคำไปโดยไม่รู้ไม่เข้าใจว่าจะทำให้ต้องรับผิดในการกระทำละเมิด ดังนั้น การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด จึงเป็นกรณีให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ ตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๓.๓.๒.๓ การแจ้งสิทธิในการชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐาน

หลังจากผู้ให้ถ้อยคำได้รับทราบคำสั่งและเนื้อหาของคำสั่งแล้ว ให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด แจ้งสิทธิในการชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐาน ต่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยในส่วนของเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมนั้น ผู้ให้ถ้อยคำสามารถส่งมอบให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดในขณะที่ให้ถ้อยคำหรือส่งมอบในภายหลังก็ได้แต่ต้องรับรองสำเนาเอกสารทุกหน้า ทั้งนี้ การแจ้งสิทธิในการชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานดังกล่าว เป็นไปตามข้อ ๑๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คณะกรรมการต้องให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน

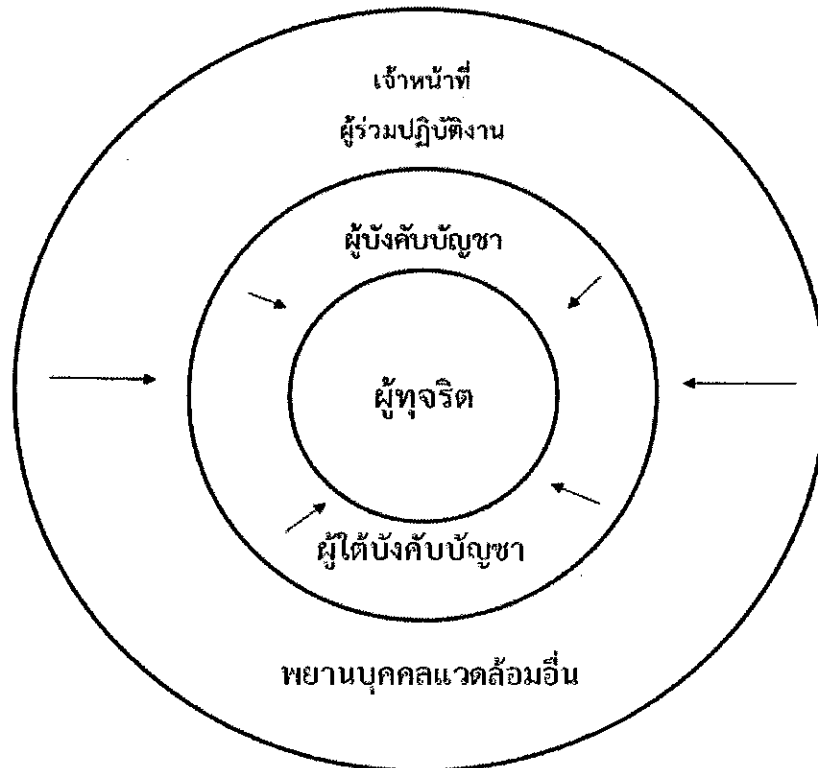
๓.๓.๒ เทคนิคการสอบปากคำ

๓.๓.๒.๑ เทคนิคการจัดลำดับการสอบปากคำพยานบุคคล

การสอบปากคำผู้กระทำละเมิด เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้กระทำละเมิด เพื่อนร่วมงานทั่วไป และพยานบุคคลอื่น เช่น เกษตรกร เป็นต้น ในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดสำนวนละเมิดกรณีอื่นและโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวนละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ในการสอบปากคำควรจัดลำดับการสอบปากคำโดยสอบปากคำพยานบุคคลที่อยู่แวดล้อมผู้กระทำละเมิดก่อน เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้กระทำละเมิด เพื่อให้ทราบขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมูลเหตุในการกระทำละเมิด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ การสอบปากคำเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้กระทำละเมิด ทำให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้กระทำละเมิด และทราบช่องทางที่ทำให้ผู้กระทำละเมิดเกิดเจตนาทุจริตและสาเหตุของการตรวจพบการทุจริตว่าเกิดจากบุคคลใดหรือหน่วยงานใด ตรวจพบ รวมทั้งการสอบปากคำเพื่อนร่วมงานทั่วไป เพื่อทราบพฤติกรรมการผู้กระทำละเมิดว่ามีข้อพิรุณใด

หรือไม่ รวมทั้งพฤติกรรมการใช้เงิน มีการติดการพนันหรือใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยเกินตัวหรือไม่ หลังจากนั้นจึงสอบปากคำผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา และผู้กระทำละเมิด เรียงตามลำดับ

แผนภาพที่ ๒ เทคนิคการจัดลำดับการสอบปากคำพยานบุคคล

๓.๓.๒.๒ เทคนิคการถามปากคำพยานบุคคล

หลังจากที่ได้แจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดและแจ้งสิทธิในการชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานแก่ผู้ที่จะให้ปากคำตามข้อ ๑๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว หลังจากนั้นจึงเริ่มการสอบปากคำ โดยในลำดับแรกควรให้โอกาสผู้ให้ปากคำพูดเล่าข้อเท็จจริงไปก่อน โดยกรรมการยังไม่ได้ถามแทรก แต่ตั้งใจฟังและคอยจับประเด็นที่ผู้ให้ปากคำพูด การปล่อยให้ผู้ให้ปากคำมีอิสระพูดเล่าข้อเท็จจริงไปในช่วงแรกของการสอบปากคำจะทำให้ผู้ให้ปากคำรู้สึกผ่อนคลาย และกรรมการสามารถสังเกตสีหน้า แววตา น้ำเสียง และจับประเด็นการพูด ว่ามีความเป็นธรรมชาติหรือติดขัด และทำให้ทราบว่าผู้ให้ปากคำรู้ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นแห่งคดีหรือไม่ เพียงใด

หลังจากผู้ให้ปากคำได้พูดเล่าไปแล้วพอสมควร กรรมการจึงถามตามประเด็นที่ได้ประชุมปรึกษาคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดได้อภิปรายการสอบปากคำรายนั้น หลังจากที่มีการถามตามประเด็น หรือกรณีผู้ให้ปากคำพูดนอกประเด็นให้กรรมการถามกลับเพื่อให้การให้ปากคำมาอยู่ในประเด็นของสำนวน หลังจากนั้นกรรมการผู้ถามควรพูดย้ำประเด็นเนื้อหาที่ผู้ให้ปากคำได้ให้ไว้เพื่อให้กรรมการผู้บันทึกข้อมูลได้บันทึกข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ในบันทึกการสอบสวน (สล.๑) และเพื่อให้ผู้ให้ปากคำได้ทราบและเข้าใจในเนื้อหาที่ตนได้ให้ปากคำไป หากไม่ถูกต้องหรือไม่เห็นด้วย ผู้ให้ปากคำสามารถโต้แย้งหรือขอให้แก้ไขการบันทึกข้อมูลดังกล่าวได้

๓.๔ การจัดทำรายงานผลการสอบสวน

หลังจากที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้สอบปากคำผู้กระทำละเมิด เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้กระทำละเมิด เพื่อนร่วมงานทั่วไป และพยานบุคคลอื่นครบถ้วน รวมทั้งได้รวบรวมพยานหลักฐานจนเพียงพอแก่การวินิจฉัยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการจัดทำรายงานผลการสอบสวน (สส.๒)

๓.๔.๑ รูปแบบรายงานผลการสอบสวน

ในการจัดทำรายงานผลการสอบสวน (สส.๒) นอกจากต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว ยังต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่วนวนละเมิดทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ต้องพิจารณาตามหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๐๖.๒/ว.๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดตาย การดำเนินการต้องถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๓๐.๘/ว ๗๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตาย ทั้งนี้ กระทรวงการคลังกำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตาย เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ โดยให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ในการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดหรืออาจต้องรับผิดทางละเมิดตาย ให้คณะกรรมการสอบสวนรับดำเนินการสอบสวน และรายงานผลการพิจารณาให้ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุดพร้อมทั้งรวบรวมสำนวนการสอบสวนทั้งหมดส่งไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบอย่างช้าภายใน ๖ เดือน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวถึงแก่ความตาย

๒. สำหรับการส่งสำนวนการสอบสวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ขอให้ระบุคำว่า “กรณีเจ้าหน้าที่ตาย” ด้วยตัวอักษรสีแดงที่เห็นได้อย่างชัดเจนไว้ที่บนด้านขวาของหนังสือด้วย (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวกลำดับ ๗)

กรณีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตายและหน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้สิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ทันภายในอายุความมรดกเนื่องจากการปฏิบัติงานล่าช้าของเจ้าหน้าที่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายและได้รับความเสียหายเป็นกรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นจะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดต่อไปเพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว ดังนั้น กรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตายจึงต้องมีการเร่งรีบดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดและสรุปสำนวนรายงานผลการสอบสวน เนื่องจากอายุความมรดก ๑ ปีนับจากเจ้ามรดกตาย ตามมาตรา ๑๗๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวต้องมีการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดย้อนละเมิดขึ้นมา กล่าวคือ คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดในกรณีดำเนินการไม่ทันภายในอายุความมรดกต้องถูกดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแทน

ส่วนรูปแบบของรายงานผลการสอบสวน (สส.๒) เป็นไปตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๗/ว.๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน ที่ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ ทั้งนี้ กรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เป็นสำนวนการสอบสวนประเภททุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน มีองค์ประกอบดังนี้

๑. หน้าแรก มุมบนด้านขวาใส่หมายเลข VI เพื่อลงในระบบตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดและบรรทัดถัดมาของมุมบนด้านขวาระบุ (สส.๒)

๒. กึ่งกลางหน้ากระดาษระบุ รายงานผลการสอบสวนคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ตามคำสั่งที่ และวันที่ลงนามคำสั่ง บรรทัดต่อมาระบุสถานที่ และวันที่จัดทำรายงานผลการสอบสวน

๓. หลังจากนั้นระบุรายละเอียดของประเภทสำนวน เรื่อง ส่วนราชการ วันเวลาเกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ และสาระสำคัญในข้อเท็จจริงบางประการ ดังนี้

๑) ผู้กระทำความเสียหายและผู้เกี่ยวข้อง

๒) ความเสียหาย

๓) ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

๔) ความเห็นพนักงานสอบสวน

๕) คำสั่งพนักงานอัยการ

๖) คำพิพากษา

๔. หลังจากนั้นจึงกล่าวถึงข้อเท็จจริงได้ความว่า...พอสังเขป

๕. ต่อจากนั้นเป็นเนื้อหาของรายงานผลการสอบสวนซึ่งมีทั้งหมด ดังนี้

๑. ข้อเท็จจริง

๒. ผู้เกี่ยวข้องให้ถ้อยคำสรุปได้ ดังนี้

๓. พยานหลักฐานสำคัญ (ถ้ามี)

๔. ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา

๕. ความเห็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

หลังจากนั้น ลงท้ายด้วยความเห็นผู้สั่งแต่งตั้ง พร้อมลงลายมือชื่อและต้องลงวันที่ด้วย เพราะเกี่ยวข้องกับอายุความ ๒ ปีในการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

๓.๔.๒ เทคนิคการเขียนรายงานผลการสอบสวน

การเขียนรายงานผลการสอบสวนควรเขียนให้กระชับและเข้าใจง่าย โดยในข้อ ๑ ข้อเท็จจริงต้องเขียนให้ละเอียดครอบคลุมข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำและจากพยานหลักฐานอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานเอกสาร และให้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และไม่กล่าวถึงเอกสารแนบในส่วนอื่นของรายงานผลการสอบสวน นอกจากในข้อ ๑ ข้อเท็จจริงเท่านั้น หลังจากนั้นในข้อ ๕ ความเห็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ให้กำหนดประเด็นพิจารณาแล้ววินิจฉัย โดยในส่วนสำนวนละเมิดทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ จะกำหนดประเด็นพิจารณา ดังนี้

๑. เหตุที่ทำให้มีการทุจริตทรัพย์สินเกิดจากสาเหตุใด

๒. มูลกรณีนี้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด

๓. ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเจ้าหน้าที่ผู้ใดต้องรับผิดชอบชี้ให้แก่ทางราชการหรือไม่ จำนวนเท่าใด

หลังจากนั้น ให้เขียนตามประเด็นพิจารณาเป็นรายข้อไปจนจบ โดยให้เขียนมัดข้อเท็จจริงที่กล่าวถึงในข้อ ๑ ข้อเท็จจริง อีกครั้ง เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีความหนักแน่นโดยพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ได้ความตามสำนวนการสอบสวนเพื่อพิจารณาวินิจฉัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบชี้ค่าสินไหมทดแทนในประเด็นพิจารณาสุดท้าย

๓.๕ การวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้ง

ในกรณีผู้แต่งตั้งคณะกรรมการเห็นว่า ส่วนงานการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ยังมีข้อบกพร่องในประเด็นใดหรือมีบางประเด็นที่ผู้แต่งตั้งเห็นควรให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวน หรือสอบสวนเพิ่มเติมได้และผู้แต่งตั้งต้องกำหนดระยะเวลาที่จะให้คณะกรรมการรายงานผลการสอบสวน เพิ่มเติมหรือผลการทบทวนไปให้ด้วย หากมีผู้ต้องรับผิดผู้แต่งตั้งต้องคำนึงถึงอายุความในการเรียกให้เจ้าหน้าที่ ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการด้วย เช่น อายุความ ๑ ปี ๒ ปี หรือ ๑๐ ปี เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการเห็นว่า ส่วนงานการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ เสนอความเห็น ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องครบถ้วนแล้ว หรือเห็นว่าคณะกรรมการ ได้ทบทวนความเห็นหรือสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้แต่งตั้งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการว่าการกระทำ ละเมิดที่เกิดขึ้นมีผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด โดยใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๕ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาว่ามีเจ้าหน้าที่ผู้ใดจะต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและจะต้องชดใช้เป็นจำนวนเท่าใด

ในการวินิจฉัยสั่งการ ผู้แต่งตั้งมีอำนาจวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องผูกมัดอยู่กับความเห็น ของคณะกรรมการโดยมีความเห็นเป็นอย่างอื่นได้ เช่น อาจจะมีความเห็นให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิด รับผิดมากขึ้น หรือน้อยลง หรือไม่ต้องรับผิดเลยก็ได้ซึ่งเป็นดุลพินิจของผู้แต่งตั้งที่จะกระทำได้^{๕๑}

ทั้งนี้ แม้ตามข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติ เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณา ของคณะกรรมการแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้งจะมีคำสั่ง เห็นชอบตามรายงานผลการสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายงานผลการสอบสวนกรณีทุจริตทรัพย์สิน ของกรมปศุสัตว์ ผู้แต่งตั้งได้เห็นชอบตามรายงานผลการสอบสวนมาโดยตลอด เนื่องจากรายงานผล การสอบสวนได้จัดทำโดยละเอียดรอบคอบ พยานหลักฐานเพียงพอ และมีความหนักแน่นจนผู้แต่งตั้งเห็น เป็นอย่างอื่นมิได้

๓.๖ การส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบและการแจ้งผลของกระทรวงการคลัง

เมื่อผู้แต่งตั้งได้มีคำวินิจฉัยสั่งการแล้วให้ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่วินิจฉัยสั่งการ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงาน ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ตามข้อ ๑๗ วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงาน ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบเป็นไปตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๔๙ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลัง ตรวจสอบ ซึ่งต่อมาได้มีการออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้อง รายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ พ.ศ. ๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ โดยยกเลิกประกาศ กระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ฉบับลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ โดยมีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นวันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ รายละเอียดผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒

^{๕๑} สำนักความรับผิดทางแพ่ง กรมบัญชีกลาง, คู่มือการปฏิบัติงานด้านความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ (ฉบับสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๖), (พิมพ์ครั้งที่ ๑, สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๖), หน้า ๖๗-๖๘.

ทั้งนี้ หากหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ก่อนที่จะส่งสำนวนและรายงานผลการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลัง ตรวจสอบ ย่อมเป็นการไม่ชอบ ซึ่งกรณีดังกล่าวได้มีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ข้อ ๑๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการ ว่ามีผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ วรรคสอง บัญญัติว่า ให้ผู้แต่งตั้งส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันวินิจฉัยสั่งการ ให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่า ไม่ต้องรายงาน ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ หากหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก่อนที่จะส่งสำนวนการสอบสวนและรายงานผลการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ จะเป็นการข้ามขั้นตอน ที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื่องจากหากกระทรวงการคลังได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้วมีความเห็นแตกต่าง จากความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด หน่วยงานของรัฐก็ต้องเพิกถอน คำสั่งที่ได้ออกไปแล้วนั้น ซึ่งทำให้ผลการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ คำสั่งดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ แม้อต่อมาหน่วยงานของรัฐจะได้ส่งสำนวน ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบในภายหลัง ก็ไม่มีผลให้คำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาตั้งแต่ต้นกลับกลายเป็น คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายได้^{๔๖}

เมื่อกระทรวงการคลังได้รับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ได้ส่งมาตามข้อ ๑๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จะดำเนินการตรวจสอบและแจ้งผลการพิจารณาให้หน่วยงานของรัฐทราบซึ่งมีทั้งที่เห็นพ้อง กับไม่เห็นพ้องตามความเห็นของหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาค รวมทั้งรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ต้องปฏิบัติตามความเห็น ของกระทรวงการคลังทั้งตัวเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทนโดยไม้อาจพิจารณาเป็นอย่างอื่นได้ ผู้แต่งตั้งของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นต้องสั่งการไปตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

๓.๗ การออกคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ให้มีอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ที่จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหม ทดแทน ประกอบข้อ ๑๗ วรรคสี่ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้ง สั่งการให้เตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือดำเนินการฟ้องคดี

^{๔๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๓๙๖/๒๕๕๒

เพื่อมิให้ขาดอายุความสองปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการ ดังนั้น หลังจากหน่วยงานของรัฐได้ส่งรายงานผลการสอบสวนไปยังกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาตรวจสอบตามข้อ ๑๗ วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนละเมิดต้องติดตามผลการดำเนินการและการประสานงานการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องระมัดระวังอายุความสองปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งเห็นชอบรายงานผลการสอบสวน หากอายุความได้ล่วงเลยมาหนึ่งปีหกเดือนแล้ว กระทรวงการคลังยังไม่แจ้งผลการตรวจสอบรายงานผลการสอบสวนกลับคืนมา นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนละเมิดต้องเสนอผู้แต่งตั้งออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปก่อน

ทั้งนี้ การออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต้องระมัดระวังในเรื่องอายุความเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำนวนละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ซึ่งในบางกรณีอาจจะตรวจพบการทุจริตระยะเวลาได้ล่วงเลยมาจะครบสิบปีนับจากวันที่ทำละเมิดแล้ว โดยอายุความสองปีตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบข้อ ๑๗ วรรคสี่ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ อยู่ภายใต้อายุความสิบปีนับแต่วันที่ทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้น ในบางกรณีตามที่ถูกขอรับการประเมินจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ ๓.๑๐ วิเคราะห์ตัวอย่างสำนวนเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ หน่วยงานของรัฐไม่อาจรอระยะเวลาหนึ่งปีหกเดือนนับจากส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังผ่านพ้นไปได้ ตามข้อ ๑๗ วรรคห้า ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหกเดือน ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ดังนั้น หากอายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะครบกำหนดแล้ว แม้ยังไม่ครบหนึ่งปีหกเดือนนับแต่หน่วยงานของรัฐได้ส่งรายงานผลการสอบสวนไปยังกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนจำต้องเสนอหน่วยงานของรัฐออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปก่อน

คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพราะเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้งับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว รูปแบบของคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- (๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
- (๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

นอกจากนี้ ต้องแจ้งสิทธิอุทธรณ์ไว้ในคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยตามมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ ให้ระบุกรณีที่อยู่อุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ ทั้งนี้ หากฝ่าฝืนไม่แจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งดังกล่าว ผลเป็นไปตามวรรคสอง ที่กำหนดให้ถ้าไม่มีการแจ้งกรณีที่อยู่อุทธรณ์หรือโต้แย้ง ถ้าระยะเวลาดังกล่าวสั้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่รับคำสั่งทางปกครอง

๓.๘ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

คำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้ง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว จึงเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ถูกออกคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งเพราะเห็นว่าคำสั่งออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการกระทำของตนไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือจำนวนเงินที่ต้องรับผิดชอบสูงเกินไปไม่เป็นธรรม หรือเหตุอื่นใด เจ้าหน้าที่ผู้ถูกออกคำสั่งย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง ส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๘.๑ ระยะเวลาการอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

เจ้าหน้าที่ผู้ถูกออกคำสั่งต้องอุทธรณ์คำสั่งภายในระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งโดยไม่ได้แจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้เจ้าหน้าที่ผู้ถูกออกคำสั่งทราบว่ามีสิทธิอุทธรณ์ ย่อมเป็นการฝ่าฝืนตามมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ ให้ระบุกรณีที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้งและระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ และผลของการฝ่าฝืนเป็นไปตามวรรคสอง ระยะเวลาการอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะขยายออกเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้รับคำสั่งทางปกครอง

ทั้งนี้ การแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ออกคำแนะนำของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่ ๑/๒๕๔๐ เรื่อง หลักเกณฑ์การแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ โดยยกตัวอย่างข้อความในการแจ้งสิทธิอุทธรณ์ว่า “ถ้าหากท่านประสงค์จะอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งนี้ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวต่อ.....ภายใน.....วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งนี้” ซึ่งในทางปฏิบัติการออกคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในวรรคสุดท้ายได้เขียนถ้อยคำแจ้งสิทธิอุทธรณ์ในทุกสำนวนคดีรวมทั้งสำนวนทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ด้วย

๓.๘.๒ ขอบเขตในการอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาบทวนคำสั่งทางปกครองไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ ดังนั้น จากบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อพิจารณาขอบเขตการพิจารณาอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอุทธรณ์แล้ว ผู้อุทธรณ์จึงสามารถยกเหตุต่างๆ ดังกล่าวขึ้นอุทธรณ์ได้ทั้งสิ้น

๓.๘.๓ รูปแบบคำอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

รูปแบบคำอุทธรณ์เป็นไปตามมาตรา ๔๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

๓.๘.๔ ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำสั่งอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย และตามวรรคสอง กำหนดให้ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง และตามวรรคสาม กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ใดจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยเป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามข้อ ๒ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๔) ปลัดกระทรวงหรือปลัดทบวงแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีหรือเทียบเท่า นอกจากนี้กระทรวงการคลังได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว. ๖๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๘ เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สืบเนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้มีคำวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กรณีการมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๘ และเจ้าหน้าที่ผู้ถูกบังคับตามคำสั่งนั้นได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว รวมทั้งการมีคำสั่งไปก่อนที่กระทรวงการคลังจะให้ความเห็น โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นสรุปว่า

๑. การมีคำสั่งตามข้อ ๑๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ต้องผูกพันตามความเห็นของกระทรวงการคลังด้วย

๒. กรณีหน่วยงานของรัฐได้ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบในระหว่างนั้นได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนและผู้รับคำสั่งดังกล่าวได้อุทธรณ์คำสั่ง ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ควรรอผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังก่อน แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าไม่ดำเนินการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการก็สามารถวินิจฉัยอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องรอผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง

๓. หากกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วมีความเห็นต่างจากหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นต้องมีคำสั่งใหม่ตามความเห็นของกระทรวงการคลัง โดยเพิกถอนคำสั่งเดิมทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี

ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สามารถปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ข้างต้น และลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ จึงแนะนำขั้นตอนและวิธีดำเนินการในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

๑. กรณีผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไปก่อนโดยไม่รอผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๗ วรรคห้า และผู้ถูกบังคับได้อุทธรณ์คำสั่ง ให้หน่วยงาน

ของรัฐแจ้งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังทราบภายในกำหนดเวลา ๕ วัน นับแต่ได้รับคำอุทธรณ์และรอผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง เมื่อได้รับผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลังให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ให้ผู้แต่งตั้งและหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้วแต่กรณี วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

๑.๒ กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาคำอุทธรณ์ประกอบกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. หากผู้แต่งตั้งเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามที่ได้เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ข. หากผู้แต่งตั้งไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา และหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น วินิจฉัยสั่งการ คำอุทธรณ์ตามที่ได้เห็นว่าถูกต้องโดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

๒. กรณีผู้แต่งตั้งได้มีคำสั่งหลังจากทราบผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่งแล้ว และผู้ถูกบังคับตามคำสั่งได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ หน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ให้ผู้แต่งตั้งและหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ดังกล่าวตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ดังกล่าวตามผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังโดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์มาให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

๒.๒ หน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาคำอุทธรณ์ประกอบกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. หากผู้แต่งตั้งเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ วินิจฉัยสั่งการคำอุทธรณ์ตามที่ได้เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ข. หากผู้แต่งตั้งไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา และหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น วินิจฉัยสั่งการ คำอุทธรณ์ตามที่ได้เห็นว่าถูกต้องโดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก (รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวกลำดับ ๘)

๓.๙ การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

คำสั่งทางปกครองเป็นการใช้อำนาจโดยเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย เมื่อผู้ถูกบังคับตามคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง จึงต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองนั้น ซึ่งเดิมการบังคับทางปกครองบัญญัติไว้ในส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง หมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

พ.ศ. ๒๕๓๙ อย่างไรก็ตาม ต่อมาพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงมีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เว้นแต่บทบัญญัติ มาตรา ๖๓/๑๕ มาตรา ๖๓/๑๖ มาตรา ๖๓/๑๗ มาตรา ๖๓/๑๘ และมาตรา ๖๓/๑๙ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และตามมาตรา ๕ กำหนดให้เพิ่มหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งนี้ ในส่วนของการบังคับตามคำสั่งให้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทนจากการกระทำละเมิดเป็นไปตามส่วนที่ ๒ ใน ๑. การบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา ๖๓/๗ ถึงมาตรา ๖๓/๑๔ โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

๓.๙.๑ ขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

๑. เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ปรากฏว่าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระ โดยถูกต้องครบถ้วน

๒. เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้ถูกบังคับตามคำสั่งทางปกครองชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

๓. ไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

๔. การใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยเป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒ รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๗

๓.๙.๒ ระยะเวลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปี นับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สิ้นสุด โดยคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินถึงที่สิ้นสุดในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี

(๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว

หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินครบถ้วน และล่วงพ้นกำหนดเวลาสิบปีแล้ว จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกไม่ได้ กล่าวคือ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินต้องดำเนินการภายในระยะเวลาสิบปี

ส่วนการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาสิบปีเพื่อชำระเงิน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาสิบปีแล้ว กล่าวคือ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินต้องดำเนินการภายในระยะเวลาสิบปี แต่การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้นดำเนินการได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาสิบปีไปแล้ว รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๘

๓.๙.๓ อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

๓.๙.๓.๑ อำนาจสั่งให้มีการทูลเกล้าทูลกระหม่อมขอพระราชทานบังคับทางปกครองไว้ก่อน

กรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองและขอทูลเกล้าทูลกระหม่อมขอพระราชทานบังคับทางปกครองหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์อาจมีคำสั่งให้มีการทูลเกล้าทูลกระหม่อมขอพระราชทานบังคับทางปกครองไว้ก่อนก็ได้ โดยมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้ รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๙

๓.๙.๓.๒ อำนาจมีหนังสือไปยังหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการทางปกครอง

เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ

(๑) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (๑) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ในการดำเนินการตาม (๑) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๑๐

๓.๙.๓.๓ อำนาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นสืบหาทรัพย์สินแทน

ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ ด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินและหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป หรือตามมูลค่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้

ให้เอกชนที่สืบพบทรัพย์สินได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ ทั้งนี้ จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น หรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๑๑

๓.๙.๔ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ในกรณีกฎกระทรวงไม่ได้กำหนดเรื่องใดไว้ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

- (๑) เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน
 (๒) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง
 (๓) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๑๒

๓.๙.๕ ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณกรณีมีการโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด ให้เสนอต่อศาล ดังต่อไปนี้

(๑) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น

(๒) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ (๑) รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๑๓

๓.๙.๖ หน่วยงานของรัฐขอเข้าเฉลี่ยทรัพย์สิน

กรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินมีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา รายละเอียดปรากฏตามมาตรา ๖๓/๑๔

ทั้งนี้ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๒๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวสรุปมาข้างต้นนั้นเป็นเรื่องใหม่และยังจำเป็นต้องรอกฎกระทรวงเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติในรายละเอียด อย่างไรก็ตาม การที่ได้มีกฎหมายใหม่กำหนดขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้อย่างชัดเจน และเพิ่มเติมอำนาจให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ย่อมส่งผลให้การบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานของรัฐได้รับค่าใช้จ่ายกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้รับการเยียวยาจากการกระทำละเมิดได้โดยแท้จริง

๓.๑๐ วิเคราะห์ตัวอย่างสำนวนเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์

จากที่ผู้ขอรับการประเมินได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด และเน้นย้ำกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ โดยกล่าวถึงตั้งแต่การรวบรวมข้อเท็จจริง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด กระบวนการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน การจัดทำรายงานผลการสอบสวน การวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้ง การส่งสำนวนให้การกระทรวงการคลัง ตรวจสอบและการแจ้งผลของกระทรวงการคลัง การออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน การอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชำระค่าสินไหมทดแทน และการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ฉะนั้น เพื่อเป็นการเน้นย้ำการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ผู้ขอรับการประเมินจึงขอนำสำนวนละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์มาวิเคราะห์จำนวน ๓ เรื่อง ดังนี้

๓.๑๐.๑ วิเคราะห์สำนวนทุจริตเงินค่าโคโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

๓.๑๐.๑.๑ ข้อเท็จจริง

นาย ส. ตำแหน่งเจ้าพนักงานสัตวบาล สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ร. ได้ไปเรียกเก็บเงินค่าโคจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ โดยไม่นำเงินส่งโครงการดังกล่าวเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายรวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๔๖๐,๐๐๐ บาท

๓.๑๐.๑.๒ การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

ภายหลังเกิดเหตุ นาย ส. หลบหนีการดำเนินคดีอาญา ไม่ได้มาให้อัยการต่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ทั้งนี้ คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลและพยานเอกสารรับฟังได้ว่าช่วงเกิดเหตุระหว่างเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ - เดือนมกราคม ๒๕๕๘ นาย ส. ได้รับมอบหมายให้ไปติดตามโคโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ร. ได้ประเมินราคาและเก็บเงินค่าโคจากเกษตรกรสรุปได้เป็นสองกรณี คือ

กรณีแรก แม่โคมีลูกเกิดแต่ยังไม่ได้ส่งคืนโครงการจะแจ้งเกษตรกรว่าต้องส่งคืนลูกโคหรือชำระเงินเป็นค่าโคแทนก็ได้ ซึ่งเกษตรกรประสงค์ขอซื้อลูกโคไว้ นาย ส. จึงได้ประเมินราคาและเก็บเงินค่าลูกโค

กรณีที่สอง เกษตรกรขายโคไปแล้วหรือไม่มีลูกเกิด นาย ส. จะประเมินราคาแม่โคแล้วเก็บเงินจากเกษตรกรที่เลี้ยงโคอยู่ขณะนั้น

สืบเนื่องจากนาย ส. ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ร. ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จนกระทั่งยกเลิกสัญญาจ้างให้ออกจากราชการเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘ และยังได้ปฏิบัติงานอื่นก่อนที่จะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ถือเป็นระยะเวลาอันพอสมควรที่นาย ส. ปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ร. ทั้งนี้ นาย ส. เป็นคนขยันทำงานขอช่วยเหลือเกษตรกรลงพื้นที่ติดตามโครงการเป็นประจำจนเป็นที่คุ้นเคยจึงได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกร และประการสำคัญเกษตรกรไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ข้อปฏิบัติของระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๕๖ อย่างเพียงพอและไม่อาจทราบว่ามีหน่วยงานราชการมีการมอบหมายหรือมีคำสั่งในเรื่องต่างๆ อย่างไร ทำให้นาย ส. อาศัยความไม่รู้หลักเกณฑ์ของเกษตรกรและอาศัยความเป็นเจ้าหน้าที่ไปติดตามดูแลสุขภาพโคที่มอบให้แก่เกษตรกรในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๕ และการไปติดตามโคที่มอบให้เกษตรกรเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๐ เพื่อแก้ไขปัญหาโคที่ค้างอยู่ในทะเบียนสัตว์ ซึ่งในการติดตามยังใช้รถยนต์ของทางราชการมาติดตามโครงการเป็นตัวแทนของกรมปศุสัตว์ ทั้งได้แจ้งเกษตรกรบางรายว่าในการคืนโคหรือใช้เงินค่าโคต้องติดต่อกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ร. โดยตรง ซึ่งตนเป็นผู้ประสานงาน ทำให้เกษตรกรเข้าใจว่าการชำระเงินค่าโคให้แก่ นาย ส. เป็นการชำระเงินตามโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ให้แก่ทางราชการและโคเป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรแล้ว ประกอบกับพฤติกรรมส่วนตัวของนาย ส. ที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ร. ให้อภัยคำสวดคล้องกันว่ามีปัญหาทางการเงินและชอบเล่นการพนัน จึงเชื่อว่านาย ส. ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นเงินจำนวน ๔๖๐,๐๐๐ บาท พฤติกรรมและการกระทำของนาย ส. ถือได้ว่าเป็นการอาศัยโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ไปประเมินราคาโคและเก็บเงินจากเกษตรกรเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว เป็นเหตุให้การดำเนินโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ได้รับความเสียหาย กรณีเป็นการจงใจกระทำละเมิดเป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวน ๔๖๐,๐๐๐ บาท นาย ส. จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการเต็มจำนวน ๔๖๐,๐๐๐ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนผู้บังคับบัญชาของนาย ส. ได้แก่ ปศุสัตว์จังหวัด ร. ที่ดำรงตำแหน่งในช่วงเวลาที่เกิดเหตุ ผู้บังคับบัญชา

ระดับสูง หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศการพัฒนาปศุสัตว์ ผู้บังคับบัญชาระดับรองลงไป และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีการปศุสัตว์ ผู้บังคับบัญชาระดับต้น ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือปล่อยปละละเลยให้นาย ส. ไปเก็บเงินค่าโคจากเกษตรกร พฤติการณ์ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทนให้กับทางราชการ

ทั้งนี้ ผู้แต่งตั้งได้ส่งสำนวนและรายงานผลการสอบสวนไปยังกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เนื่องจากกรณีดังกล่าวความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐที่มีสาเหตุจากการทุจริตมีจำนวนเกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เป็นอำนาจพิจารณาของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ตามนัยหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๑๐.๐๖/ว.๔๖ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เรื่อง ชักข้อความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ประกอบข้อ ๑๗ วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ต่อมากระทรวงการคลัง พิจารณาแล้วเห็นพ้องตามการพิจารณาของกรมปศุสัตว์

๓.๑๐.๑.๓ วิเคราะห์ปัญหา

การที่นาย ส. ได้ทุจริตเงินค่าโค โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ เกิดจากเกษตรกรได้ไว้ใจและเชื่อโดยสุจริตว่านาย ส. เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับเงินค่าโค โดยเกษตรกรไม่ทราบระเบียบวิธีปฏิบัติในการรับเงินของเจ้าหน้าที่ไม่ทราบระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๕๖ ว่าต้องส่งมอบเงินค่าโคอย่างไร ต้องได้รับใบเสร็จรับเงินอย่างไรไว้เป็นหลักฐาน และเกิดจากพฤติกรรมของนาย ส. ที่มีปัญหาทางการเงินและติดการพนัน จึงได้อาศัยโอกาสและช่องทางรับเงินค่าโคจากเกษตรกรไว้โดยทุจริต ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ซึ่งโครงการนี้ได้มีการดำเนินการในหลายจังหวัดและมักพบว่ามีกรณีทุจริตบ่อยครั้ง จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาดังนี้

๑. การดำเนินการในส่วนที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดที่ดำเนินโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ แล้วพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการ ตัวอย่างเช่น การจำหน่ายโคหรือกระบือออกจากทะเบียนสัตว์ ยังมีโคค้างอยู่ในทะเบียนสัตว์จำนวนมาก เห็นควรให้สรุปปัญหาและอุปสรรคเพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ หาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่องๆ ไป

๒. โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ควรมีมาตรการเพิ่มเติมกรณีเกษตรกรมีการจ่ายเงินค่าโคผ่านปศุสัตว์อำเภอ ให้มีการมอบใบสำคัญรับเงินชั่วคราวกับเกษตรกรไว้เป็นหลักฐาน ต่อมาเมื่อปศุสัตว์อำเภอได้รับใบเสร็จรับเงินของโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ตัวจริงแล้วนำไปให้เกษตรกรให้บันทึกที่ใบสำคัญรับเงินชั่วคราวว่าได้รับใบเสร็จของโครงการแล้วพร้อมคืนให้ปศุสัตว์อำเภอเพื่อเป็นการควบคุมตรวจสอบทั้งสองฝ่าย

๓. แก่ข้าราชการปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินโครงการธนาคาร โค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๕๖ ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับเงินค่าโคโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ให้มีความรัดกุมและให้หน่วยงานดำเนินการชี้แจงเกี่ยวกับการชำระเงินค่าโคให้เกษตรกรทราบทุกปี เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจตรงกันว่าจะต้องชำระเงินให้กับปศุสัตว์อำเภอเท่านั้น

๓.๑๐.๒ วิเคราะห์สำนวนทุจริตเงินค่ารักษาพยาบาลและเงินสมทบประกันสังคม

๓.๑๐.๒.๑ ข้อเท็จจริง

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. ได้ดำเนินการเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการบำนาญ จำนวน ๓ ราย รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๘๗,๕๗๔ บาท (ทั้งที่ข้าราชการบำนาญทั้ง ๓ ราย ไม่ได้ขอเบิกค่ารักษาพยาบาลแต่อย่างใด) และพบหลักฐานว่า ในวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๗ นาย ภ. ปศุสัตว์จังหวัด ป. และนาง ส. เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน ฝ่ายบริหารทั่วไป ได้ลงนามสั่งจ่ายเช็คจำนวน ๒ ฉบับ ประกอบด้วย เช็คเลขที่ ๐๓๗๔๔๐๔๑ จ่ายให้สำนักงานประกันสังคมจังหวัด ป. เป็นเงิน ๑๖๒,๕๐๔ บาท และเช็คเลขที่ ๐๓๗๔๔๐๔๒ จ่ายให้นาง ส. เป็นเงิน ๒๕,๐๗๐ บาท เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๘๗,๕๗๔ บาท

๓.๑๐.๒.๒ การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

การพิจารณาในเรื่องนี้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดยึดถือหลักกฎหมายเป็นสำคัญ และพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ว่ามีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเบิกจ่ายเงินหรือไม่ และผู้มีอำนาจลงนามสั่งจ่ายเช็คแต่ละฉบับ สุดท้ายเมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานประกอบกับพฤติการณ์แวดล้อมอื่นแล้ว เชื่อได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีส่วนต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตามแนวทางที่กระทรวงการคลังกำหนด ทั้งนี้ ได้คำนึงถึงความเป็นธรรมเป็นสำคัญ ซึ่งแยกพิจารณาความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

๑. นาง ส. (ปัจจุบันถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ) ขณะเกิดเหตุดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. มีอำนาจหน้าที่โดยปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารด้านการเงินและบัญชี มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการเงินและบัญชี ในช่วงเกิดเหตุระหว่างเดือนเมษายน ๒๕๕๖ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ นาง ส. มีหน้าที่ในการนำเงินไปจ่ายสำนักงานประกันสังคม โดยจ่ายเช็คโอนเข้าบัญชีของสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ป. เพื่อจ่ายเงินสมทบงวดเดือนเมษายน ๒๕๕๖ แต่หลังจากนั้น นาง ส. ได้เปลี่ยนวิธีการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมตั้งแต่วันที่พฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ โดยเขียนเช็คสั่งจ่ายตนเอง และลงนามสั่งจ่ายเช็คร่วมกับนาย ภ. ปศุสัตว์จังหวัด ป. รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๔๔,๖๐๐ บาท และปรากฏว่าการเบิกเงินสมทบประกันสังคมประจำเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นการเขียนเช็คเบิกจ่ายโดยไม่ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกและการเบิกจ่ายเงินสมทบแต่ละเดือนไม่มีเอกสารหลักฐานการจ่ายเงินให้ตรวจสอบ ถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๘ (๓) ซึ่งกำหนดว่า ในกรณีสั่งจ่ายเงินเพื่อขอรับเงินสดมาจ่ายให้ออกเช็คสั่งจ่ายในนามเจ้าหน้าที่การเงินของส่วนราชการ และขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ห้ามออกเช็คสั่งจ่ายเงินสด และข้อ ๓๔ ซึ่งกำหนดว่า การจ่ายเงินต้องมีหลักฐานการจ่ายไว้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ เมื่อนาง ส. ได้รับเงินตามเช็คแต่ละฉบับแล้วนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว ต่อมากลับทำการเบิกค่ารักษาพยาบาลอันเป็นเท็จเป็นจำนวนเงิน ๑๘๗,๕๗๔ บาท และได้เขียนเช็คสั่งจ่ายสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ป. เป็นเงินจำนวน ๑๖๒,๕๐๔ บาท โดยลงนามสั่งจ่ายเช็คร่วมกับ นาย ภ. เพื่อนำส่งเงินสมทบประกันสังคมย้อนหลัง ๙ เดือน เป็นการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมซ้ำซ้อนเป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวน ๑๖๒,๕๐๔ บาท นอกจากนี้ นาง ส. ได้เขียนเช็คสั่งจ่ายให้กับตนเองเป็นจำนวน ๒๕,๐๗๐ บาท โดยลงนามสั่งจ่ายเช็คร่วมกับนาย ภ. มีนาง ส. เป็นผู้นำเช็คไปยื่นที่ธนาคารเพื่อให้ธนาคารใช้เงินตามจำนวนที่ระบุในเช็คและลงนามเป็นผู้รับเงินตามเช็ค เมื่อไม่ปรากฏว่าเป็นการเบิกจ่ายรายการใดและไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการนำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ในทางราชการ ถือได้ว่านาง ส. นำเงินดังกล่าวไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายอีกเป็นจำนวน ๒๕,๐๗๐ บาท รวมแล้ว กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายจากกรณีดังกล่าวเป็นจำนวน ๑๘๗,๕๗๔ บาท การกระทำของนาง ส. พฤติการณ์ถือเป็นการอาศัยโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

โดยไม่มีหลักฐานการจ่ายให้ตรวจสอบ เบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลอันเป็นเท็จและเบิกจ่ายเงินสมทบประกันสังคมซ้ำซ้อน เพื่อนำเงินงบประมาณของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เป็นการจงใจกระทำละเมิด เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวน ๑๘๗,๕๗๔ บาท นาง ส. จึงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเต็มจำนวน ๑๘๗,๕๗๔ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. นาย ก. ขณะเกิดเหตุดำรงตำแหน่งปศุสัตว์จังหวัด ป. มีหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ได้บังคับบัญชา รวมทั้งมีอำนาจอนุมัติการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและมีอำนาจลงนามสั่งจ่ายเช็คของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปราจีนบุรี มีหน้าที่ตรวจสอบการเบิกจ่ายรวมถึงตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของนาง ส. เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ กลับปล่อยปละละเลยมิได้ควบคุม ดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเงินและบัญชีของ นาง ส. ว่าได้ดำเนินการตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ นาย ก. ได้เปลี่ยนวิธีการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมตั้งแต่วันที่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๖ โดยลงนามสั่งจ่ายเช็คร่วมกับนาง ส. สั่งจ่าย นาง ส. เป็นจำนวน ๘ ฉบับ รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑๔๔,๖๐๐ บาท โดยปรากฏว่าการเบิกเงินสมทบประกันสังคมประจำเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ๒๕๕๖ เป็นการเขียนเช็คเบิกจ่ายโดยไม่ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ทั้งนี้ เมื่ออนุมัติการเบิกเงินสมทบประกันสังคมประจำเดือนและลงนามสั่งจ่ายเงินตามเช็คแล้ว กลับไม่ตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินแต่ละเดือนว่ามีการจ่ายเงินให้แก่สำนักงานประกันสังคมจังหวัด ป. แล้วหรือไม่ และการเบิกจ่ายเงินสมทบแต่ละเดือนไม่มีเอกสารหลักฐานการจ่ายเงินให้ตรวจสอบ ถือเป็นกรณไม่ปฏิบัติตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลังการเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๘ (๓) ซึ่งกำหนดว่า ในกรณีสั่งจ่ายเงินเพื่อขอรับเงินสดมาจ่ายให้ออกเช็คสั่งจ่ายในนามเจ้าหน้าที่การเงินของส่วนราชการและขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ห้ามออกเช็คสั่งจ่ายเงินสด และข้อ ๓๔ ซึ่งกำหนดว่า การจ่ายเงิน ต้องมีหลักฐานการจ่ายไว้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ จึงเป็นช่องทางให้นาง ส. กระทำการทุจริตได้โดยง่ายและต่อเนื่องเป็นเวลาหลายเดือน ทั้งยังอนุมัติ การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลข้าราชการบำนาญจำนวน ๓ ราย โดยไม่ตรวจสอบหลักฐานการเบิกจ่ายว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ เป็นเหตุให้นาง ส. เบิกค่ารักษาพยาบาลอันเป็นเท็จเป็นจำนวนเงิน ๑๘๗,๕๗๔ บาท และได้อนุมัติการเบิกจ่ายเงินสมทบประกันสังคมย้อนหลัง และลงนามสั่งจ่ายเช็คร่วมกับนาง ส. สั่งจ่ายสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ป. เป็นเงินจำนวน ๑๖๒,๕๐๔ บาท โดยไม่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายว่าเป็นการเบิกจ่ายเพื่อนำส่งเงินสมทบประกันสังคมย้อนหลัง ๙ เดือน จึงเป็นการจ่ายเงินสมทบประกันสังคมซ้ำซ้อน เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวน ๑๖๒,๕๐๔ บาท นอกจากนั้น นาย ก. ได้ลงนามสั่งจ่ายเช็คร่วมกับนาง ส. สั่งจ่ายนาง ส. เป็นจำนวน ๒๕,๐๗๐ บาท โดยไม่ปรากฏว่าเป็นการเบิกจ่ายรายการใดและไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการนำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ในทางราชการ ถือได้ว่านาง ส. นำเงินดังกล่าวไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายอีกเป็นจำนวน ๒๕,๐๗๐ บาท รวมแล้วกรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายจากกรณีดังกล่าว เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๗,๕๗๔ บาท กระทำของนาย ก. พฤติการณ์ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๗,๕๗๔ บาท นาย ก. จึงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเต็มจำนวน ๑๘๗,๕๗๔ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๓. นางสาว จ. พนักงานราชการ ตำแหน่งนักวิชาการสัตวบาล สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยวาจาจากปศุสัตว์จังหวัดให้เป็นผู้ช่วยในการดำเนินการกรอกข้อมูลลงในระบบ GFMS เกี่ยวกับการพัสดุ การเบิกจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาล การศึกษาบุตร เบี้ยเลี้ยง ค่าสาธารณูปโภคข้อเท็จจริงปรากฏว่า นางสาว จ. มีหน้าที่เพียงช่วยเหลือนาง ส. ในการบันทึกข้อมูลในระบบ GFMS เท่านั้น เมื่อนางสาว จ.

บันทึกข้อมูลการเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลหรือทำการอนุมัติในระบบตามที่ได้รับแจ้งแล้ว นางสาว จ. ก็จะต้องพิมพ์บันทึกรายการในระบบให้นาง ส. และนาย ภ. ตรวจสอบและลงนามอนุมัติ เมื่อนางสาว จ. ทำการเบิกจ่ายในระบบเสร็จสิ้นแล้ว เงินงบประมาณก็จะโอนเข้าบัญชีสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. ซึ่งยังไม่ได้มีการจ่ายเงินออกจากบัญชี การกระทำดังกล่าวจึงยังไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่กรมปศุสัตว์ นางสาว จ. จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ

ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ส่วนวงละเมิดนี้เป็นกรณีความเสียหายเกิดแก่หน่วยงานของรัฐมีสาเหตุจากการทุจริตค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ตามข้อ ๒ และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบใช้เต็มจำนวนความเสียหายและพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว เป็นความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ แต่หน่วยงานของรัฐจะต้องรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนดไปให้กระทรวงการคลังทราบทุกระยะ ๓ เดือน ทั้งนี้ กรมปศุสัตว์ได้รายงานความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนดไปให้ทราบทุกระยะ ๓ เดือนแล้ว และกระทรวงการคลังรับทราบแล้ว

๓.๑๐.๒.๓ วิเคราะห์ปัญหา

สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตทางการเงินของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. เพราะนาง ส. เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงินแต่ผู้เดียว ได้เบียดบังเงินของทางราชการไปโดยทุจริต เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว เป็นเหตุให้ส่วนราชการได้รับความเสียหาย โดยในทางปฏิบัตินาง ส. เป็นผู้เก็บรักษา token key ทั้งหมด เมื่อจะทำการบันทึกข้อมูลจะมีเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินการบันทึกข้อมูลในระบบ โดยมีนางสาว จ. เป็นผู้ช่วยในการดำเนินการกรอกข้อมูลลงในระบบ GFMS เกี่ยวกับการพัสดุ การเบิกจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาล การศึกษาบุตร เบี้ยเลี้ยง ค่าสาธารณูปโภค และนางสาว น. พนักงานราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ช่วยดำเนินการกรอกข้อมูลลงในระบบ GFMS ในส่วนของเงินเดือน พนักงานราชการ เงินประกันสังคม ค่าครองชีพ และค่าเช่าบ้าน โดยนาง ส. จะนำ Token key พร้อม password มามอบให้และแจ้งรายละเอียดการเบิกจ่ายเพื่อให้ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในระบบ แล้วจึงพิมพ์บันทึกรายการในระบบให้นาง ส. เสนอปศุสัตว์จังหวัด ป. พิจารณาอนุมัติ เมื่ออนุมัติแล้ว นาง ส. จะแจ้งด้วยวาจาและนำ Token key พร้อม password มาให้ดำเนินการอนุมัติในระบบ เพื่อส่งข้อมูลให้คลังจังหวัด ตรวจสอบและพิจารณาอนุมัติเงินงบประมาณ ประกอบกับในการเขียนเช็คสั่งจ่ายของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. ผู้มีอำนาจลงนามสั่งจ่ายเช็คได้แก่ นาย ภ. ปศุสัตว์จังหวัด ป., นาง ส. เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน และนาย ส. สัตวแพทย์อาวุโส หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ โดยลงนามสั่งจ่ายในเช็คอย่างน้อยสองในสามของผู้มีอำนาจลงนามสั่งจ่าย แต่การสั่งจ่ายเช็คที่เป็นเหตุแห่งความเสียหายในครั้งนี้ ได้สั่งจ่ายให้นาง ส. บางฉบับได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก และบางฉบับไม่ได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ซึ่งมีนาย ภ. และนาง ส. เป็นผู้ลงนามสั่งจ่ายเช็ค โดยนาง ส. เป็นผู้นำเช็คไปยื่นที่ธนาคาร เพื่อให้ธนาคารใช้เงินตามจำนวนที่ระบุในเช็คด้วยตนเอง และด้วยความไว้วางใจผู้บังคับบัญชาไม่ได้ตรวจสอบการเบิกจ่าย จึงเป็นช่องทางที่ทำให้นาง ส. อาศัยโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินปฏิบัติงานโดยไม่มีการตรวจสอบ เนื่องจากได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาเป็นช่องทางทำให้เกิดการทุจริตได้ง่าย แต่เนื่องจากส่วนวงละเมิดกรณีนี้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ป. ได้ค้างจ่ายเงินสมทบประกันสังคมเกิน ๖ เดือน (ค้างส่ง ๙ เดือน) และพนักงานราชการไปใช้สิทธิเบิกแล้วทางโรงพยาบาลแจ้งว่าได้มีการระงับสิทธิเพราะนายจ้างค้างจ่ายเงินสมทบประกันสังคมเกิน ๖ เดือน ส่วนเงินค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการบำนาญจำนวน ๓ รายที่มีการเบิกจ่ายสูงผิดปกติก็ได้มีการโทรศัพท์สอบถาม

จึงทราบว่าไม่ได้มีการขอเบิกจริง จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐตรวจพบการกระทำละเมิดในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้ความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐมีจำนวนทั้งสิ้นเพียง ๑๘๗,๕๗๔ บาท แม้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานผลการสอบสวนว่า นาง ส. มีปัญหาทางการเงิน หรือติดการพนัน แต่ปรากฏว่า นาง ส. ไม่ได้มาให้อัยคำแก่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด และผู้ขอรับการประเมินได้สอบถามข้อมูลจากกรรมการและเลขานุการแล้ว ทราบว่า นาง ส. มีปัญหาทางการเงิน เป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ จนต้องหลบหนีเจ้าหนี้

๓.๑๐.๓ วิเคราะห์สำนวนทุจริตเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน

๓.๑๐.๓.๑ ข้อเท็จจริง

ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ เป็นต้นมา สำนัก ต. เป็นหน่วยเบิกจ่าย ซึ่งเดิมอาศัยเบิกในส่วนของเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินกับสำนัก ส. ๑ ปัจจุบัน คือ สำนักงาน ข. ๑ ในระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ถึงปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๓ ถึง วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๐ นางสาว ว. พนักงานราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป (ในขณะกระทำคามผิด) และต่อมาได้ปรับเปลี่ยนตำแหน่งเป็นนักจัดการงานทั่วไป ได้กระทำการทุจริตยักยอกเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน โดยไม่นำส่งหรือนำส่งเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารไม่ครบถ้วน ซึ่งได้กระทำต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา ๘ ปีงบประมาณ และจากการตรวจสอบยอดเงินโดยกลุ่มตรวจสอบภายใน สรุปจำนวนเงินที่ไม่ได้นำส่งแบ่งเป็น ๗ ประเภท คือ ๑) เงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน ๒) ภาษีขาย (ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ๓) รายได้แผ่นดิน ๔) หลักประกันสัญญา ๕) หลักประกันของ ๖) เบิกเกินส่งคืน และ ๗) จ่ายเงินเกินฎีกาขอเบิก รวมจำนวนเงินที่ไม่นำส่งเป็นเงิน ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท และจากการตรวจสอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ยืนยันยอดเงินตามที่กลุ่มตรวจสอบภายในได้ตรวจสอบเป็นจำนวนเงิน ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท

๓.๙.๓.๒ การพิจารณาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

จากการตรวจสอบความเสียหายเชื่อได้ว่านางสาว ว. ได้กระทำการทุจริต ไม่นำส่งหรือนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินไม่ครบถ้วน ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๓- ๒๕๖๐ เป็นระยะเวลา ๘ ปีงบประมาณ กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท ซึ่งพิจารณาจากการกระทำและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

๑. นางสาว ว. ขณะเกิดเหตุเป็นพนักงานราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สังกัดฝ่ายบริหารทั่วไป สำนัก ต. ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนตำแหน่งเป็นนักจัดการงานทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินและบัญชี เมื่อปรากฏว่านางสาว ว. เป็นผู้นำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเพียงคนเดียว และไม่ได้รายงานการนำส่งเงินต่อผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่คนใด และไม่ได้มีการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา ระดับต้น คือ นางสาว ส. เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าการเงินและบัญชีของหน่วยงาน กับนาย ป. นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปและผู้บังคับบัญชาในระดับเหนือขึ้นไป คือ นาย พ. ผู้อำนวยการสำนัก ต. และไม่ได้มีการตรวจสอบจากกองคลัง กรมปศุสัตว์ นอกจากนี้ นางสาว ว. ยังเป็นผู้บันทึกข้อมูลการนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเข้าในระบบ GFMS ด้วยตนเอง จึงเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเบ็ดเสร็จอยู่ในบุคคลคนเดียวโดยไม่มีการสอบทานจากเจ้าหน้าที่ด้วยกัน และไม่ได้มีการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา ประกอบกับเป็นผู้ใช้ token key ทั้ง ๓ ดอก เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณด้วย ทำให้กระทำการทุจริตเป็นระยะเวลาจนถึง ๘ ปีงบประมาณ โดยเงินบางส่วนได้ออนให้นาย ว. อดีตคนรัก ผ่านทางบัญชีธนาคารกสิกรไทย หมายเลขบัญชี xxxxxx ของนาย ว. หรือโอนผ่านตู้เอทีเอ็มหรือฝากหน้าเคาท์เตอร์ในธนาคาร โดยอ้างว่าถูกนาย ว. ช่มชู้ แต่ไม่ปรากฏการกระทำหรือพฤติการณ์ที่เป็นการช่มชู้จากบุคคลภายนอกดังกล่าวเลย การที่นางสาว ว. เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินและเป็นผู้นำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะ

ทรัพย์สิน อีกทั้งเมื่อมีการนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเข้าบัญชีธนาคารแล้ว ก็ไม่มีการตรวจสอบการนำส่งเงินดังกล่าว นางสาว ว. จึงอาศัยโอกาสเบียดบัง ไม่นำส่งหรือนำส่งเงินเข้าบัญชีธนาคารไม่ครบถ้วนไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน จึงเป็นการกระทำโดยจงใจโดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท พฤติการณ์และการกระทำของนางสาว ว. ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการอาศัยโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย กรณีเป็นการจงใจกระทำละเมิดเป็นเหตุให้กรมปศุสัตว์ได้รับความเสียหาย จึงให้นางสาว ว. รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนเป็นจำนวน ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. นาย พ. ผู้อำนวยการสำนัก ต. ในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงาน มีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของนาย ป. หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป และนางสาว ว. ผู้นำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเข้าบัญชีธนาคาร ผู้บันทึกข้อมูลในระบบ GFMS และผู้มีหน้าที่ต้องทำทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ แต่ไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณเลย และไม่มีการนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเข้าคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ทุก ๒ ปีงบประมาณ โดยถือวันทำการสุดท้ายของปีงบประมาณที่มีเลขคู่เป็นระยะเวลาสิ้นสุดงวดนั้นๆ โดยที่นาย พ. ไม่ได้ทักท้วงติดตามตรวจสอบรายรับและรายจ่ายของเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน ทั้งที่นาย พ. ก็ทราบถึงระเบียบขั้นตอน การดำเนินการเกี่ยวกับเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินว่าต้องมีการรายงานผลการดำเนินการให้กรมบัญชีกลางทราบทุก ๒ ปีงบประมาณเลขคู่ แต่ก็ไม่เคยติดตามตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนัก ต. จึงเป็นการปล่อยปละละเลยเป็นเหตุให้นางสาว ว. ยักยอกเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินต่อไปโดยง่ายและต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายปี แม้นาย พ. ได้รับโทรศัพท์ติดต่อจากบริษัท อ. เมื่อประมาณเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ ว่าบิลค่าวัสดุวิทยาศาสตร์เบิกไม่ได้ โดยค้างจ่าย ๖ เดือน เป็นจำนวนเงินหลักแสน และภายหลังจากนั้นได้สอบถามหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปถึงผู้รับผิดชอบ และได้ให้นางสาว ว. มาชี้แจง ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่านางสาว ว. เพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็นผู้รับผิดชอบเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน และเป็นผู้บันทึกข้อมูลในระบบ GFMS และเป็นผู้ถือ token key ทั้ง ๓ ดอก และกว่าจะทราบว่านางสาว ว. เป็นผู้ทุจริตเงินดังกล่าว ในวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งล่วงเลยมาเป็นระยะเวลา ๖ เดือน นับแต่ได้รับการติดต่อจากบริษัทว่าเงินในบัญชีธนาคารไม่พอจ่าย การที่ นางสาว ว. เป็นผู้รับผิดชอบเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินและนำส่งเงินเข้าบัญชีธนาคารมีเพียงคนเดียว และยังเป็นผู้กรอกข้อมูลการนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินโดยไม่มีการรายงานการนำส่งเงินและไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณเสนอต่อผู้บังคับบัญชาระดับต้นและระดับเหนือขึ้นไป ซึ่งอำนาจในการบริหารจัดการเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและบริหารจัดการโดยนาย พ. ในฐานะผู้อำนวยการสำนัก ต. ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงาน และนาย พ. เป็นผู้บังคับบัญชาที่ดำรงตำแหน่งในช่วงที่เกิดความเสียหายเป็นระยะเวลานานและมีการทุจริตในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นมูลค่าจำนวนความเสียหายสูงถึง ๒๖,๘๙๐,๑๙๑.๐๔ บาท พฤติการณ์ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้ทางราชการเสียหาย จึงให้นาย พ. รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายร้อยละ ๒๐ ของความเสียหายจำนวน ๒๖,๘๙๐,๑๙๑.๐๔ บาท คิดเป็นเงิน ๕,๓๗๘,๐๓๘.๒๑ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๓. นาย ป. หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป ในฐานะผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของนางสาว ว. มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแลและบริหารจัดการงานด้านการพัสดุ งานสารบรรณ งานการเงินและบัญชี งานบุคลากรงานบริหารทั่วไป นาย ป. จึงต้องตรวจสอบติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของนางสาว ว. ซึ่งเป็นเพียงพนักงานราชการ แต่ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่นำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเข้าบัญชีธนาคารเพียงลำพัง ซึ่งในบางวันโดยเฉพาะทุกวันอังคารที่บริษัทนำตัวอย่างสินค้าปศุสัตว์มาตรวจจำนวนมาก ทำให้เงินมีจำนวนมากตามไปด้วย และนอกจากมีเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินแล้ว ยังมีเงินภาษีขาย (ภาษีมูลค่าเพิ่ม)

รายได้แผ่นดิน หลักประกันสัญญา หลักประกันของ และเงินเบิกเกินส่งคืน รวมแล้วมูลค่าเงินที่นำส่งบางวันหลัก แส่นบาท และเมื่อนางสาว ว. ได้นำส่งเงินเข้าบัญชีธนาคารแล้ว ไม่ได้ขอตรวจสอบใบนำฝากเงินจากธนาคาร และไม่ทราบว่า นางสาว ว. ต้องมาดำเนินการกรอกข้อมูลในระบบ GFMS เพื่อระบุที่มาของเงินที่นำส่ง และนำเงินดังกล่าวไปใช้ในระบบได้ นอกจากนี้ นางสาว ว.เป็นผู้ใช้ token key ทั้ง ๓ ดอก ซึ่งมีรหัสเขียนไว้ทุกดอกและ token key ดังกล่าววางไว้บนโต๊ะของนางสาว ว.การที่นาย ป. มิได้ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของนางสาว ว. ในการนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน และการจัดทำทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณซึ่งมีเฉพาะเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน จึงเป็นช่องทางให้นางสาว ว.กระทำการทุจริตได้โดยง่าย และต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานหลายปีงบประมาณ พุทธศักราชถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้ทางราชการเสียหาย แต่โดยลักษณะงานการเป็นผู้บังคับบัญชาระดับต้น อำนาจในการบังคับบัญชาย่อมมีอยู่อย่างจำกัด มิได้มีอำนาจในการสั่งการเด็ดขาดอย่างผู้บังคับบัญชาในระดับ เหนือขึ้นไป จึงให้นาย ป. รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในอัตราร้อยละ ๑๐ ของความเสียหายจำนวน ๑๗,๑๘๕,๒๕๔.๔๔ บาท ซึ่งเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่นาย ป. ดำรงตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป ชำนาญการ และปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป คิดเป็นเงิน ๑,๗๑๘,๕๒๕.๔๔ บาท ตามนัยมาตรา ๑๐ ประกอบมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ส่วนคณะกรรมการตามคำสั่งสำนัก ต. ที่ ๕๐/๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจนับเงิน คงเหลือประจำวัน คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน กรรมการเก็บเงินแทนชั่วคราว และคณะกรรมการนำเงิน หรือรับเงิน ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแยกต่างหากจากกัน ไม่มีการสอบทานและตรวจสอบซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ขั้นตอนการรับเงินเจ้าหน้าที่ลงนามในใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษีและเป็นผู้รับเงิน เมื่อรับเงินแล้ว มาสู่ขั้นตอนการนับเงินมีคณะกรรมการตรวจสอบเงินที่เจ้าหน้าที่ จัดเก็บคงเหลือประจำวัน ซึ่งนับเงินครบถ้วนถูกต้องและละเอียดรอบคอบ จำแนกเงินที่ได้รับเป็นธนบัตร ประเภทใด ว่ามีกี่ใบ และเหรียญกษาปณ์ประเภทใด ว่ามีกี่เหรียญ และระบุว่าไม่มียอดเงินคงเหลือเก็บรักษา ในตู้നിറภัย ตามตัวอย่างรายงานคงเหลือประจำวัน สำนัก ต. ซึ่งเอกสารฉบับแรกระบุจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้รับ ส่วนเอกสารฉบับที่สองได้ระบุว่าไม่มีเงินคงเหลือ (ศูนย์บาทถ้วน) เพราะได้มอบเงินให้กรรมการฝากคลัง ดำเนินการฝากเข้าบัญชีธนาคารแล้ว อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละชุดจึงแยกต่างหากจากกัน อย่างชัดเจนและไม่มีการสอบทานอำนาจกัน ไม่มีการตรวจสอบซึ่งกันและกัน คณะกรรมการดังกล่าว ได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนตามคำสั่งแล้ว

ทั้งนี้ ผู้แต่งตั้งได้ส่งสำนวนและรายงานผลการสอบสวนไปยังกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เนื่องจากกรณีดังกล่าวความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐที่มีสาเหตุจากการทุจริตมีจำนวนเกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เป็นอำนาจพิจารณาของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ตามนัยหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๑๐.๐๖/ว.๔๖ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ประกอบข้อ ๑๗ วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ต่อมากระทรวงการคลัง พิจารณาแล้วมีความเห็นต่างจากกรมบัญชีกลางดังนี้

๑. ให้นางสาว ว. ผู้กระทำการทุจริตรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมจำนวน ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันทำละเมิดจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น

๒. ให้นาง ว. ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในอัตราร้อยละ ๓๐ ของความเสียหายที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

๓. นาย พ. ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในอัตราร้อยละ ๓๐ ของความเสียหายที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

๔. หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

๔.๑ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓

๔.๒ นาย ป. นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ ในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘

๔.๓ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๘

๔.๔ นางสาว น. เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๐

โดยให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในอัตราร้อยละ ๓๐ ของความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปหรือรักษาราชการแทนหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป แต่เนื่องจากหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปหรือรักษาราชการแทนหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปมิใช่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินโดยตรง ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมแล้ว จึงให้ลดส่วนค่าสินไหมทดแทนที่หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปหรือรักษาราชการแทนหัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปต้องรับผิดชอบใช้ลงอีกในอัตราร้อยละ ๖๐ ของความเสียหายที่ต้องรับผิดชอบ

๕. กรรมการฝากคลังหรือกรรมการนำฝากคลังที่มีหน้าที่ตามข้อ ๖ ของคำสั่งสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบนับเงินคงเหลือประจำวัน คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน กรรมการเก็บเงินแทนชั่วคราว และคณะกรรมการนำเงินหรือรับเงิน ที่กำหนดให้กรรมการฝากคลังหรือกรรมการนำฝากคลังที่มีหน้าที่นำส่งเงินให้ถึงที่หมายโดยมิให้แยกทางเด็ดขาด หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้มีบันทึกมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตามคำสั่งปฏิบัติแทนเป็นลายลักษณ์อักษร และให้กรรมการตามคำสั่งดังกล่าวรวบรวมหลักฐานข้อมูลให้หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปทราบภายในวันเดียวกัน ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจนับเงินเห็นว่าจำนวนเงินถูกต้องครบถ้วนแล้ว จะมอบเงินให้นางสาว ว. ซึ่งเป็นกรรมการฝากคลังหรือกรรมการนำฝากคลัง โดยนางสาว ว. เป็นผู้นำเช็คและเงินไปฝากที่ธนาคารเพียงคนเดียว ในการนำฝากเงินนางสาว ว. จะเขียนตัวเลขในใบนำฝากเงินน้อยกว่าจำนวนเงินที่ได้รับจากคณะกรรมการตรวจนับ แม้ในบางครั้งเขียนตัวเลขในใบนำฝากตรงตามที่คณะกรรมการตรวจนับจากสำนักงาน แต่ได้ไปแก้ไขตัวเลขในใบนำฝากเงินที่ธนาคาร เมื่อนางสาว ว. นำฝากเช็คและเงินแล้ว ก็ได้้นำใบนำฝากรายงานต่อผู้ใด และไม่มีกรรมการตรวจสอบขอเอกสารใบนำฝากเช็คและเงิน ซึ่งนางสาว ว. จะเป็นผู้บันทึกข้อมูลในระบบ GFMS เพื่อยืนยันยอดเงินที่นำส่งเข้าบัญชีธนาคารและเบิกเงินดังกล่าวมาใช้ในระบบ การที่กรรมการฝากเงินหรือกรรมการนำฝากคลังในแต่ละช่วงเวลาไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ จึงเป็นช่องทางให้นางสาว ว. กระทำการทุจริตได้โดยง่ายและต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน พฤติการณ์ถือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายเป็นเงินจำนวน ๒๙,๓๑๒,๑๐๖.๙๘ บาท จึงให้กรรมการฝากคลังหรือกรรมการนำฝากคลังรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในอัตราร้อยละ ๔๐ ของความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการฝากคลังหรือกรรมการนำฝากคลัง โดยให้รับผิดชอบคนละส่วนเท่าๆ กัน

๓.๑๐.๓.๓ วิเคราะห์ปัญหา

นางสาว ว. เป็นผู้นำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเพียงคนเดียว และไม่ได้รายงานการนำส่งเงินต่อผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่คนใด และไม่มีการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา ระดับต้น คือ นางสาว ส. เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าการเงินและบัญชี ของหน่วยงาน กับนาย ป. นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป และผู้บังคับบัญชาในระดับเหนือขึ้นไป คือ นาย พ. ผู้อำนวยการสำนัก ต. และไม่มีการตรวจสอบจากกองคลัง กรมปศุสัตว์ แล้ว นางสาว ว. ยังเป็นผู้บันทึกข้อมูลการนำส่งเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเข้าในระบบ GFMS ด้วยตนเอง จึงเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินเบ็ดเสร็จอยู่ในบุคคลคนเดียวโดยไม่มีการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ด้วยกัน ไม่มีการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา และไม่มีเจ้าหน้าที่ คนใดหรือผู้บังคับบัญชาการเรียกดูหรือสั่งการให้นางสาว ว. เรียกดูจำนวนเงินในระบบ GFMS ประกอบกับในทางปฏิบัตินางสาว ว. เป็นผู้ใช้ token key ทั้ง ๓ ดอกที่มีรหัสเขียนติดไว้ ซึ่งวางไว้บนโต๊ะทำงานของนางสาว ว. เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณซึ่งเงินนอกงบประมาณของสำนัก ต. มีเฉพาะเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สิน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้นางสาว ว. ทุจริตอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานถึง ๘ ปีงบประมาณ นอกจากนี้ ยังปรากฏพฤติการณ์จากเพื่อนร่วมงานของนางสาว ว. ให้ถ้อยคำสอดคล้องต้องกันว่า นางสาว ว. มักถูกห่วยบ่อย เมื่อถูกห่วยจะพาเพื่อนร่วมงานไปเลี้ยงอาหาร พฤติการณ์ถูกห่วยบ่อยบ่งบอกว่าเป็นคนชอบเล่นการพนัน เพราะถ้าถูกบ่อยอาจเกิดจากซื้อด้วยเงินจำนวนมาก พฤติการณ์ซื้อห่วยดังกล่าวเป็นการติดการพนันอย่างหนึ่ง ส่วนความรับผิดชอบของคณะกรรมการตามคำสั่งสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบนับเงินคงเหลือประจำวัน คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน กรรมการเก็บเงินแทนชั่วคราว และคณะกรรมการนำเงินหรือรับเงิน เฉพาะกรรมการฝากเงินหรือกรรมการนำฝากเงินที่ต้องไปนำฝากเงินคู่กับนางสาว ว. เท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพราะการไม่ทำหน้าที้นำส่งเงินให้ถึงที่หมายโดยมิให้แยกทางเด็ดขาดหากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้มีบันทึกมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตามคำสั่งปฏิบัติแทนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นสาระสำคัญและการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งดังกล่าวเป็นช่องทางให้นางสาว ว. กระทำการทุจริตได้โดยง่ายและต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

จากการวิเคราะห์สำนวนละเมิดที่เกิดจากการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ตามที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง ๓ เรื่องดังกล่าว เห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนั้นโดยไม่มีการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชาระดับต้น หรือระดับเหนือขึ้นไป และเรื่องที่กระทำละเมิดได้ปรากฏขึ้นเนื่องจากพบเหตุพิรุณในระบบหรือมีผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำละเมิด เช่น มียอดโคค้างอยู่ในทะเบียนสัตว์จำนวนมาก พนักงานราชการไม่สามารถใช้สิทธิประกันสังคมเบิกค่ารักษาพยาบาลได้เพราะหน่วยงานค้างจ่ายเงินสมทบ นายจ้างเกิน ๖ เดือน หรือบริษัทผู้ขายวัสดุวิทยาศาสตร์ไม่ได้รับค่าสินค้าที่ขายไปเพราะเงินในบัญชีของหน่วยงานไม่พอจ่าย นอกจากนี้แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดโดยการทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์มักมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีปัญหาทางด้านการเงิน และติดการพนัน และส่วนมากสำนวนละเมิดทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ผู้ทุจริตมักหนีคดีอาญาและหนีเจ้าหน้าที่ ไม่ได้มาให้ปากคำต่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ยกเว้นสำนวนทุจริตเงินฝากเพื่อบูรณะทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ผู้ทุจริตได้อยู่ให้ปากคำและอยู่ปฏิบัติราชการจนกระทั่งมีคำสั่งไล่ออกจากราชการ

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทสรุป

ตามข้อ ๗ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ซึ่งการรายงานความเสียหายดังกล่าวได้มีการดำเนินการโดยจัดทำรายงานขึ้นมาตามลำดับชั้น โดยมีการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงแล้วสรุปสำนวนรายงานผลการสอบสวนมายังผู้บังคับบัญชาหรือโดยการสรุปข้อเท็จจริงในเบื้องต้นแล้วรายงานมายังผู้บังคับบัญชารายงานขึ้นมาจนถึงหัวหน้าหน่วยงาน และเมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดชั้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นจะต้องชดใช้ โดยคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่เห็นสมควร ตามข้อ ๘ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีขั้นตอนการดำเนินการหลากหลายขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาข้อเท็จจริงของเรื่องนั้นว่าเจ้าหน้าที่คนใดเป็นผู้กระทำละเมิด ได้กระทำละเมิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องใด มีบุคคลใดเกี่ยวข้องบ้าง กระทำละเมิดเมื่อใด ทางราชการได้รับความเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด หลังจากทราบข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว จึงเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด โดยพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการ ต้องมีความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวนด้วย และต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดดังกล่าว เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดแล้ว ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการยังต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการ ตามข้อ ๑๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ หลังจากได้รับแจ้งยืนยันความถูกต้องของการแต่งตั้งคณะกรรมการแล้ว จึงดำเนินการสอบสวน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดแนวทางการสอบสวนเพื่อกำหนดประเด็นที่จะดำเนินการสอบสวนและจัดลำดับการสอบปากคำและการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำละเมิด ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา บุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพยาน เมื่อดำเนินการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว จึงสรุปรายงานผลการสอบสวน (สล.๒) เสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้งเพื่อพิจารณาเห็นชอบ และจัดส่งรายงานผลการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด การออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และการใช้มาตรการทางปกครองตามคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมถึงการแก้ต่างคดีปกครองสืบเนื่องจากผู้ถูกบังคับตามคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จากขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดโดยสรุปเบื้องต้นดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีความซับซ้อน มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด การตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา และคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดชอบทางแพ่ง ที่จะต้องพิจารณา

ประกอบด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และมีความเสี่ยงเรื่องอายุความ เนื่องจากในบางสำนวนได้มีกระทำ ความผิดต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลานานกว่าจะตรวจพบได้ว่ามีกรทุจริต จึงมีข้อจำกัดของระยะเวลา ในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด การมีคู่มือใช้ในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้ขอรับการประเมินจึงได้ดำเนินการศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด ศึกษาระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับ ที่แก้ไขเพิ่มเติม ศึกษาหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามที่ กระทรวงการคลังกำหนดและแจ้งเวียนให้หน่วยงานถือปฏิบัติรวมถึงการตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดชอบทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา หนังสือ บทความวิชาการ และวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบ ทางละเมิดที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์ และเทคนิคที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ และกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์และเทคนิคที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสอบ ข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบ ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ โดยผู้ขอรับการประเมินได้อธิบาย กฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในบทที่ ๒ ได้แก่ พระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๒ ลักษณะ ๕ ละเมิด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง โดยได้ยกตัวอย่างคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำพิพากษา ศาลฎีกาคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา มาประกอบการอธิบาย บทบัญญัตินั้นๆ เพื่อให้เห็นแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ขอรับ การประเมินและนิติกรผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ หลังจากนั้นผู้ขอรับการประเมินได้อธิบาย ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ในบทที่ ๓ ตั้งแต่ขั้นตอน การรวบรวมข้อเท็จจริง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด กระบวนการสอบปากคำ และรวบรวมพยานหลักฐาน การจัดทำรายงานผลการสอบสวน การวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้ง การส่งสำนวน ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบและการแจ้งผลของกระทรวงการคลัง การออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหม ทดแทน การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และวิเคราะห์สำนวนเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ จำนวน ๓ สำนวน ทำให้ทราบขั้นตอนและแนวทาง ปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทั้งในภาพรวมและรายละเอียดตามลำดับขั้นตอน และได้ทราบ แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ และวิธีการทุจริต ทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์จากตัวอย่างสำนวนละเมิดทั้งสามตัวอย่างที่ผู้ขอรับการประเมินได้นำมาวิเคราะห์

จากการกล่าวอธิบายกฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ และขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ทำให้

ผู้ขอรับการประเมินและผู้อ่านคู่มือฉบับนี้มีความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ ละเมิด มีความรู้ความเข้าใจระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม มีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามที่กระทรวงการคลังกำหนดและแจ้งเวียนให้หน่วยงานถือปฏิบัติรวมถึงการตอบข้อหาของกรมบัญชีกลาง แนวคำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง คำสั่งและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาหนังสือ มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ทั้งที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์ที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิติกรมีแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่เป็นหลักเกณฑ์กลางซึ่งใช้กับการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดทุกเรื่อง และหลักเกณฑ์และเทคนิคที่ใช้กับเฉพาะกรณีทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอน แนวทาง และวิธีปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ดำเนินการได้ทันภายในกำหนดอายุความแล้ว การปฏิบัติงานยังเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ตั้งแต่การรวบรวมข้อเท็จจริง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด กระบวนการสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน การจัดทำรายงานผลการสอบสวน การวินิจฉัยสั่งการของผู้แต่งตั้ง การส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ และการแจ้งผลของกระทรวงการคลัง การออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวนละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เป็นสำนวนละเมิดกรณีทุจริตทางการเงินหรือเงินทรัพย์สิน (ส.๑) จึงมีความยากของสำนวนและความซับซ้อน และมีความเสี่ยงในเรื่องอายุความกว่าสำนวนละเมิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ส.๒) หรือสำนวนละเมิดในเรื่องอื่น ทั้งนี้ ผู้ขอรับการประเมินมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ ดังนี้

๑. นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีงานรับผิดชอบอื่นที่เป็นงานประจำ นอกเหนือจากสำนวนละเมิด เช่น งานตอบข้อหาหรือ งานแก้ต่างฟ้องร้องคดีปกครอง งานสอบข้อเท็จจริง งานเป็นคณะกรรมการในสำนวนละเมิดอื่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนละเมิดพร้อมกันหลายสำนวน และเนื่องด้วยการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีกรอบระยะเวลาตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การซักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ที่กำหนดให้รับดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว อย่างช้าไม่ควรเกิน ๖๐ วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้แต่งตั้งอาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการขอขยายระยะเวลาและระมัดระวังเรื่องอายุความด้วย ซึ่งในทางปฏิบัตินิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลา ๖๐ วัน จึงได้ขอขยายระยะเวลาสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดครั้งละ ๓๐ วัน ไปเรื่อยๆ โดยระมัดระวังอย่าให้ขาดอายุความ ดังนั้น เพื่อเป็นการวางแผนการทำงาน เร่งรัดและกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด จึงควรกำหนดให้มีการทำกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (Time Frame) เช่น

- (๑) กำหนดระยะเวลารวบรวมข้อเท็จจริง อยู่ในชวงวันใดถึงวันใด
- (๒) กำหนดระยะเวลาเสนอคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ อยู่ในชวงวันใดถึงวันใด
- (๓) กำหนดระยะกำหนดแนวทางการสอบสวน ในวันใด
- (๔) กำหนดระยะเวลาสอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน อยู่ในชวงวันใดถึงวันใด
- (๕) กำหนดระยะเวลาจัดทำรายงานสอบสวน อยู่ในชวงวันใดถึงวันใด

๒. หลังจากได้มีการจัดทำรายงานผลการสอบสวนเสนอผู้แต่งตั้ง และผู้แต่งตั้งได้เห็นชอบรายงานผลการสอบสวน และได้ส่งให้กระทรวงการคลังตรวจสอบหรือรายงานกระทรวงการคลังตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดแล้ว เมื่อสำนักกฎหมายได้สรุปเสนอกรมปศุสัตว์เพื่อสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตให้ดำเนินการมาตรการแก้ไขปัญหาระยะยาวเพื่อป้องกันการทุจริต ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการใดๆ ซึ่งส่งผลให้กรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินกรมปศุสัตว์ในรูปแบบดังกล่าวยังคงมีอยู่ และต้องมีการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิดในเรื่องดังกล่าวที่เกิดขึ้นแล้ว และที่จะเกิดขึ้นต่อไปอย่างไม่รู้จบ เพราะไม่มีการแก้ไข ปัญหาที่ต้นเหตุ ทำให้ยังคงมีช่องทางที่เจ้าหน้าที่กระทำทุจริตได้

๓. มาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งเรียกให้ชัดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนจากการกระทำละเมิดยังคงทำได้น้อย ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับการเยียวยาชัดใช้จากเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวนละเมิดกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ทุจริตผู้กระทำละเมิดมักหลบหนี โดยส่วนมากไม่ได้มาให้ปากคำแก่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิด จากการสืบหาทรัพย์สินมักไม่พบทรัพย์สินใด ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบกับผู้ทุจริตซึ่งส่วนมากอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมปฏิบัติงาน หรือเป็นคณะกรรมการร่วมกับผู้ทุจริตซึ่งไม่ได้ร่วมกระทำทุจริตด้วย แต่ต้องร่วมรับผิดชอบเนื่องจากปรากฏพฤติการณ์ว่าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทั้งนี้ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมรับผิดชอบกับเจ้าหน้าที่ผู้ทุจริต มักทำได้ยากและมีทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ กรมปศุสัตว์จึงต้องมีการผ่อนชำระหนี้ในจำนวนที่น้อยมากซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด จึงต้องมีหนังสือไปยังกระทรวงการคลังพิจารณาอนุมัติให้ผ่อนชำระหนี้ได้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณา บางครั้งนานหลายปีกกว่าจะได้รับหนังสือตอบกลับจากกระทรวงการคลัง นอกจากนี้ การมีหนังสือสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ดังกล่าวมีข้อจำกัดโดยเฉพาะสถาบันการเงินมักไม่ให้ข้อมูล โดยให้เหตุผลว่าเป็นความลับของลูกค้า อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับแล้ว การสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ดังกล่าวย่อมมีความสะดวกรวดเร็วขึ้น สถาบันการเงินมีหน้าที่ให้ข้อมูลลูกหนี้ของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการใช้มาตรการบังคับทางปกครองสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้หน่วยงานของรัฐได้รับการชัดใช้เยียวยาจากการกระทำละเมิดได้อย่างแท้จริง

๔. กรณีทุจริตเงินค่าโค-กระบือ โครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินี้ในสำนวนที่ต้องสอบปากคำเกษตรกรจำนวนมากหลายร้อยปาก (บางสำนวนมีปากคำเกษตรกรมากกว่า ๕๐๐ ปาก) ควรมีแบบฟอร์ม สล.๑ เป็นการเฉพาะสำหรับสอบปากคำเกษตรกร โดยมีคำถาม และช่องว่างสำหรับเติมคำตอบ โดยคำถามมีลักษณะ ดังนี้ (๑) มีความเข้าใจระเบียบหลักเกณฑ์การดำเนินโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำรินี้หรือไม่ (๒) แม่โค-กระบือ มีลูกเกิดหรือไม่ และได้ส่งมอบเงินค่าลูกโค-กระบือ หรือค่าแม่โค-กระบือ (๓) ได้ส่งมอบเงินให้เจ้าหน้าที่ใด วันเวลาใด จำนวนเงินเท่าใด (๔) มีหลักฐานการส่งมอบเงินให้กับเจ้าหน้าที่หรือไม่ เพราะเหตุใดเป็นต้น ทั้งนี้ หลังจากผู้ให้ปากคำได้ลงชื่อให้ปากคำแล้ว คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิด จึงลงลายมือชื่อครบถ้วนตามองค์ประชุม การมีแบบฟอร์ม สล.๑ ที่มีคำถามสำหรับสอบปากคำเกษตรกรในรูปแบบเดียวกัน ทำให้การสอบปากคำมีความรวดเร็วขึ้น ในทางปฏิบัติหากสอบปากคำเกษตรกรทีละปากในแต่ละวันสามารถสอบปากคำเกษตรกรได้เพียง ๑๐ ปากเท่านั้น แต่หากมีแบบฟอร์ม สล.๑ ที่มีคำถามครบถ้วน และให้บันทึกปากคำในช่องว่างที่เว้นไว้ โดยมีคณะกรรมการครบองค์ประชุมอยู่ในห้องประชุมเดียวกัน การสอบปากคำลักษณะดังกล่าวจะช่วยอำนวยความสะดวกและประหยัดเวลาในการสอบปากคำเกษตรกรมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก. (วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙).

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๓ ตอนพิเศษ ๓๙ ง. (วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๙).

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๒๐๗ ง. (วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙).

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก. (วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙).

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก. (วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒).

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖ ตอน ๙๔ ก. (วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๒).

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๑๕๖ (๔ กันยายน ๒๕๓๔).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก. (๖ เมษายน ๒๕๖๐).

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๒ ตอนที่ ๐ ก. (วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘).

พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๑๖ ก. (วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐).

การตอบข้อหารือของกรมบัญชีกลาง

หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๑๕.๗/๗๒๒๗ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เรื่อง ตอบข้อหารือ กรณีพนักงานขับรถยนต์ตามสัญญาจ้างเหมาบริการขับรถยนต์ของทางราชการประสบอุบัติเหตุเฉี่ยวชนกับรถยนต์ของบุคคลภายนอก

หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๑๕.๔/๕๐๒๓๘ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เรื่อง ตอบข้อหารือ กรณีความรับผิดของผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างเหมาพนักงานขับรถยนต์

ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานหารือเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชย กรณีโครงการฝายราชสีไศล (เรื่องเสร็จที่ ๓๕๑/๒๕๕๕)

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของพนักงานสถานธนาอนุบาลเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี (เรื่องเสร็จที่ ๔๘๕/๒๕๕๓)

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาخذใช้ค่าสินไหมทดแทน (กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำละเมิด) (เรื่องเสร็จที่ ๓๙๓/๒๕๕๕)

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของลูกจ้าง ร.ส.พ. ตามสัญญาจ้างแรงงาน (ลูกจ้างชั่วคราวเป็นครั้งคราวเฉพาะงาน) (เรื่องเสร็จที่ ๘๔๙/๒๕๕๒)

- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง แนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ (ข้อหารือของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค) (เรื่องเสร็จที่ ๘๙๖/๒๕๕๒)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (พชช.) (พฤษภาคม ๒๕๕๔) (เรื่องเสร็จที่ ๒๕๖/๒๕๕๔)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานหรือเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยโครงการฝายราชสีไศล (เรื่องเสร็จที่ ๓๕๑/๒๕๕๕)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดหลายหน่วยงานก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ (เรื่องเสร็จที่ ๓๙๒/๒๕๕๙)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การพิจารณาคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด (เรื่องเสร็จที่ ๓๗๐/๒๕๕๔)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ทารุหรือแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ : กรณีเจ้าหน้าที่ที่พักอยู่ในบ้านพักของราชการกระทำละเมิด (เรื่องเสร็จที่ ๕๕๑/๒๕๕๗)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (เรื่องเสร็จที่ ๗๕๗/๒๕๕๒)
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจของกระทรวงการคลังในการตรวจพิจารณาสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในความรับผิดทางละเมิดที่ขาดอายุความ (เรื่องเสร็จที่ ๕๐๘/๒๕๕๒)

คำพิพากษาและคำสั่งศาล

- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๓๕๗-๓๖๐/๒๕๕๙
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ ๗๕/๒๕๕๐
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๑๐/๒๕๕๒
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. ๖๔/๒๕๕๒
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๑๔๐/๒๕๕๙
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๒๘/๒๕๕๑ (ประชุมใหญ่)
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๖๔/๒๕๕๒
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๒๓๙/๒๕๕๙
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ ๑๑๓/๒๕๕๒
- คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๕๓/๒๕๕๕
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๘๒/๒๕๕๕
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๗๖/๒๕๕๒
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๓๙๖/๒๕๕๒
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๔๑/๒๕๙๗
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๕/๒๕๑๒
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๔๓/๒๕๙๔
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๒/๒๕๙๗
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๔/๒๕๘๒
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑/๒๕๙๖
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๘-๑๓๖๙/๒๕๐๖

คำวินิจฉัยคณะกรรมการความรับผิดทางแพ่ง

เรื่องเสร็จที่ สพร. ๖/๒๕๕๖

เรื่องเสร็จที่ สพร. ๗๕/๒๕๕๖

เรื่องเสร็จที่ สพร. ๑๙๑/๒๕๕๕

มติคณะรัฐมนตรี

มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา และคดีปกครอง (แนวทางในการดำเนินคดีของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และแนวทางในการดำเนินคดีในศาลปกครอง กรณีคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีถูกฟ้องคดี ในศาลปกครอง)

หนังสือ

ศันสนัทธกรณ์ โสสถิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพฯ : วิญญูชน, ๒๕๕๒.

ศักดิ์ สนองชาติ. คำอธิบายโดยย่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙, แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ ๘.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๕๑.

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง. หลักกฎหมายพื้นฐานความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมชาดาเพรส จำกัด, ๒๕๕๒.

สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ นิติบรรณาการ, ๒๕๕๓.

เพ็ง เพ็งนิตติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิดและพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ ๗.

กรุงเทพมหานคร : จีร์รัชการพิมพ์, ๒๕๕๓.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, ๒๕๕๔.

นฤมล เจริญพักตร์. คู่มือปฏิบัติงานการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดกรณีทรัพย์สินของกรมปศุสัตว์ถูกเพลิงไหม้. เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่, ๒๕๖๑.

สำนักความรับผิดทางแพ่ง กรมบัญชีกลาง. คู่มือการปฏิบัติงานด้านความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๖). พิมพ์ครั้งที่ ๑. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๖.

ชูชาติ อัครโรจน์. คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙. พิมพ์ครั้งที่ ๒. โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๕๕.

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงการคลัง

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๗/ว.๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๗๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๐๖.๒/ว.๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว.๔๙ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง ความรับผิดชอบทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๑๐.๒/ว.๓๗๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการ
บังคับทางปกครอง

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๓๐.๘/ว ๗๕ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณี
เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตาย

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว. ๖๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๘ เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่ง
ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ภาคผนวก

ภาคผนวก
ลำดับ ๑
ที่ กค ๐4๐6.7/ว. 51

กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม 6 กทม 10400

๒ กันยายน 2550

เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดตามประเภทสำนักงานการสอบสวน
เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี
และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามพระราชบัญญัติ ความ รับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
อ้างถึง 1. ระเบียบสำนักงานของรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของ
เจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

- 2. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0526.6/ว 34088 ลงวันที่ 22 กันยายน 2540
- 3. หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0406.9/ว 306 ลงวันที่ 19 กันยายน 2549

- ดีเพื่อมาด้วย
- 1. แนวทางการสอบสวนตามประเภทสำนักงาน (ส.1 - ส.5)
  - 2. แบบบันทึกการสอบสวน (ส.ล.1)
  - 3. แบบรายงานผลการสอบสวน (ส.ล.2)

ตามที่ระเบียบสำนักงานของรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิด
ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 14 วรรคสอง กำหนดว่า กระทรวงการคลังอาจกำหนดแนวทาง
การสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึกและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นกรทั่วไปได้
ซึ่งกระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยกำหนด
ให้วิธีการสอบสวนและแบบบันทึกการสอบสวนให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง 2
ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการสอบสวนและ
บันทึกการสอบสวนตามหนังสือกระทรวงการคลังดังกล่าวข้างต้น ได้เข้ามาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว
ประกอบกับจากการตรวจสอบสำนักงานการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดของกระทรวงการคลัง
ในช่วงเวลาที่ผ่านมากพบว่า หน่วยงานของรัฐบางแห่งได้ดำเนินการสอบสวนและสรุปรายงานผลการสอบสวน
โดยมีวิธีสุ่มรายละเอียดและเอกสารพยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วนเพียงพอที่จะประกอบการตรวจสอบ

ชื่อ(ถ้ามี)...

ข้อเท็จจริงและพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะต้องรับผิดชอบละเมิด รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุละเมิด ทำให้กระทรวงการคลังต้องขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการสมทบทุนจากเอกสารหลักฐานและสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และในบางกรณีศาลปกครองมีคำสั่งให้ยกเลิกเพิกถอนคำสั่งรื้อถอนหน่วยงานของรัฐที่เรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบ ค่าสินไหมทดแทนเมื่อเจามีได้ให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและได้ยื่นแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ และมีแนวทางเดียวกัน จึงให้ยกเลิกหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐526.6/๑ 3408๘ ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 และกำหนดแนวทางปฏิบัติใหม่ ดังนี้

1. แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ โดยแยกตามประเภทการกระทำ ความเสียหาย เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วย ความละเอียด รอบคอบและครบถ้วนทุกประเด็น ให้จัดประเภทสำนวนการสอบสวนเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1.1 ทูจวิสัยทางการเมืองหรือทรัพย์สิน (ส.1)
- 1.2 ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ส.2)
- 1.3 คนเข้าขกับกระทำไม่จริงหรือทรัพย์สินสูญหาย (ส.3)
- 1.4 อาชญากรรมที่ถูกเพิกถอน (ส.4)
- 1.5 อื่นพิเศษ (ส.5)

2. ระบบบันทึกการสอบสวน (สส.1) กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกสอบสวนทราบก่อนดำเนินการสอบสวน รวมทั้งกำหนดสาระสำคัญของที่จำเป็น เนื่องจากอาจต้องใช้เอกสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในกรณีทำผิดคดีในศาล

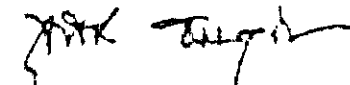
3. ระบบรายงานผลการสอบสวน (สส.2) กำหนดสาระสำคัญของที่จำเป็นเพื่อให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดใช้เป็นแนวทางในการรายงานผลการพิจารณาและเสนอความเห็นของหน่วยงานของรัฐ และให้หน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งใช้ประกอบพิจารณาวินิจฉัยชี้แจงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

สำหรับการส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ขอให้ดำเนินการตามนัยหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค ๐4๐๘.๑๓ 336 ลงวันที่ 19 กันยายน 2549 (หนังสือที่อ้างถึง 3) โดยให้ Scan เอกสารประกอบพิจารณาพิจารณาและทำการบันทึกเป็น PDF ไฟล์ (.pdf) และบันทึกเอกสารที่จัดทำขึ้นใหม่ด้วยโปรแกรม Microsoft Word (.doc) รวมทั้งบันทึกข้อมูลสำเนาสำเนา CD-ROM แล้วจัดส่งพร้อมพยานหลักฐานการสอบสวนที่ส่งให้

กระทรวงการคลังตรวจสอบโดยไม่มีข้อสงสัยแล้วเอกสารให้กระทรวงการคลังชี้แจง ทั้งนี้ หากหน่วยงานใด
ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการดังกล่าว จะจัดส่งสำนวนตรวจสอบข้อเท็จจริงการรับผิดภาระหนี้
เป็นเอกสารไปพลางก่อนก็ได้

จึงเรียนเพื่อโปรดทราบและแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องในสังกัดซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปต่าง

ขอแสดงความนับถือ

นายสุวิทย์ ธวัชชัย
ผู้อำนวยการสำนักงาน
หนี้สาธารณะต่างประเทศ

สำนักงานผู้แทนการค้าไทยและกลุ่มงานหนี้

กรมบัญชีกลาง

สำนักงานรับผิดภาระหนี้

กลุ่มวิเคราะห์และประเมินผลหนี้ปกครอง

โทร 0 2298 6827

<http://www.doe.go.th>

แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน

1. ประเภทสำนวนการสอบสวน จัดเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1) ทุจริตทางภาริณหรือทรัพย์สิน (ส.1)
- 2) ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ส.2)
- 3) คนร้ายกระทำใจกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย (ส.3)
- 4) อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้ (ส.4)
- 5) อุบัติเหตุ (ส.5)

โดยมีแนวทางการสอบสวนร่วมกับหัวข้อการสอบสวนแต่ละประเภทที่กำหนดในแบบ ส.1-5

2. แบบบันทึกการสอบสวน (สล.1)

ให้ใช้แบบบันทึกการสอบสวน (สล.1) สำหรับบันทึกการให้ถ้อยคำของเจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้อง โดยก่อนดำเนินการสอบสวน คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดวันที่ตั้งจะแจ้งสิทธิให้ผู้เกี่ยวข้องให้ถ้อยคำทราบดังนี้

1) ผู้ให้ถ้อยคำมีสิทธิที่จะแจ้งข้อเท็จจริงและโต้แย้งในสภาพตามหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

2) คำถามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะถามต่อไปนี้ ผู้ให้ถ้อยคำจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ ถ้าคำถามใดไม่ตอบ ขอให้ให้เหตุผลอื่น ๆ เพื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะได้บันทึกไว้ รวมทั้งการให้ถ้อยคำความเป็นที่การสอบสวนฉบับนี้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

3) คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมิได้ทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นภาระของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้อง หรือให้สัญญาเพื่อมุ่งใจให้ผู้ให้ถ้อยคำให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ

สำหรับคำถามอื่น ๆ ให้ใช้มีแนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการสอบสวน (ส.1-5) หรือคำถามอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

2. แบบรายงานผลการสอบสวน (สล.2)

เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดทำรายงานผลการสอบสวนตามแนวทางที่กำหนดในแบบรายงานผลการสอบสวน (สล.2) โดยควรมีข้อมูลรายละเอียดการสอบสวนสอดคล้องกับแนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการสอบสวน (ส.1-5) หรือข้อเท็จจริงหรือข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

แผนทางการสอบสวนตามประเภทสำนวน

(ส.1 - 5)

1. ทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

- 1) วันเวลาที่เกิดการทุจริต
- 2) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้กระทำทุจริตในการปฏิบัติราชการโดยปกติ
- 3) การกระทำ และพฤติการณ์ในการกระทำทุจริต
- 4) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ที่ร่วมกระทำหรือที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้บังคับบัญชาตามสายงาน
  - ๑) รายละเอียดการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งผู้บังคับบัญชา จากตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหรือทางปฏิบัติที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับการกระทำที่ผิดขึ้นจริง พร้อมแนบคู่มือประกอบเปรียบเทียบระหว่างแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องกับการกระทำที่ผิดขึ้นจริง
  - ๒) กฎหมายระเบียบข้อบังคับและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในหน้าที่นั้นๆ หรืองานที่ได้รับมอบหมาย มีอย่างไร
  - ๓) หลักและวิธีปฏิบัติโดยปกติของงานหรือกิจการนั้นเป็นอย่างไร
  - ๔) หลักฐานและเอกสารที่ผู้ทุจริตได้กระทำ หรือหลักฐานที่ผู้ทุจริตจะต้องกระทำแต่ได้ละเว้นไม่กระทำ
  - ๕) ราชทินและจำนวนเงินที่ทุจริต หรือขาดหายไป
  - ๖) เอกสารแจ้งความร้องทุกข์ สำเนาสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน และความเห็น (ถ้ามี) ตลอดจนผลการฟ้องคดี
  - ๗) กรณีมีการระบุค่า ลายมือชื่อปลอม ได้มีการส่งหลักฐานให้ผู้ชำนาญการของกรมพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบหรือไม่ (ถ้ามี) ขอทราบผลการพิสูจน์ดังกล่าว
  - ๘) กรณีเกี่ยวข้องหรือฟ้องคดีกับธนาคารผู้จ่ายเงิน (ถ้ามี)
  - ๙) ในกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับเช็ค ขอสำเนาเช็ค สำเนาใบเสร็จรับเงิน เอกสารประกอบ การสั่งจ่าย ผู้มีอำนาจสั่งจ่าย หลักฐานการได้รับชำระหนี้และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  - ๑๐) พฤติการณ์และกรณีแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ผู้ทุจริตเป็นคนชอบเล่นการพนัน ใช้เงินเกินฐานะ ภาวะหนี้สิน ฯลฯ
  - ๑๑) สำเนารายงานความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเหตุที่ทำให้ทราบว่ามี การกระทำทุจริต (ถ้ามี)

16) ความเห็นและผลการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และผลการดำเนินงานคดีอาญา (ถ้ามี)

17) กรณีมีการกระทำทุจริตเกิดขึ้นหลายกรณี ให้แยกกรณีเสนอเป็นรายกรณี พร้อมความเห็น ว่าผู้กระทำการทุจริตและผู้รับสินบนบ้าง จะฟ้องรับผิดหรือไม่ อย่างไร และเป็นจำนวนเงินเท่าใด

18) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดหรืออาจจะต้องรับผิด ทั้งนี้ ต้องให้ผู้เกี่ยวข้องกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำการใดขึ้นเป็นการล่าช้า รุ้แจ้ง ให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

19) กรณีที่วาระเวลาที่เกิดความเสียหายมีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องและหรือมีการโยกย้าย ให้ระบุรายละเอียดช่วงเวลาตั้งแต่คนต้องรับผิดชอบ และจำนวนความเสียหายซึ่งเกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พร้อมแผนภูมิประกอบ

20) ชื่อผู้ทราบดีและอื่น ๆ

.....

2. ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

- 1) กฎหมาย ระเบียบ นิตยสาร รัฐมนตรี ข้อบังคับและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง
- 2) ส่วนราชการ ความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเขตที่ทำให้ทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ถ้ามี)
- 3) ความเห็นและหรือผลการดำเนินงานการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และผลการดำเนินคดีอาญา (ถ้ามี)
- 4) กรณีกำหนดราคากลางสูงกว่าราคาค่าก่อสร้าง
  - ก. รายละเอียดแสดงวิธีคำนวณราคาค่าพิเศษ (ถ้ามี)
  - ข. แหล่งที่มาของราคาวัสดุที่ใช้กำหนดเป็นราคากลาง
  - ค. ราคาสีคุณจะเป็นประเภท ชนิด หรือราคา
- 5) กรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบพัสดุ
  - ก. ขั้นตอนดำเนินการก่อนมีการประกาศสอบราคา ประกวดราคา จัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ หรืออื่นที่มีการลดราคา แล้วแต่กรณี
  - ข. ประกาศสอบราคา ประกวดราคา ฯลฯ
  - ค. รายละเอียดคณะกรรมการที่แต่งตั้งตามระเบียบทุกคน
  - ง. รายละเอียดการปฏิบัติตามข้อเท็จจริงที่ผู้เกี่ยวข้องที่หมดวาระที่ผู้บังคับบัญชาระบุถึงและส่วนหนึ่งว่าตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหรือการปฏิบัติที่ผู้บังคับการเป็นของระเบียบเกี่ยวกับ การกระทำที่ผิดซึ่งจะมีโทษและกรณีประกอบเปรียบเทียบเป็นระหว่างทางปฏิบัติที่ผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดซึ่งในใจ
  - จ. รายงานผลการปฏิบัติตามและความเห็นของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทุกคณะ
  - ฉ. หากมีกรณีเกิดการสอบราคา ประกวดราคาฯ หรือ เหตุผลพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
  - ช. ความเห็นของผู้สั่งซื้อ / สั่งจ้าง
- 6) จำนวนเงินที่ถือว่าทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย
- 7) เป็นที่ควรให้ปากคำหรือผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบหรืออาจจะตั้งวินัย ทั้งนี้ ต้องให้ผู้เกี่ยวข้องกล่าวได้มีโอกาสดูข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำกรณีอื่นเป็นการต่อสภาพ ผู้ใดให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

๖) กรณีช่วงระยะเวลาที่เกิดความเสียหายมีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้อและหรือมีการโยกย้าย ให้ระบุรายละเอียดช่วงเวลาของแต่ละคนต้องรับผิดชอบและจำนวนความเสียหายที่เกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวพร้อมแนบภูมิประกอบ

๗) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

.....

3. คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

1) ข้อเท็จจริงทั่วไป และรายละเอียดของทรัพย์สินที่หาย

ก. วันเวลาที่เกิดเหตุ

ข. เป็นทรัพย์สินใด สิ่งหนึ่งเก็บรักษา ณ ที่ใด บริเวณที่ตั้งทรัพย์สินหรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินนั้น มีทรัพย์สินอื่นที่มิได้ถูกลักไปอยู่ด้วยหรือไม่ ถ้ามี อะไรบ้าง (อธิบายโดยละเอียดหรือแจกเป็นรายการ)

ค. ราชการและมูลค่าของทรัพย์สินที่หายทั้งก่อนและหลังเกิดมูลค่าเสื่อมค่า

2) สถานที่และสถานที่ที่เก็บทรัพย์สิน

ก. ลักษณะของอาคาร ทางเข้า ทางออก ช่องรอบที่คนร้ายเข้าและออก มีที่รอบรอบบริเวณหรือไม่อย่างไร แผนผังบริเวณอาคารหรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินที่สูญหาย

ข. พฤติการณ์ที่คนร้ายเข้าไปในอาคาร และทำการลักทรัพย์สินอย่างไร (ถ้าไม่มีหลักฐานแน่นอน ก็ควรสันนิษฐาน)

ค. สถานที่เก็บทรัพย์สิน เป็นอะไร เช่น ตู้เหล็ก ตู้ไม้ ฯลฯ และมีลักษณะอย่างไร มีสิ่งใดหรือมีของอื่นเก็บรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ถ้ามี มีอะไรบ้าง ความมั่นคงแข็งแรงรอบที่เก็บทรัพย์สินนั้น เช่น เป็นตู้เหล็ก มีกุญแจ ฯลฯ และตั้งอยู่ในบริเวณส่วนใดของอาคาร

ง. มีอะไรอื่นที่ไม่หายเก็บรวมอยู่ในที่เก็บทรัพย์สินนั้นหรือไม่

จ. คุญแจอาคาร คุญแจสถานที่เก็บทรัพย์สิน เก็บรักษาไว้ที่ไหน ผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบหรือเก็บรักษาและสูญหายหรือเสียหายไปในขณะเกิดเหตุหรือไม่

3) ระเบียบ คำสั่ง และมาตรการในกรณีป้องกันรักษาทรัพย์สิน

ก. ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับกรณีป้องกันรักษาทรัพย์สินกำหนดไว้หรือไม่

ข. มีการจัดเวรยามหรือไม่ ถ้ามี จัดเวรยามไว้หรือไม่

ค. ใครมีหน้าที่อยู่เวรยามและตรวจตราในระหว่งทางทรัพย์สินหาย หรือสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีหน้าที่เวรยามในระหว่งทรัพย์สินหาย ให้ระบุชื่อตำแหน่ง และการปฏิบัติหน้าที่ของเวรยามเหล่านั้น

ง. เจ้าหน้าที่เวรยามและผู้ตรวจตราได้ปฏิบัติอย่างไร หรือละเลยต่อหน้าที่อย่างไร

จ. นอกจากเวรยามแล้ว ยังมีมาตรการอื่นที่ไว้สำหรับป้องกันอันตรายของทรัพย์สินด้วยหรือไม่

ฉ. บันทึกการตรวจเวรยามในช่วงเวลาที่เกิดเหตุ

๔) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะคือเป็นมิตรหรืออาจจะต่อเป็นมิตร ทั้งนี้ ต้องให้ผู้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างละเอียดและเป็นธรรม และให้มีโอกาสได้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำโดยลับลับเป็นกลางตลอด ทุกระดับ ให้สัญญา หรือกระทำโดยมีชอบด้วยประการอื่น

๕) กรณีช่วงระยะเวลาที่เกิดความเสียหายมีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เข้าชื่อและหรือมีการโยกย้าย ให้ระบุรายละเอียดช่วงเวลาทีละคนต้องรับผิดชอบและจำนวนความเสียหายที่เกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พร้อมแนบภูมิประจักษ์

๖) ชื่อผู้เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ

4. อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้

หัวข้อการสอบสวนโดยสัมเขป

1) ข้อเท็จจริงทั่วไป

- ก. วัน เวลาที่เกิดเพลิงไหม้
- ข. ตัวอาคารที่เกิดเพลิงไหม้ และลักษณะของอาคาร เช่น คอนกรีต, สนิมเหล็ก ฯลฯ
- ค. มูลเหตุและสาเหตุการทรัพย์สินที่ถูกเพลิงไหม้นอกจากตัวอาคารที่มีอยู่รอบนอก

2) การตรวจสอบสวนเหตุ

ก. วัตถุประสงค์และร่องรอยที่เห็นหลังจากเพลิงไหม้ เพื่อพยานหลักฐานว่าเกิดสาเหตุใด (ถ้าเป็นเพลิงไหม้จากที่อื่นที่เห็นชัดเจนแล้วทุกสถานมากอาจไม่ต้องสอบสวนอีกก็ได้)

ข. มีระงับทรัพย์สินที่เห็นเหตุการไหม้เพลิงไหม้ก่อนจะมีลักษณะรุนแรง (ถ้ามี) ที่จะขึ้นแจ้งว่าต้นเพลิงอยู่ที่ใดหรือไม่

3) แนวทางการในการขึ้นเพลิง

- ก. มีอาคารร้าง หน้าที่ละทิ้งจาก และดูแลสถานที่หรือไม่มี ช่างไฟ
- ข. มีคนอยู่หรือคนงานที่เฝ้าปากกับการจัดการหน้าที่รักษาการดังกล่าวใครเป็นผู้รับผิดชอบที่อาคารร้าง

ค. ไม่มีคนปฏิบัติหน้าที่รักษาการอย่างไร หรือใน ระยะห่างไกล ชนิดเพลิงไหม้

4. จุดเพลิงที่เกิดหรือเหตุเข้าทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่เป็นประจําหรืออยู่อาศัยในอาคารหลังนั้น สอบพบผู้ใดหรือรายละเอียดในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ หรืออยู่ในอาคารหลังนั้นครั้งสุดท้ายก่อนเพลิงไหม้

5) การรู้หรือถูกชี้ และการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และความเห็นของเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือวิทยากร ตลอดจนความเห็นของพนักงานอัยการ

6) ข้อสันนิษฐานหรือข้อพิพาทฐานเหตุที่เกิดเพลิงไหม้ อาจเป็นกรณีต่อไปนี้

- ก. ไฟฟ้าช็อต มีผู้ใดกระทำโดยประมาทหรือไม่อย่างไร
- ข. เป็นการสอบสวนเพลิงไหม้ วัสดุและจับตัวผู้ซึ่งหาได้แล้วหรือไม่
- ค. สาเหตุเกิดจากความประมาทของบุคคลหรือไม่ เช่น ทิ้งถังบุหรี่ในที่ติดไฟง่าย ติดหลอดไฟฟ้าไว้ในที่ชื้น และมีวัสดุที่ติดไฟได้

ง. เหตุอันเกิดจากการควบคุม เช่น พายุพัดแรง เคาไฟฟ้าโดนลมมากทำให้สายไฟเกิดสั่นจนแรง และสายไฟอยู่ใกล้อาคาร ฯลฯ

๗. บัญชีการค้าไปต่างประเทศผู้ซื้อหรือผู้ขายและโดยเฉพาะผู้ที่จะค้ากับจีนหรืออาจจะค้ากับจีน
 ทั้งนี้ คือ ให้บุคคลใดก็ตามไม่มีโอกาสที่จะทราบชื่อเท็จชื่อเลขบัญชีเลขเลขเงินตรา และไม่มี
 โอกาสได้เข้าและแลกเปลี่ยนกับฐานการค้ากับใครโดยผู้ใดได้กระทำโดยอันเป็นทางการอย่าง
 หนึ่งหรือสอง หรือกระทำโดยวิธีอื่นด้วยประการอื่น

๘) ชื่อผู้ขายและชื่ออื่น ๆ

5. ขอบเขต

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

1) ข้อเท็จจริงทั่วไป

- ก. จำนวนสาเหตุ
- ข. ชื่อ ยี่ห้อ และเลขทะเบียนรถ
- ค. ชื่อผู้รับ และฐานะตำแหน่ง
- ง. ชื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ควบคุมดูแลรถรถคนอำนาจหน้าที่
- จ. ราชการและบุคลากรที่พยานที่สูญหาย (ก่อนและหลังเกิดเหตุ)
- ฉ. มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่

2) การตรวจสอบสาเหตุที่เกิดขึ้น

- ก. ตรวจสอบผู้พยาน เช่น คนขับ คันส่ง พวงมาลัย เครื่องยนต์ ฯลฯ
- ข. ตรวจสอบล้อและเบรก รถสภาพด้วยสิปรูรถคน (ถ้ามี)
- ค. ตรวจสอบผู้ที่มีหรือไม่มีสัมภาระต่อรถคนข้าง (1) - (2) ก. - ข ด้วย
- ง. ยึดรถที่รถคนขณะเกิดเหตุ และก่อนหน้านั้นตลอดจนพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอื่น
- จ. สภาพของทางหรือพื้นถนน
- ฉ. สภาพสภาพแวดล้อมที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น คนเดินเท้า สัตว์วิ่งตัดหน้า ฯลฯ
- ช. ระยะห่างระหว่างรถคันหนึ่งและรถคันหลัง (ในกรณีเกิดเหตุชนท้าย)
- ซ. พฤติการณ์อื่นๆ

3) สภาพของรถก่อนใช้

- ก. ตรวจสอบสภาพก่อนใช้อย่างไรหรือไม่
- ข. สภาพของรถเป็นอย่างไร เช่น เบรก พวงมาลัย ยาง และประวัติการบำรุงรักษา

4) สภาพความเสียหายของรถหลังเกิดเหตุ

ก. ตรวจสอบสภาพความเสียหายของรถเปรียบเทียบกับอัตราตั้งของรถว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่ เช่น ผู้ขับรถให้ล้อย่ำค่ารถรับด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่สภาพของรถได้รับความเสียหายทั้งคัน หรือได้รับความเสียหายมากเกินกว่าที่ควรจะเป็น ฯลฯ รถสภาพด้วยประจอบ (ถ้ามี)

๖. กรณีมีรถคู่กรณี ต้องตรวจสอบสภาพความเสียหายของทั้งสองฝ่าย เช่น รถคันใด
วิ่งด้านซ้าย รถคันใดวิ่งด้านขวา หรือวิ่งตามกันมาในทิศทางเดียวกัน ฯลฯ เกิดการเฉี่ยวชนกันอย่างไร
ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถราชการและรถคู่กรณี ตลอดจนรับค่าเสียหายโดยมากหรือน้อย
และฝ่ายใดน่าจะมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากัน หรือต่างฝ่ายต่างก่อให้เกิดความเสียหาย
ไม่จึงพร้อมไปด้วยกัน ฯลฯ

5. สภาพพยานที่ถนนหรือทางเป็นอย่างไร เช่น สภาพความกว้างของถนนและไหล่ถนน
และใช้วิธีใดพิสูจน์ข้อเท็จจริง สภาพพยานสืบประกอบ (ถ้ามี)

6) เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วมีการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนหรือไม่ ถ้าไม่มีการแจ้งความ
ขอทราบว่าเป็นเพราะเหตุใด จึงไม่แจ้งความ

7) ถ้ามีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต มีการแจ้งเหตุรับแจ้งการขอความช่วยเหลือจากพนักงานสอบสวนหรือไม่
พร้อมความเจ็บชmerzพนักงานสอบสวน (ถ้ามี)

8. ทะเบียนข้อบังคับในการใช้รถมีอย่างไร

9. นำรถไปใช้ในราชการหรือไม่ ถ้าไปใช้ในราชการ ของหลักฐานและรถที่นำรถไปใช้

อนุญาตจากผู้บังคับบัญชา

10) ผู้ขับขี่มีใบอนุญาตขับขี่หรือไม่ หรือได้ขับรถยนต์ส่วนบุคคล

11) สภาพหน้าท้องหรือสภาพหน้าร่างกายของผู้ขับขี่เป็นอย่างไร เช่น ขับรถแล้วเป็นปกติขับรถ
ในขณะนั้นเมาสุรา เคยเป็นโรคลมบ้าหมูหรือมีประวัติเป็นโรคหัวใจ หรือต้องขับรถติดต่อกันเป็นเวลานาน

12) หน่วยงานกลางตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่

13) บุคคลภายนอกที่ เป็นผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรถราชการหรือไม่ ผลคดี
เป็นอย่างไร

14) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิด
ทั้งนี้ ต้องให้ผู้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทบทวนข้อเท็จจริงอย่างละเอียดและเป็นธรรม และให้มี
โอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีไว้กระทำการโดยฉับเป็นกรณีพิเศษ
ให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

15) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

บันทึกการสอบสวน
 คณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
 ตามคำสั่ง..... (หน่วยงาน)..... ที่.....
 ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เรื่อง.....

สถานที่.....
 วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้า..... อายุ..... ปี เพศ.....
 สัญชาติ..... ศาสนา..... หน้าที่.....
 อยู่บ้านเลขที่..... ต...... อ...... จ......
 เลข..... เขต..... จังหวัด..... โทร.....
 สถานที่ทำงาน..... ตั้งอยู่เลขที่..... ต...... อ......
 เขต..... จังหวัด..... โทร.....
 บัตรประจำตัว..... เลขประจำตัวประชาชน.....
 ออกให้โดย..... เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
 หมายเลขบัญชี..... เดือน..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้าขอให้อัยการช่วยพิจารณาความผิดฐานและสิทธิขังจำคุกนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า

ก. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผิดทางละเมิดได้แจ้งให้ทราบแล้ว ข้าพเจ้า
มีสิทธิที่จะมาชี้แจงและได้รับแจ้งผลพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม รวมทั้งการให้
ข้อเท็จจริงเป็นหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงให้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

ข. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผิดทางละเมิดมิได้ทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ
ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เรขู หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ข้าพเจ้าไปชี้แจงข้อเท็จจริงใด ๆ

ค. ข้าพเจ้าได้ทราบขั้นตอนการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยตลอดแล้ว ขอรับรองว่าถูกต้อง
ครบถ้วนที่ไม่ได้ข้อเท็จจริงและเมื่อข้อเท็จจริงเป็นหลักฐาน

ลงชื่อ ..... ผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง
(.....)

ลงชื่อ ..... ประธานกรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... ผู้พิมพ์ผู้บันทึก
(.....)

รายงานผลการสอบสวน
 คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด
 ตามคำสั่ง.....(หน่วยงาน).....ที่.....
 ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- 1 ประเภทสำนวน .....
- 2 เรื่อง .....
- 3 ส่วนราชการ .....
- 4 วันเวลาเกิดเหตุ วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น
- 5 สถานที่เกิดเหตุ .....
- 6 สารสำคัญในข้อเท็จจริงบางประการ
  - 1) ผู้กระทำความเสียหายและผู้เกี่ยวข้อง
    - 1.1 นาย..... (ผู้ก่อเหตุ)
    - 1.2 นาย..... (ผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้อง)
  - 2) ความเสียหาย .....
  - 3) ร้องทุกข์ต่อหน่วยงานสอบสวน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
  - 4) ความเห็นพนักงานสอบสวน รับผิดชอบให้เป็นหลักฐานเพื่อดำเนินการต่อไปส่ง ป.ป.ช
  - 5) คำสั่งพนักงานอัยการ ส่งฟ้องศาลอาญารอบแรก .....
  - 6) คำพิพากษา ให้อภัยโทษ.....รับผิดชอบใช้เงินจำนวน.....บาทขอฟ้อง
- 7 ข้อเท็จจริงได้ความว่า เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

8

ตามผลการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากข้าวเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

1 ข้อเท็จจริง

1.1 ความเป็นมาของผู้ทรงรชบหรือเรียน.....

1.2 จากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง (ขั้นตอนที่กระทำผิด) ว่า.....

1.3 ขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกต้อง.....

9

2 ผู้เกี่ยวข้องให้ข้อมูลสำรรูปได้ดังนี้

2.1 นาย..... ตำแหน่ง..... (ผู้ขอ.มศ.)

ให้ข้อมูลว่า.....

2.2 นาย..... ตำแหน่ง..... (ผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อน)

ให้ข้อมูลว่า.....

2.3 นาย..... ตำแหน่ง..... (พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์)

ให้ข้อมูลว่า.....

2.4 นาย..... ตำแหน่ง..... (พยานแวดล้อมอื่น

ที่เห็นท่าท่าสำคัญและมีผลต่อการพิจารณา) ให้ข้อมูลว่า.....

10

3 พยานหลักฐานสำคัญ (ถ้ามี)

3.1 เอกสาร ได้แก่.....

3.2 หลักฐานอื่น ๆ ได้แก่.....

11

4. ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา

4.1 กฎหมายระเบียบคำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 พระราชบัญญัติ..... มาตรา .. บัญญัติว่า

4.1.2 ระเบียบ..... ข้อ .. กำหนดว่า ..

4.1.3 มติ ครม. เมื่อวันที่..... ลงตามหนังสือ.....

ที่..... ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... กำหนดสาระสำคัญของโครงการ.....

4.1.4 คำสั่งกระทรวง..... ที่..... ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ.....

4.2 คำสั่งของศาล..... คดีหมายเลขคดี..... ลงวันที่.....

เดือน..... พ.ศ..... วินิจฉัยโดยสรุปว่า.....

4.3 กรม..... มีหนังสือที่..... ลงวันที่..... เดือน.....

พ.ศ..... ซึ่งใจเรื่องแจ้งวิเพิ่มเติมว่า.....

4.4 ผลการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น สรุปได้ว่า.....

4.5 ผลการสอบสวนทางวินัย สรุปได้ว่า.....

4.6 ความเห็นของนายอำนวยการบริหารฯ ผู้เขียนรายงาน..... สรุปได้ว่า.....

4.7 นาย..... (ผู้ต้องขังคดี) มีหนังสืออุทธรณ์ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

สรุปได้ว่า.....

12

5. ความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

(เหตุผลประกอบการพิจารณา) .....

.....
.....
.....
.....

(ความเห็น - ผู้คัดค้านถึงเหตุที่ไม่ จำนวนเท่าใด) .....

.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... ประธานคณะกรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ ..... กรรมการ
(.....)

ความเห็นผู้คัดค้านตั้ง

.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... ผู้คัดค้าน
(.....)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

คำอธิบาย

- 1 ระบุประเภทความเสียหาย เช่น กุญแจติดจากการเงินหรือทรัพย์สิน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้ อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่น ๆ
- 2 ตั้งชื่อเรื่องให้ตรงกับข้อเท็จจริง และระบุชื่อหน่วยงานที่ได้รับความเสียหายด้วย เช่น "เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ"
- 3 ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐระดับกรม หากมีการเปลี่ยนชื่อใหม่ ให้วงเล็บชื่อเดิมกำกับไว้ด้วย เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เดิม) สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ (กรมพลศึกษา เดิม) เทศบาลตำบลคลองหลวง (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหลวง เดิม)
- 4 ระบุวันเดือนปีและเวลาที่เกิดเหตุให้ชัดเจน หากเป็นช่วงเวลาตามเข็มนาฬิกาไม่แน่นอนให้ระบุช่วงเวลาที่ใกล้เคียงที่สุด หรือตามที่หน่วยงานของรัฐวินิจฉัยไว้
  - กรณีอุบัติเหตุ ให้ระบุวันด้วย เช่น วันจันทร์ อังคาร พุธฯ
  - กรณีกุญแจ ให้ระบุช่วงเวลาของการกระทำกุญแจ ว่า ตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใด
  - กรณีเงินความเสียหายตามคำพิพากษา ให้ระบุวันที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่จ่ายเงินตามคำพิพากษา
- 5 ระบุชื่อสถานที่เกิดเหตุ หรือชื่อหน่วยงานย่อยที่ได้รับความเสียหาย พร้อมทั้งที่ตั้ง (ตำบล อำเภอ จังหวัด)
- 6
  - 1) ผู้กระทำความเสียหายและผู้เกี่ยวข้อง
    - ระบุชื่อผู้ก่อเหตุแห่งความเสียหาย เช่น ผู้กุญแจ ผู้ขโมย (ไม่ว่าจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ก็ตาม) ผู้ลักทรัพย์ ผู้วางเพลิง/ดับเพลิง ฯลฯ และชื่อผู้เกี่ยวข้องกับเหตุละเมิดโดยตรง
  - 2) ความเสียหาย
    - ระบุตามจำนวนที่หน่วยงานของรัฐจึงมาใบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด (ความเสียหายตามความเห็นของคณะกรรมการระบุไว้ในความเห็นท้ายรายงานผลการสอบสวน)
  - 3) ระบุวันเดือนปีที่แจ้งความ กรณีไม่ได้แจ้งให้ระบุว่าไม่มีการแจ้งความ (เฉพาะเรื่องที่ต้องแจ้งความ)
  - 4) สรุปความเห็นของตำรวจ เช่น รับแจ้งความเป็นหลักฐาน / ดำเนินการต่อไป / ส่ง ป.ป.ช./นาอ ก.กระทำโดยประมาท ผิด พรบ.จราจรทางบกฯ/งดการสอบสวนเนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอพียง-ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ฯลฯ

- 2 -

5) คำสั่งพนักงานอัยการ เช่น สั่งฟ้องนาย ก. ข้อหา.../งดการสอบสวน ฯลฯ

6) คำพิพากษา ให้ระงับผลคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ยกฟ้อง/ให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดหรือไม่ จำนวนเท่าใด

โดยตามหัวข้อ 3) - 6) หากกรณีใดไม่มีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องก็ไม่ต้องจำเป็นต่อขอรุญ หรือหากจะพิมพ์หัวข้อไว้แล้วระบุว่า "ไม่มี" หรือ "- -" ก็ได้

7) ให้สรุปข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสาระสำคัญของสำนวนนี้ เช่น

- "ข้อเท็จจริงได้ความว่า ระหว่างปี พ.ศ.2539 - 2540 นายสอน ระเบียบดี ข้าราชการ ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์..... ได้ออกหลักฐานใบเสร็จรับเงิน ค่าลงทะเบียนของ.....ประจำภาคที่ 1 ปีงบประมาณ 2539 จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นเงิน 51,060 บาท ภาคที่ 2 ปีงบประมาณ 2540 จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นเงิน 45,375 บาท แล้วไม่นำเงินส่งให้ศูนย์..... เป็นเหตุให้ทางราชการ ได้รับความเสียหายคิดเป็นเงินรวมทั้งสิ้น 96,435 บาท"

8

1.1 สรุปข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมดตามลำดับการสอบสวน เริ่มตั้งแต่ ผู้พบเหตุ เช่น ใครร้องเรียนเรื่องอะไรอย่างไร / สดง.ตรวจสอบพบอะไรที่ไหนอย่างไร/หน่วยตรวจสอบภายในของกรมนี้ตรวจสอบพบอะไร อย่างไร

1.2 คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตรวจสอบข้อกล่าวหาตามข้อ 1.1 แล้ว พบว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่กล่าวหาหรือไม่ เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร หน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายหรือไม่ จำนวนเท่าใด

1.3 หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อ 1.2 พบว่า มีผู้กระทำผิดจริง ให้อธิบายขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกต้อง/หรือระเบียบของทางราชการในเรื่องนั้น ๆ ว่า ผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอะไรจึงจะไม่เกิดความเสียหาย (อ้างถึงระเบียบ/คำสั่ง ประกอบได้ แต่ไม่ต้องละเอียดหรือยกทั้งข้อทั้งมาตราเพราะจะไประบุไว้ในข้อมูลเพิ่มเติม 4.1)

โดยในหัวข้อนี้ให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดประมวลข้อมูลจากบันทึกการสอบสวน (สส. 1) ข้อมูลและเอกสารหลักฐานทั้งหมดตามแนวทางที่กำหนดไว้ตาม ส.1-5 และเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมอื่น ๆ

9

สรุปข้อกล่าวหาของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาให้บุคคลใดต้องรับผิดหรือไม่ต้องรับผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีข้อกล่าวหาของผู้ต้องรับผิดครบทุกคน ยกเว้นกรณี คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เชีญแล้วไม่มาหรือติดต่อไม่ได้หรือมีข้อขัดข้อง แต่ต้องระบุไว้ เช่น คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ได้มีหนังสือลงวันที่ 1 มกราคม 2530 เชีญนาย ก. ผู้บังคับบัญชา ซึ่งปัจจุบันเกษียณอายุไปแล้ว มาให้ข้อกล่าวหา แต่นาย ก.ไม่มาตามนัดโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง (ตามเอกสารไปรษณีย์ส่งตอบรับ เลขที่.....) ทั้งนี้ เนื่องจากทนายฟ้องคือเป็นสาระสำคัญหากไม่ให้ออกคำสั่งผู้ต้องรับผิด

ซึ่งมองแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรมโดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ เป็นเหตุที่จะยกเลิกหมึกถอนคำสั่งที่เรียกให้บุคคลนั้นรับผิดชอบ

10 ระบุพยานหลักฐานสำคัญ เช่น เอกสารหรือวัตถุ ที่เป็นหลักฐานสำคัญต่อถาวรพิจารณาหรือวินิจฉัย เช่น สำเนาเช็ค.....(มีความผิดพลาดอย่างไร) หนังสืออนุมัติ /อนุญาต....บุคคลใดลงลายมือชื่อ มีจุดผิดพลาดหรือแสดงความบกพร่องอย่างไร ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ....แสดงให้เห็นว่าฝ่ายใดถูกหรือผิดอย่างไร ฯลฯ

11 ระบุข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้ง

12 ระบุรายละเอียดโดยชัดเจนว่า คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด มีเหตุผลประกอบการพิจารณาอย่างไร จึงได้ชี้ว่าเกิดความเสียหายและมีเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ต้องรับผิดชอบ

ระบุความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ว่า ทางราชการเสียหายหรือไม่ จำนวนเท่าใด มีผู้ต้องรับผิดชอบหรือไม่ จำนวนเท่าใด ฐานความผิดใด

เช่น

กรณีไม่ต้องรับผิดชอบ ข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวนปรากฏว่า เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2539 เวลาประมาณ 17.30 น นายxxx ตำแหน่งพนักงานขับรถขนส้วมได้ขับรถขนส้วมบรรทุก ขนมูลสัตว์ประมาณ ๓๕๕ กรุงเทพมหานคร ของกรมฯ กลับจากภารกิจปฏิบัติราชการที่จังหวัดระยอง นายxxx ได้ขับรถด้วยความเร็วประมาณ 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง โดยบรรทุกของหนักเต็มรถ และได้เปลี่ยนช่องทางวิ่งตามหลังรถโดยสารประจำทางขณะลงเนินเขา นายxxx ควรจะต้องใช้ความระมัดระวัง มากกว่าปกติ โดยเว้นระยะห่างจากรถคันหน้าพอสมควรและชะลอรถพร้อมที่จะหยุดได้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน การที่นายxxx ไม่สามารถหยุดรถได้ทันทำให้รถทำอันตรายโดยสารประจำทางอย่างแรงจนชนรถที่จอดอยู่ข้างหน้าต่อ ๆ กันไปอีก 4 คัน และรถคันที่นายxxx ขับได้เสียการควบคุมเนื่องจากพลาดหักพวงไปชนราวช่องทางวิ่งด้านซ้ายอีกด้วย รวมทั้งสิ้น 6 คัน เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่รถของราชการละของบุคคลภายนอกรวม 7 คัน ประกอบกับตามบันทึกการรายงานประจำวันของสถานีตำรวจทางหลวง นายxxx ได้ให้การรับสารภาพว่า ขับไล่อุปการะเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายและมีผู้ได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ กับได้ให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับปรับด้วยแล้ว การกระทำของนายxxx จึงเป็นการกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนี้จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และนายxxx อาจใช้ความระมัดระวังเช่นที่ตนได้แต่ทำไม่ได้เพียงพอไม่ แต่มีได้มีลักษณะของการกระทำโดยขาดความระมัดระวังที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น คาดเห็นได้ว่าความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้หรือหากกระทำความระมัดระวังสักเล็กน้อยยังคงได้คาดเห็นว่าอาจเกิดความเสียหายขึ้นเช่นนี้ขึ้นอีกจะเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรณีตามข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้กระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 5 มาตรา 8 วรรคแรก และมาตรา 10 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นายxxx จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย

ของรถยนต์ราชการหมายเลขทะเบียน xxx กรุงเทพมหานคร และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถยนต์
ของบุคคลภายนอกจากเหตุละเมิดดังกล่าว

กรณีให้รับผิด ข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวนปรากฏว่า เมื่อวันที่ 20
เมษายน 2548 เวลาประมาณ 17.30 น นาย xxx ตำแหน่งพนักงานขับรถของบริษัท
บรรทุก หมายเลขทะเบียน xxx กรุงเทพมหานคร ของกรม xxx กลับจากการปฏิบัติราชการที่
จังหวัดระยอง เมื่อเดินทางถึงทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 ถนนกรุงเทพฯ - พัทยา ระหว่าง
กิโลเมตร ที่ 23 - 24 ช่วงลงเป็นเขา รถยนต์โดยสารประจำทางหมายเลขทะเบียน xxx
กรุงเทพมหานคร ซึ่งวิ่งอยู่ด้านหน้าทางซ้ายของรถยนต์ราชการได้เปลี่ยนช่องทางทางขวาและ
หยุดรถขณะกำลังกะทันหัน นาย xxx อ้างว่าได้พยายามเบรคหยุดรถ แต่เบรคแข็งไม่สามารถหยุด
รถยนต์ได้ทัน รถยนต์ของทางราชการจึงเฉี่ยวชนท้ายรถยนต์โดยสารประจำทางคันดังกล่าวทำให้
รถยนต์โดยสารประจำทางพุ่งไปเฉี่ยวชนท้ายรถยนต์ต้อกับไป ในขณะที่เฉี่ยวกันรถยนต์ของ
ทางราชการได้เสียหลักไปเฉี่ยวชนท้ายรถยนต์ตู้ทำให้รถยนต์ตู้พุ่งไปชนท้ายรถยนต์กระบะ
อีกคันหนึ่ง เป็นเหตุให้บุคคลภายนอกจากผู้ถือใบอนุญาตขับรถหมายเลขทะเบียน xxx
กรุงเทพมหานคร ได้รับบาดเจ็บจำนวน 3 คน รถยนต์ของทางราชการได้รับความเสียหาย
คิดเป็นเงิน 327,741 บาท และรถยนต์ของบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายรวม 6 คัน
เมื่อพิจารณาถึงสภาพความเสียหายดังกล่าวของรถยนต์ราชการและบุคคลภายนอกซึ่งได้รับ
ความเสียหายคิดเป็นเงินค่าซ่อมแซมจำนวนค่อนข้างสูง ประกอบกับตามรายละเอียดการซ่อมแซม
รถยนต์ของทางราชการหลังเกิดเหตุไม่ปรากฏว่ามีการซ่อมแซมระบบเบรคแต่อย่างใด
จึงเชื่อได้ว่านาย xxx ขับรถยนต์มาด้วยความเร็วสูง ซึ่งนาย xxx ในฐานะมีอาชีพเป็นพนักงาน
ขับรถควรใช้ความระมัดระวังโดยเว้นระยะห่างจากรถยนต์คันหน้าพอสมควรและพร้อมที่จะ
หยุดรถได้ แต่หาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอไม่ จึงไม่สามารถหยุดรถได้ทันเมื่อจำเป็นต้อง
หยุด พุทธิการณ์จึงถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง นาย xxx จึงต้อง
รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ เมื่อคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและ
ความเป็นธรรมแก่กรณีและผู้ขับรถโดยสารประจำทางก็มีส่วนประมาทด้วยเช่นกัน จึงให้นาย xxx
รับผิดชอบใช้เงินอัตราร้อยละ 50 ของค่าเสียหายจำนวน 327,741 บาท คิดเป็นเงิน 163,870.50
บาท และหากกรม xxx ต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอก ก็ให้นาย xxx รับผิดชอบใช้
เงินอัตราเดียวกับ ตามนัยมาตรา 10 ประกอบมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

อนึ่ง คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดอาจปรับปรุง
หัวข้อการนำเสนอและรายละเอียดประกอบการพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏใน
แต่ละสำนวนการสอบสวน ได้ตามความเหมาะสม

.....

ภาคผนวก

ลำดับ ๒

ที่ กค 0406.2/ ว. 75

กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

30 ตุลาคม 2550

- เรื่อง ชักข้อความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
- เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
- อ้างถึง 1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
2. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.7/ว 56 ลงวันที่ 12 กันยายน 2550 และ ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.2/ว 66 ลงวันที่ 25 กันยายน 2550

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 8 วรรคแรก ได้กำหนดว่า เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้ และวรรคสี่ กำหนดว่า ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการไว้ด้วย นั้น

กระทรวงการคลังขอเรียนว่า จากการที่กระทรวงการคลังได้ตรวจสอบสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดพบว่า เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นกับหน่วยงานของรัฐและมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐหลายแห่งก็มีได้ดำเนินการเร่งรัดให้มีการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นเหตุให้ข้อเท็จจริงที่ได้ไม่ครบถ้วน พยานหลักฐานบางอย่างสูญหายทำให้เกิดความยุ่งยากในการสอบสวน และการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดอาจเกิดความคลาดเคลื่อนซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ได้ ประกอบกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าว มิได้กำหนด

ระยะ...

ระยะเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการไว้ โดยให้เป็นดุลพินิจของผู้แต่งตั้ง ดังนั้น เพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ครบถ้วน ลดความยุ่งยากในการสอบสวน จึงเห็นควรชักข้อมีความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ดังนี้

1. เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า อย่างช้าไม่ควรเกิน 15 วัน นับแต่รู้หรือทราบความเสียหายและให้รีบดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว อย่างช้าไม่ควรเกิน 60 วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ อาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการขอขยายระยะเวลาและระมัดระวังเรื่องอายุความด้วย

2. เมื่อการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเสร็จสิ้นแล้วให้ผู้แต่งตั้งรีบดำเนินการสั่งการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 อย่างช้าไม่ควรเกิน 15 วัน นับแต่วันได้รับผลการสอบสวนและให้ส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายใน 7 วัน นับแต่วันวินิจฉัยสั่งการ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ (เวียนแจ้งประกาศฯ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว 98 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2548)

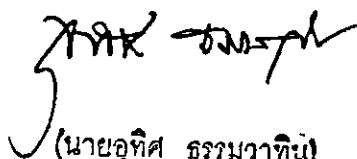
3. เนื่องจากกาสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง คณะกรรมการฯ มิได้ให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 15 ทำให้การสอบสวนไม่ชอบและเป็นเหตุให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งที่หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อมิให้กระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเกิดความล่าช้าจากการต้องกลับไปดำเนินการสอบสวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายใหม่ จึงขอให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามข้อ 15 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าวโดยเคร่งครัดด้วย

อนึ่ง เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทรวงการคลังได้จัดทำแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน และแนวทางกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เวียนแจ้งให้หน่วยงานของรัฐ

ใช้เป็นแนวทางในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามหนังสือที่อ้างถึง 2 แล้ว โดยหน่วยงานของรัฐสามารถค้นหาเอกสารหนังสือเวียนกระทรวงการคลังได้จากเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง (www.cgd.go.th)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องใช้แนวทางดังกล่าวประกอบการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอุทิศ ธรรมวาทีน)

รองปลัดกระทรวงการคลัง

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน

กรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร.0 2271 1999

ด่วนที่สุด

ที่ กค ๐4๐๖ ๒๐ ๕๕

กระทรวงการคลัง

ณ วันที่ ๖ กพ. ๒๕๕๐

๒๕ กันยายน ๒๕๕๐

เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
 เป็น ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี
 และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๓
 อ้างอิง ๑ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๐๓
 ๒ หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐4๐๖ ๐๐ 121 ส. วันที่ 26 ธันวาคม ๒๕45
 ถึงเรื่องแนบด้วย แนวทางในการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิด

ตามที่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๘ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีแทนพนักงานของรัฐในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยสิทธิเรียกให้ศาลให้คำสั่งในบทลงโทษกรณีดังกล่าวจะมีได้หรือไม่ ให้สำนักเลขาธิการสำนักงานผู้ว่าราชการจังหวัดและความเป็นธรรม หรือความผิด หรือความบกพร่อง หรือระดับความเสียหายของหน่วยงานของรัฐในชั้นลงกรณีเป็นกรณี และกระทรวงการคลังได้กำหนดหลักเกณฑ์การขอให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีจากเจ้าหน้าที่ โดยแนบหนังสือที่อ้างถึง ๒ นั้น

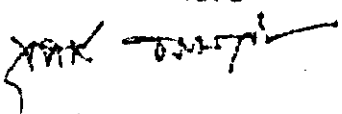
กระทรวงการคลังขอเรียนว่า เนื่องจกพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๓ วรรคต้น มีให้โทษแก่เจ้าพนักงานที่กระทำผิดโดยประมาทเลินเล่อจากเจ้าหน้าที่หลายคน และเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบให้คำสั่งในบทลงโทษแก่ตนเองเท่านั้น แต่ปรากฏว่าหนังสือเกณฑ์การขอให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐4๐๖ ๐๐ 121 ส. วันที่ 26 ธันวาคม ๒๕45 ที่สำนักงานการศาลฯ ถือเป็นปฏิบัติอยู่ ย่อมได้มีการกำหนดแนวทางแบ่งสัดส่วนความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบให้คำสั่งในบทลงโทษแก่ตนเองไว้ ทำให้การกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละหน่วยงานมีองค์ประกอบเหมือนกันไม่เป็นธรรม และเกิดความไม่เสมอภาค

ค.ค.

แต่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำอธิบายเหตุผลทางอ้อมและหน่วยงานของรัฐ จึงเห็นสมควรยกเลิกหนังสือ
 กระทรวงการคลัง ที่ กค ๐4๐6 สท 121 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2545 และเพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีบทบาท
 ในการกำกับดูแลการรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและเพื่อให้เกิดความโปร่งใส
 และเสมอภาคกับเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงาน จึงเห็นควรกำหนดกลไกในการเรียกค่าเสียหายในคดีอาญา
 ของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดให้เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำ โดยไม่ไปกระทบถึงกระบวนการของความเป็นเหตุ
 และกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำอธิบายเหตุผลทางอ้อมกลุ่มหรือแต่ละราย
 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้ประกอบเป็นแนวทางในการพิจารณาความรับผิดชอบและมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ต่อไป
 (สี เพ็ญมาตย์)

อนึ่ง ในการพิจารณาความรับผิดชอบและมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐจากคดีอาญา
 โดยคำนึงถึงความเสียหาย ความเสียหายต่อตัว และความเป็นธรรม ในคดีอาญามีเป็นเกณฑ์โดยมีข้อ
 ให้สิทธิเรียกให้ใช้เงินจำนวน ความเสียหาย ตามมาตรา ๑๖๖๒ 2 และถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือ
 ความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมให้ใช้ฐานผิดละเมิดกับผิดด้วย
 ตามมาตรา ๑๖๖๒ 3 แต่หากการกระทำผิดมีความรับผิดชอบและมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้วจึงนำ
 ความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ส่วนนี้มาพิจารณาความรับผิดให้หน่วยงานต้นเหตุการกระทำของเจ้าหน้าที่
 แต่ละราย โดยให้แนวทางการกำหนดสัดส่วนได้สำหรับประกอบกรณีพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทางดีทางดีประกอบ
 การพิจารณาความรับผิดชอบและมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

 (สี เพ็ญมาตย์)
 ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการป้องกันและจัดการภัยพิบัติ

หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาการป้องกันและจัดการภัยพิบัติ

กรมปศุสัตว์
 สำนักความร่วมมือทางแพ่ง
 กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง
 โทร ๐ 2271 1399

แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบเมิตของเจ้าหน้าที่

กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าพนักงาน (ร้อยละ)						หมายเหตุ
		คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง		ผู้บังคับบัญชา (เฉพาะ)		
		ชื่อ	สัดส่วน	ตำแหน่ง	สัดส่วน	ตำแหน่ง/	ผู้ควบคุม	
1	การจัดจ้างจัดซื้อ ราคาแพง							
	1.1 วิธีกำหนดซื้อจัดจ้าง ไม่ถูกต้อง	กก พิจารณาเขต	60	ฝ่ายพัสดุ	20	ผู้ยกงาน	10	กรณีผ่าน จนท ฝ่ายพัสดุ
		กก พิจารณาเขต	60				20	กรณีไม่ผ่าน จนท ฝ่ายพัสดุ
		กก พิจารณาเขต	60				40	กรณีไม่ผ่าน จนท ฝ่ายพัสดุ/จนท ขึ้นต้น เขต
	1.2 กำหนดราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง							
	(1) ใช้ค่า Factor F / ราคาวัสดุ ไม่ถูกต้อง	กก กำหนดราคาเขต	70	ฝ่ายพัสดุ	15	ผู้ยกงาน	5	กรณีผ่าน จนท ฝ่ายพัสดุ
		กก กำหนดราคาเขต	70				10	กรณีไม่ผ่าน จนท ฝ่ายพัสดุ
		กก กำหนดราคาเขต	70				30	กรณีไม่ผ่าน จนท ฝ่ายพัสดุ/จนท ขึ้นต้น เขต
	(2) จำนวนปริมาณงานผิดพลาด	กก กำหนดราคาเขต	100					
	1.3 ไม่คัดเลือกผู้เสนอราคาต่ำสุดที่มีทุกสมบัติ							
	ผู้เสนอราคาไม่ตรงข้อที่กำหนด							
	(1) วิธีตัดราคา	กก เปิดซอง	60	ฝ่ายพัสดุ	15	ผู้ยกงาน	15	กรณีตาม (1) และ (2) จนท ฝ่ายพัสดุผู้ผ่านงานทั้งหมด
	(2) วิธีประกวดราคา	กก พิจารณาเขต	60	ฝ่ายพัสดุ	15	ผู้ยกงาน	15	แต่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจสั่งอนุมัติ ให้ผู้เสนอวิธีรับผิด ร้อยละ 40 (จนท ฝ่ายพัสดุผู้ผ่านงาน ไม่ส่งรับผิด)

การวิจัยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ต่อ)

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบ (ร้อยละ)						ผู้บังคับบัญชา	หมายเหตุ
		คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง		ผู้บังคับบัญชา			
		ชี้ขาด	สัดส่วน	ตำแหน่ง	สัดส่วน	ตำแหน่ง	ผู้บังคับบัญชา		
2	การตรวจการจ้างตรวจรับ ไม่ถูกต้อง								
2.1	เอกสารจ้างไม่เป็นไปตามแบบรูปราชการ	กค. ตรวจการจ้าง	30	ผู้ควบคุมงาน	50	10	10	กรณีชี้ขาดจริงปรากฏว่าเป็นที่ประสงค์ของผู้จ้างผู้บังคับบัญชา มีเหตุป็นเหตุว่า จะควรจะได้ปฏิบัติตามพระราชกำหนดไม่ปฏิบัติตามแบบรูปราชการ	
2.2	ส่งของไม่ตรงตามสัญญา	กค. ตรวจการจ้าง	40	ผู้ควบคุมงาน	60			กรณีผู้จ้างผู้บังคับบัญชาไม่แจ้งผู้ว่าการตรวจรับงานไม่เป็นไปตามแบบรูปราชการ ไม่ต้องการ	
		กค. ตรวจรับ	60	ฝ่ายผลิต	20	10	10	กรณีชี้ขาดจริงปรากฏเป็นผู้ประสงค์ผู้จ้าง จาก ฝ่ายผลิต ผู้บังคับบัญชา มีเหตุป็นเหตุว่า ความได้รู้ถึงการส่งของไม่ตรงตามสัญญา	
		กค. ตรวจรับ	100					กรณี จาก ฝ่ายผลิตผู้บังคับบัญชา ไม่แจ้งผู้ว่าการส่งของ ไม่ตรงตามสัญญา ไม่ต้องการ	
3	ไม่เรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงานของค่าจ้าง	กค. ตรวจการจ้างรับ	70	ฝ่ายผลิต	10	10	10	กรณีชี้ขาดจริงปรากฏเป็นผู้ประสงค์ผู้จ้าง จาก ฝ่ายผลิต ผู้บังคับบัญชา มีเหตุป็นเหตุว่า ควรจะได้รู้ถึงการส่งมอบงานของค่าจ้าง	
		กค. ตรวจการจ้างรับ	100					กรณี จาก ฝ่ายผลิตผู้บังคับบัญชา ไม่แจ้งผู้ว่าการชี้ขาดจริง ได้ดำเนินการส่งมอบงานของ ค่าจ้าง ไม่ต้องการ ผลิต เช่น การตรวจการจ้างรับ ปรากฏไม่แจ้งให้ทราบ, ส่งมอบตรวจรับ	

กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ต่อ)

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบ (กรณี ไร้ผล)						หมายเหตุ
		คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง		ผู้บังคับบัญชา		
		ชื่อ	สัดส่วน	(ตรวจสอบเอกสารเป็น)	ตำแหน่ง	สัดส่วน	ชั้นสูง / ผู้ปฏิบัติ	
4	การใช้เงินผิดระเบียบ 4.1 ไม่เป็นวินัยรายได้เข้าบัญชีที่เกี่ยวข้อง แต่นำไปใช้โดยผิดระเบียบ 4.2 จากเงินกับสิทธิ์ไม่มีสิทธิ์ผิดระเบียบ			ฝ่ายการเงิน	ตำแหน่ง	30	50	กรณีเป็นเรื่องที่ผู้สหเทศและผู้บังคับบัญชาปฏิบัติผิดหลัก- การเป็นเอกสารแล้ว
				ฝ่ายการเงิน	สัดส่วน	20	100	กรณีผู้ปฏิบัติใช้อำนาจสั่งการและเป็นผู้อนุมัติ ให้อำนาจเพิ่มเติม- จำนวนร้อยละ 100 (จนท ผิดยการเงินผู้รายงาน ไม่ฟ้องกมียศ)
						20	20	กรณีมีพนักงานประเภทอื่นในราชการส่วนรับใช้จ่ายแล้ว แต่จ่าย ผิดระเบียบหรือจ่ายเกินกว่าสิทธิที่ควรได้รับ

คำอธิบายเพิ่มเติม

- กรณีเจ้าหน้าที่อยู่ในกลุ่มที่ผิดกฎหมายมากกว่า 1 คน เช่น คณะกรรมการกำหนดราคาตามที่มีจำนวน 3 คน หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมีจำนวน 2 คน ไปแต่ละคนรับผิดชอบและส่วนเท่า ๆ กัน
- ฝ่ายที่ผิดฝ่ายการเงิน หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายที่ผิดหรือเกี่ยวข้องอย่างอื่นแต่มีลักษณะการปฏิบัติงานที่มีรายละเอียดและความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน
- หมายเหตุ การกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบเงินบาทที่นี้ เป็นเพียงแนวทางประกอบพิจารณาประกอบกรณีเป็นเบื้องต้นเท่านั้น หากมีการมีข้อสงสัยจากแนวทางการสั่งการ ไปได้ยินยอมกรณีมี
  - กรณีที่มีความเสียหายทั้งหมดได้รับความเสียหายทั้งหมดในส่วนที่ผิดระเบียบและปรับปรุงให้มีความเหมาะสม
  - กรณีที่มีข้อเท็จจริงจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องผู้ปฏิบัติงานสามารถไปจากแนวทางการสั่งการ ไม่สามารถดำเนินการในส่วนที่ผิดระเบียบและปรับปรุงให้มีความเหมาะสม
  - กรณีมีลักษณะความเสียหายทั้งหมดจากแนวทางการสั่งการ ไม่สามารถดำเนินการในส่วนที่ผิดระเบียบและปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

กรณีทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน
 แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)							หมายเหตุ	
		ผู้ทุจริต	คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง (ตรวจสอบและควบคุมเงิน)		ผู้บังคับบัญชา			
			ชื่อ	สัดส่วน	ตำแหน่ง	สัดส่วน	ตำแหน่ง	ผู้ปฏิบัติ		
1	รับเงินแล้วนำไปใช้ส่วนตัว	100								
1.1	รับเงินแล้วไปชดเชยเงิน / แก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน	100								
1.2	ชดเชยเงินแล้วไม่นำเงินส่ง	100								
1.3	ไม่นำเงินฝากตั้งหรือธนาคารใดก็ตาม เงินตามระเบียบยกกลับมาใช้ส่วนตัว	100								
2	เบิกจ่ายเงินโดยทุจริต									
2.1	ไม่มีหลักฐานการจ่าย	100								
2.2	มีหลักฐานการจ่ายเท็จ	100								
2.3	มีหลักฐานการเบิกจ่าย	100								

กรณีพิพาททางการเงินหรือทรัพย์สิน (ต่อ)

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	ลักษณะการฟ้องร้อง (ฟ้องคดี)						หมายเหตุ	
		ผู้พิพาท	คณะกรรมการ		ผู้เสียหาย		ผู้ไม่พึงประสงค์		
			ชื่อ	สัดส่วน	ตำแหน่ง	สัดส่วน	อันดับกลาง		ผู้ชนะคดี
2.4	นักโทษหรือคลังงานเงินในเชฟ ในขณะเงินไหลลง	1 (ค)		ผู้ลงนามในเชฟ ในขณะเงิน	100			กรณีผู้ลงนามในเชฟ/ในขณะเงิน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เช่น ลงนามไว้ล่วงหน้าโดยยังไม่ได้รับเช็คจำนวนเงิน, เช็คจำนวนเงิน โดยผ่านช่องว่างข้างหน้าไปไม่ได้, ไม่ติดชื่อผู้ลงนามไว้ เจ้าหน้าที่โดยตรง เป็นต้น ได้ผู้ลงนามในเช็ค/ในขณะเงิน กับมีคดีบางส่วนเท่า ๆ กัน	

คำอธิบายเพิ่มเติม

- กรณีเจ้าหน้าที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบกว่า 1 คน เช่น คณะกรรมการที่ ขณะศาลกลางมีจำนวน 3 คน หรือเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องที่จำนวน 2 คน ไปนั้แต่ละคนทำผิดคนละส่วนเท่า ๆ กัน
- ฝ่ายการเงิน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการเงินหรือมีชื่อเกี่ยวข้องอื่นเช่นผู้มีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ราชการและความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน
- แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบเจ้าพนักงานนี้ เป็นเพียงแนวทางการประกอบการพิจารณาในเบื้องต้นเท่านั้น หากมีกรณีอื่นนอกเหนือจากแนวทางการตั้งนี้ ให้ดำเนินการดังนี้
  - 1 กรณีที่มีความเสียหายเกี่ยวกับลักษณะความเสียหายข้างต้นนี้ไปว่าสัดส่วนความเสียหายที่เห็นสมควรจะไปใช้ความหมายแบบธรรมดา
  - 2 กรณีมีข้อเท็จจริงกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ปฏิบัติงานไปจากแนวทางการข้างต้น ให้ไปใช้สัดส่วนที่สอดคล้องไปกับความหมายแบบธรรมดา
  - 3 กรณีมีลักษณะความเสียหายนอกเหนือจากแนวทางการข้างต้น ให้กำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบแก่เจ้าหน้าที่แต่ละกรณีได้ตามสมควร

แนวทางการดำเนินงานลดสัดส่วนความรับผิดชอบเจ้าหนี้ที่

กรณีฉุกเฉินพิเศษ

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบเจ้าหนี้ที่ (ร้อยละ)		หมายเหตุ
		หนี้สิน	งบชำระ	
1	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการชำระ	100		กรณีผิดกฎหมายที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าหนี้และผู้เกี่ยวข้อง ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชำระแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือโดยส่วนหนึ่ง
2	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการชำระและมีเหตุปัจจัยภายนอกประกอบด้วย	75		กรณีมีเหตุปัจจัยภายนอกเข้ามาประกอบด้วย เช่น ได้รับความหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว มิได้มีคำแถลงหนี้ที่โดยตรงเป็นพนักงานชั่วคราว. ไม่รายงานบัญชีทาง. สภาพทบทวนหนี้ จัดวิธีเสียใช้ดี. สภาพทบทวนหนี้ที่ขณะก่อนมีมาใช้ไม่สมบูรณ์. หรือมีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น พนักงานชั่วคราวที่ผิดนัดกับเจ้าหนี้ได้รีบภาคเงินไปส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว เป็นต้น
3	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการชำระ และคู่กรณีมีส่วนประมาทร่วมอยู่ด้วย	50		

คำอธิบายเพิ่มเติม

- กรณีที่มีการนำยานพาหนะของทางราชการไปใช้ในกิจการส่วนตัวหรือเส้นทางของบุคคลอื่นนอกจากนี้ให้เรียกบุคคลเจ้าของที่ผู้เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เดิมจำนวนความเสียหาย (ร้อยละ 100)
- แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบเจ้าหนี้ กรณี เป็นเพียงแนวทางประกอบการพิจารณาเท่านั้น หากกรณีอื่นนอกเหนือจากนี้ขอความเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการดังนี้
  - กรณีที่มีความเสียหายที่อันเนื่องด้วยกับลักษณะความเสียหายที่ผิดกฎหมายหรือข้อเท็จจริงอื่นใดที่นอกเหนือจากนี้ขอความเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เจ้าหนี้ที่ผู้เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ
  - กรณีมีข้อเท็จจริงที่ผิดลักษณะความเสียหายที่ผิดกฎหมายหรือข้อเท็จจริงอื่นใดที่นอกเหนือจากนี้ขอความเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เจ้าหนี้ที่ผู้เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ

ด่วนที่สุด

ที่ กค 0410.2/ว. 44

กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 กทม.10400

15 มิถุนายน 2552

เรื่อง ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว.98 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2548

ตามที่กระทรวงการคลังได้อาศัยข้อกำหนดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคสอง ออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ฉบับลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2548 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 122 ตอนพิเศษ 41 ง วันที่ 6 มิถุนายน 2548 และได้แจ้งเวียนให้หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ถือปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

บัดนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้นำประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ลงวันที่ 31 มีนาคม 2552 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 126 ตอนพิเศษ 72 ง วันที่ 20 พฤษภาคม 2552 แล้ว และเนื่องจากประกาศฉบับใหม่ได้ยกเลิกประกาศฉบับเดิม โดยมีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในส่วนของความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน และการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ ดังนี้

หลักเกณฑ์เดิม

"2. ความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริต เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ (เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุหรือฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น) หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ดังนี้

2.1 ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบให้เต็มจำนวนความเสียหายและพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตคดีค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 แล้ว

2.2 ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ และต้องมีได้เกิดจากการทุจริต เมื่อหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงคดีค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 แล้ว"

หลักเกณฑ์ใหม่

"2. ความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริต หรือมีสาเหตุมาจากการที่เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ (เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้างไม่ปฏิบัติตามระเบียบฯ ว่าด้วยการพัสดุหรือฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น) หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ดังนี้

2.1 สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 200,000 บาท

2.2 สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 400,000 บาท

2.3 ความเสียหายที่มีจำนวนเกินกว่าข้อ 2.1 และ 2.2 และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณา ดังนี้

2.3.1 ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบให้เต็มจำนวนความเสียหายและพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตคดีค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 แล้ว

2.3.2 ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ และต้องมีได้เกิดจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงคดีค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 แล้ว"

ส่วนหลักการและเงื่อนไขเกี่ยวกับความเสียหายจากสาเหตุอื่น ๆ ยังคงกำหนดไว้เช่นเดียวกับประกาศฉบับเดิม ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้ทราบถึงแนวทาง วิธีปฏิบัติและขั้นตอนในการดำเนินการให้ไปในแนวทางเดียวกัน กระทรวงการคลังขอเรียนชักชวนความเข้าใจ ดังนี้

1. กรณีความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งค่าเสียหายเป็นไปตามนัย ข้อ 2.1 และ 2.2 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดหรือการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบนับตั้งแต่วันที่ประกาศมีผลใช้บังคับ (วันที่ 20 พฤษภาคม 2552) หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

2. สำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและรายงานให้กระทรวงการคลังทราบเป็นรายไตรมาส (ทุกระยะ 3 เดือน ตามปีงบประมาณ) ตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด

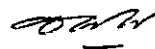
3. กรณีที่กระทรวงการคลังตรวจสอบรายงานตามข้อ 2 พบว่า การดำเนินการ หรือกระบวนการสอบสวน หรือการวินิจฉัยความรับผิด ไม่เป็นไปตามระเบียบหรือแนวทางที่กระทรวงการคลังกำหนด อันมีเหตุที่เห็นเป็นการสมควรหรือประโยชน์แห่งความยุติธรรม กระทรวงการคลังอาจเรียกสำนวนการสอบสวนมาเพื่อตรวจสอบได้ตามความเหมาะสม

4. โดยที่หน่วยงานของรัฐหลายแห่งยังกรอกข้อมูลในแบบรายงานที่กระทรวงการคลังกำหนดไม่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงได้จัดทำคำอธิบายและตัวอย่างการกรอกข้อมูลเพิ่มเติมตามประเภทสำนวนการสอบสวน 6 ประเภท ให้ใหม่แล้ว

ทั้งนี้ ประกาศกระทรวงการคลัง แบบที่กระทรวงการคลังกำหนดพร้อมคำอธิบาย และตัวอย่างการกรอกข้อมูล ตลอดจนเหตุผลในการออกประกาศ หน่วยงานของรัฐสามารถค้นหาและตรวจสอบได้ที่ www.cgd.go.th

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิสุทธิ ศรีสุพรรณ)

รองปลัดกระทรวงการคลัง

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านราชอาณาจักรและหนี้สิน

กรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร. 0 2271 1999

ประกาศกระทรวงการคลัง

เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงาน
 ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

โดยที่เป็นการสมควรยกเลิกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ฉบับลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และเพื่อเป็นการลดขั้นตอนวิธีปฏิบัติและให้การพิจารณาผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๗ วรรคสอง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ กระทรวงการคลัง จึงยกเลิกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ฉบับลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ และให้ใช้ข้อความตามประกาศนี้แทน

๑. ความเสียหายเกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐจากสาเหตุทั่วไป (เช่น อุบัติเหตุเพลิงไหม้ ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญหาย เป็นต้น) ซึ่งมีได้มีสาเหตุจากการทุจริต เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ดังนี้

๑.๑ สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๒ สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๓ ความเสียหายที่มีจำนวนเกินกว่าข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ และหน่วยงานของรัฐพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ต้องรับผิดต้องชดใช้ค่าเสียหายตั้งแต่ร้อยละ ๗๕ ของค่าเสียหายทั้งหมด

๒. ความเสียหายเกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริต หรือมีสาเหตุมาจากการที่เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ (เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้างไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ฯ ว่าด้วยการพัสดุหรือฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น) หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ดังนี้

๒.๑ สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

หน้า ๔๔
 เล่ม ๑๒๖ ตอนที่พิเศษ ๗๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๒.๒ สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๓ ความเสียหายที่มีจำนวนเกินกว่าข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ และหน่วยงานของรัฐ ได้พิจารณา ดังนี้

๒.๓.๑ ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบใช้เต็มจำนวนความเสียหายและพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริต ชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว

๒.๓.๒ ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ และต้องมีได้เกิดจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว

ความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบตามนี้ดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานของรัฐจะต้องรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนดไปให้กระทรวงการคลังทราบทุกกระยะ ๓ เดือน

ทั้งนี้ ให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

วิสุทธิ ศรีสุพรรณ

รองปลัดกระทรวงการคลัง

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้ประกาศกระทรวงการคลังฉบับนี้ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 42 กำหนดให้ส่วนราชการที่มีอำนาจออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือประกาศ เพื่อให้บังคับกับส่วนราชการอื่น มีหน้าที่ตรวจสอบว่ากฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือประกาศนั้นเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนหรือล่าช้าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการอื่น และปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมโดยเร็ว ซึ่งประกาศกระทรวงการคลังฉบับเดิม (ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2548) อาจก่อให้เกิดความล่าช้า ต่อการออกคำสั่งและการบังคับทางปกครองกับผู้ต้องรับผิดชอบ ในกรณีที่น่าปรากฏตัวผู้ต้องรับผิดชอบแล้ว ประกอบกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ได้ใช้บังคับมากระยะหนึ่งแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกาและศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่เป็นบรรทัดฐานจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานของรัฐสามารถนำคำวินิจฉัยและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่เป็นบรรทัดฐานดังกล่าวมาปรับใช้กับการวินิจฉัยสั่งการของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย นอกจากนี้ สมควรให้หน่วยงานเจ้าของทรัพย์สินได้บริหารจัดการทรัพย์สินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยกระทรวงการคลังจะให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการคลัง

สำหรับความเสียหายที่มีมูลค่าสูง หรือมีสาเหตุจากการทุจริต เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ เป็นความเสียหายที่มีลักษณะกระทบถึงระบบบริหารราชการแผ่นดินโดยรวม การตรวจสอบของกระทรวงการคลังจะเป็นผลให้รัฐได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดเพิ่มขึ้นเป็นการรักษาประโยชน์ของรัฐ สามารถป้องกันการรั่วไหลของทรัพย์สินของแผ่นดิน และควบคุมให้หน่วยงานรักษาวินัยการเงินการคลังโดยเคร่งครัด ตลอดจนป้องกันปรามการทุจริตตามนโยบายของรัฐบาลในแง่การตรวจสอบควบคุมการจ่ายเงินแผ่นดินให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพได้ส่วนหนึ่ง

แบบรายงาน

รายงานความเสียหายที่ไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ
 ตามระเบียบสำนักงานกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539
 ชื่อหน่วยงานของรัฐ.....(๑)

ตั้งแต่วันที่ .....เดือน.....พ.ศ.....ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....(๒)

ลำดับ ที่	หน่วยงานย่อย ^(๑)	ประเภท ความเสียหาย ^(๑)	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย ^(๑)	วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ ^(๒)	ข้อเท็จจริง และความเห็นของคณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด โดยย่อ ^(๓)	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ^(๔)

ตรวจถูกต้องแล้ว

(ลงชื่อ).....^(๔)
ตำแหน่ง.....

คำอธิบาย

^(๑) ให้ระบุชื่อหน่วยงานระดับกรมขึ้นไปที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เช่น

- กระทรวง... (กรณีความเสียหายเกิดแก่สำนักงานรัฐมนตรี) ทบวง กรม หรือหน่วยงานลักษณะเดียวกันที่เรียกชื่ออย่างอื่น
- รัฐวิสาหกิจ
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- หน่วยงานของรัฐอื่น

^(๒) การรายงานให้กระทรวงการคลังทราบทุกระยะ 3 เดือน ให้รายงานเป็นรายไตรมาส

^(๓) ให้ระบุชื่อหน่วยงานย่อยที่เกิดความเสียหาย ซึ่งอยู่ในสังกัดของหน่วยงานตามเชิงอรรถที่ 1 เช่น

- ที่ทำการปกครองจังหวัด (สังกัดกรมการปกครอง)
- สำนักงานธนารักษ์จังหวัด (สังกัดกรมธนารักษ์)
- โรงพยาบาล... (สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข)
- สถานีตำรวจภูธร.../สถานีตำรวจนครบาล.../สำนักโยธา.../

^(๔) ประเภทความเสียหาย ให้ระบุตามประเภทส่วนงานการสอบสวนทางด้านความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ซึ่งกำหนดไว้ 5 ประเภท คือ

- 1)ทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน
- 2) ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ
- 3) คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือลักทรัพย์สูญหาย
- 4) อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้
- 5) อุบัติเหตุ
- 6) อื่น ๆ ได้แก่ ความเสียหายอื่นที่เกิดขึ้นและไม่สามารถจัดเข้าอยู่ใน 5 ประเภทข้างต้นได้

(๒) จำนวนค่าเสียหาย หมายถึง ค่าเสียหายที่แท้จริง (หลังหักค่าเสื่อมราคาแล้ว) ที่เกิดขึ้นจากเหตุละเมิดในคราวเดียวกัน เช่น

- ค่าเสียหายกรณีเงินขาดบัญชี 100,000 บาท
- ค่าเสียหายจากอุบัติเหตุรวม 500,000 บาท (ค่าซ่อมรถยนต์ราชการ 100,000 บาท ค่าสินไหมทดแทนให้บุคคลภายนอก 400,000 บาท)
- ค่าเสียหายจากกรณีการหายจำนวน 500,000 บาท (ราคาซื้อ 600,000 บาท หักค่าเสื่อมราคา 100,000 บาท)

(๒) ให้ระบุ วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุละเมิดนั้น เช่น

- กรณีการทุจริตทางการเงิน ให้ระบุวันเดือนปีที่เริ่มกระทำทุจริตถึงวันเดือนปีที่สิ้นสุด เช่น ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2551-31 มีนาคม 2552
- กรณีอุบัติเหตุ ให้ระบุถึงวันและเวลาเกิดเหตุด้วย เช่น วันจันทร์ที่ 25 พฤษภาคม 2552 เวลาประมาณ 16.30 น.
- กรณีไม่ทราบวันเวลาเกิดเหตุที่แน่นอน ให้กะประมาณหรือพอจะอนุมานวันที่เชื่อว่าเกิดเหตุละเมิดนั้น

(๒) ให้ระบุข้อเท็จจริงโดยย่ออย่างครบถ้วน ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และทำให้หน่วยงานได้รับความเสียหายอย่างไร และระบุความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบที่เกิดทางละเมิดว่า มีเจ้าหน้าที่คนใดกระทำความผิดอย่างไรร้ายแรงหรือไม่ ต้องรับผิดชอบหรือไม่ จำนวนเท่าใด ดังอย่าง

- ข้อเท็จจริงโดยย่อ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2552 นาย ก. กระทำทุจริตปลอมลายมือชื่อผู้มีอำนาจส่งจ่ายเงินในเช็คจำนวน 3 ฉบับ แล้วเยียดนำไปใช้ส่วนตัว เป็นเหตุให้ กรม ข. ได้รับความเสียหายเป็นเงิน 500,000 บาท
- คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบเกิดเห็นว่า นาย ก. ผู้ทุจริตอาศัยโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องขบดใช้เงินคืนเต็มจำนวน 500,000 บาท นาย ข. หัวหน้าฝ่ายการเงินกระทำด้วยความประมาทเดินเลื่อยอย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบใช้เงินอัตราร้อยละ 60 และนาย ค. ผู้อำนวยการกองคลัง กระทำด้วยความประมาทเดินเลื่อยแต่ไม่ถึงขั้นประมาทเดินเลื่อยอย่างร้ายแรง จึงไม่ต้องรับผิดชอบ

(๒) ให้ระบุคำวินิจฉัยสั่งการของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามเชิงอรรถที่ 1 ว่ามีคำวินิจฉัยในเรื่องนี้ ว่า มีเจ้าหน้าที่คนใดกระทำความผิดหรือประมาทเดินเลื่อยอย่างร้ายแรงหรือไม่ ต้องรับผิดชอบหรือไม่ จำนวนเท่าใด (ระบุเช่นเดียวกับข้อความเห็นของคณะกรรมการ ตามเชิงอรรถที่ 6)

(๒) ให้ระบุชื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบข้อมูลที่ยื่นรายงาน

แบบรายงาน

รายงานความเสียหายที่ไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจควบคุม
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539
กรม ก.

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552

ลำดับ ที่	หน่วยงานย่อย	ประเภท ความเสียหาย	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย	วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริง และความเห็นของคณะกรรมการ สอบสวนความจริงความรับผิดทางละเมิด โดยย่อ	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
1.	สำนักพัฒนาทรัพยากร บุคคล	ทุจริตทางการเงิน หรือทรัพย์สิน	500,000 บาท	ระหว่างวันที่ 2-9 มกราคม 2552	ข้อเท็จจริง นางสาว ม. กระทำทุจริตปลอมเอกสารการ จัดอบรมและเอกสารการรับเงินโครงการ สัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 2/2552 แล้วนำ เงินไปใช้ส่วนตัวเป็นเหตุให้ กรม ก. ได้รับ ความเสียหายเป็นเงิน 500,000 บาท ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน ข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด 1. นางสาว ม. ผู้ทุจริต รับผิดชอบค่าใช้จ่าย เต็มจำนวน 500,000 บาท 2. นาย น. หัวหน้าฝ่าย งบประมาณเงินเล็กน้อย อย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 60 คิดเป็นเงิน 300,000 บาท 3. นาย บ. ผู้อำนวยการสำนัก งบประมาณเงินเล็กน้อย อย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 40 คิดเป็นเงิน 200,000 บาท อนึ่ง เมื่อทางราชการได้รับเงินคืนจาก นางสาว ม. ผู้ทุจริต เมื่อนำมารวมกับเงินที่นาย น. และนาย บ. ชำระไว้เกินกว่าจำนวนความ เสียหายแล้ว ให้คืนเงินส่วนที่ได้รับชำระไว้เกิน ให้แก่ นาย น. และนาย บ. ตามสัดส่วนที่ได้ชำระ ไว้ของแต่ละคน	นาย บ. อธิบดีกรม ก. พิจารณาแล้วเห็นว่าให้ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ 1. นางสาว ม. ผู้ทุจริต รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเต็ม เต็มจำนวน 500,000 บาท 2. นาย น. หัวหน้าฝ่าย งบประมาณเงินเล็กน้อยอย่าง ร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 60 คิดเป็นเงิน 300,000 บาท 3. นาย บ. ผู้อำนวยการสำนัก งบประมาณเงินเล็กน้อย อย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 40 คิดเป็นเงิน 200,000 บาท อนึ่ง เมื่อทางราชการได้รับเงินคืนจาก นางสาว ม. ผู้ทุจริต เมื่อนำมารวมกับเงินที่นาย น. และนาย บ. ชำระไว้เกินกว่าจำนวนความ เสียหายแล้ว ให้คืนเงินส่วนที่ได้รับชำระไว้เกิน ให้แก่ นาย น. และนาย บ. ตามสัดส่วนที่ได้ชำระ ไว้ของแต่ละคน

ตรวจถูกต้องแล้ว
รักไทย ใจสะอาด
(ลงชื่อ) นายรักไทย ใจสะอาด
ตำแหน่ง อธิบดีกรม ก.

รายงานความเสียหายที่ไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ
 ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที พ.ศ.2539
 เทศบาลนคร ก.

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552

ลำดับที่	หน่วยงานผู้เสียหาย	ประเภทความเสียหาย	จำนวนเงินค่าเสียหาย	วันที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริงและความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบจะเกิดโดยย่อ	คำวินิจฉัยของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
1.	ส่วนการคลัง	ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ	1,500,000 บาท	วันที่ 16 มกราคม 2552	ข้อเท็จจริง คณะกรรมการกำหนดราคากลางงานก่อสร้างอาคารสำนักงาน เทศบาลนคร ก. กำหนดราคากลางโดยไม่ใช้ค่า Factor F ของปีที่คำนวณ เป็นเหตุให้เทศบาลนคร ก. ได้รับความเสียหายต้องจ่ายเงินค่าก่อสร้างแพงกว่าความเป็นจริง คิดเป็นเงิน 1,500,000 บาท ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบ 1. คณะกรรมการกำหนดราคากลางประกอบด้วย นาย ข. นาย ง. และนาง พ. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย 75 ของค่าเสียหาย คิดเป็นเงิน 1,125,000 บาทโดยให้รับผิดชอบส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นเงินคนละ 375,000 บาท 2. นาย น. ปลัดเทศบาล ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย 15 คิดเป็นเงิน 225,000 บาท 3. นาย บ. นายกเทศมนตรี ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 10 คิดเป็นเงิน 150,000 บาท	นาย ข. ผู้ว่าราชการจังหวัด ก. (ในฐานะผู้กำกับดูแลเทศบาล และผู้ถือหลักแต่งตั้งกรรมการฯ) เห็นว่ามีเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบดังนี้ 1. คณะกรรมการกำหนดราคากลางประกอบด้วย นาย ข. นาย ง. และนาง พ. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย 75 ของค่าเสียหาย คิดเป็นเงิน 1,125,000 บาทโดยให้รับผิดชอบส่วนเท่า ๆ กัน คิดเป็นเงินคนละ 375,000 บาท 2. นาย น. ปลัดเทศบาล ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 15 คิดเป็นเงิน 225,000 บาท 3. นาย บ. นายกเทศมนตรี ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 10 คิดเป็นเงิน 150,000 บาท

ลำดับ ที่	หน่วยงานย่อย	ประเภท ความเสียหาย	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย	วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริง และความเห็นของคณะกรรมการ สอบสวนข้อเท็จจริงตามรับผิดทางตะตึง โดยย่อ	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
					<p>2. นาย น. ปลัดเทศบาล ประมาณเดือน อกรกฎารายแรง ต้องรับผิดคดีใช้ในอัตรา ร้อยละ 15 คิดเป็นเงิน 225,000 บาท</p> <p>3. นาย บ. นายกเทศมนตรี ประมาณ เดือนธันวาคมรายแรง ต้องรับผิดคดีใช้ใน อัตราร้อยละ 10 คิดเป็นเงิน 150,000 บาท</p>	

ตรวจถูกต้องแล้ว
รักไทย ใจสะอาด
(ลงชื่อ) นายรักไทย ใจสะอาด
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการจังหวัด ก.

รายงานความเสียหายที่ไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกลไกการปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539
สำนักงานปลัดกระทรวง ก.
ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552

ลำดับที่	หน่วยงานย่อย	ประเภทความเสียหาย	จำนวนเงินค่าเสียหาย	วันที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริงและรายละเอียดของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดชอบจะเกิดทางงเจ้าหน้าที่ โดยย่อ	คำวินิจฉัยของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
1.	กองกาารพัสดุและยานพาหนะ ฝ่ายยานพาหนะ	คนร้ายกระทำความผิดลักทรัพย์เงินหรือทรัพย์สินสูญหาย	700,000 บาท	ระหว่างวันศุกร์ที่ 20 มีนาคม 2552 เวลา 16.30 น. ถึงวันจันทร์ที่ 23 มีนาคม 2552 เวลา 08.30 น.	ข้อเท็จจริง รถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า หมายเลขทะเบียน กก 0090 กรุงเทพมหานคร ของสำนักงานปลัดกระทรวง ก. หายไปจากสถานที่จอดรถยนต์ที่แขวงอนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ ได้หายไปด้วย เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายคิดเป็นเงิน 700,000 บาท (อาดรถยนต์หลังจากหักค่าเสื่อมราคา) ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดชอบ 1. นาย น. พนักงานขับรถยนต์ ซึ่งเป็นบุคคลสุดท้ายที่ไว้รถยนต์คันดังกล่าว กระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตราร้อยละ 60 คิดเป็นเงิน 420,000 บาท 2. นาย บ. หัวหน้าพนักงานขับรถยนต์ ประมาณ เลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 20 คิดเป็นเงิน 140,000 บาท 3. นาย ป. หัวหน้าฝ่ายยานพาหนะ ประมาณ เลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 15 คิดเป็นเงิน 105,000 บาท 4. นาย ผ. ผู้อำนวยการกองการพัสดุและยานพาหนะ ประมาณ เลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 5 คิดเป็นเงิน 35,000 บาท	นาย ข. ปลัดกระทรวง ก. เห็นว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบนี้ 1. นาย น. พนักงานขับรถยนต์ ซึ่งเป็นบุคคลสุดท้ายที่ไว้รถยนต์คันดังกล่าว กระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 60 คิดเป็นเงิน 420,000 บาท 2. นาย บ. หัวหน้าพนักงานขับรถยนต์ ประมาณ เลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 20 คิดเป็นเงิน 140,000 บาท 3. นาย ป. หัวหน้าฝ่ายยานพาหนะ ประมาณ เลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 15 คิดเป็นเงิน 105,000 บาท 4. นาย ผ. ผู้อำนวยการกองการพัสดุและยานพาหนะ ประมาณ เลินเล่ออย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในอัตรา ร้อยละ 5 คิดเป็นเงิน 35,000 บาท

ลำดับ ที่	หน่วยงานย่อย	ประเภท ความเสียหาย	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย	วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริง และสาเหตุเห็นของคณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด โดยย่อ	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
					3. นาย ป. หัวหน้าฝ่ายยานพาหนะ ประมาณเงินต่อตัวอย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบ ชดเชยในอัตราร้อยละ 15 คิดเป็นเงิน 105,000 บาท 4. นาย ผ. ผู้อำนวยการกองการพัสดุและ ยานพาหนะ ประมาณเงินต่อตัวอย่างร้ายแรง ต้องรับผิดชอบชดเชยในอัตราร้อยละ 5 คิดเป็น เงิน 35,000 บาท	

ตรวจถูกต้องแล้ว
รักไทย ใจสะอาด
(ลงชื่อ) นายรักไทย ใจสะอาด
ตำแหน่ง ปลัดกระทรวง ก.

รายงานความเสียหายที่ไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539

กรม ก.

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552

ลำดับ ที่	หน่วยงานย่อย	ประเภท ความเสียหาย	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย	วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ	ชื่อเท็จจริง และความเห็นของคณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด โดยย่อ	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
1.	สำนักงานเลขานุการกรม	อาคารสถานที่ ถูกเพลิงไหม้	500,000 บาท	วันที่ 31 ธันวาคม 2551	<p><u>ข้อเท็จจริง</u> เกิดเหตุเพลิงไหม้ห้องเก็บเอกสาร สำนักงานเลขานุการกรม ทำให้โต๊ะทำงาน และอุปกรณ์สำนักงาน รวมทั้งเอกสาร สำคัญเสียหายทั้งหมด ค่าเสียหายคิดเป็น เงินประมาณ 500,000 บาท</p> <p><u>ความเห็น</u> ของ คณะกรรมการสอบสวน <u>ข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด</u> เห็นว่า สำนักงานมีรายงานการตรวจสอบ ระบบไฟฟ้าทุกเดือน ไม่พบว่ามีจุดใดที่เกิด ความชำรุดบกพร่อง ประกอบกับความเห็น ของเจ้าหน้าที่วิทยาการ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ สันนิษฐานว่า เหตุเกิดจากไฟฟ้า ลัดวงจร ไม่ปรากฏว่าเหตุเพลิงไหม้เกิด จากการกระทำด้วยความจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของ เจ้าหน้าที่ จึงไม่มีผู้ใดต้องรับผิดชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ทางราชการ</p>	นาย ร.อธิปไตยกรม ก.พิจารณาแล้วเห็นชอบตาม ความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดทางละเมิดว่า ไม่ปรากฏว่าเหตุ เพลิงไหม้เกิดจากการกระทำด้วยความจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ จึงไม่มีผู้ใดต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่ทางราชการ

ตรวจถูกต้องแล้ว

รักไทย ใจสะอาด

(ลงชื่อ) นายรักไทย ใจสะอาด

ตำแหน่ง อธิบดีกรม ก.

รายงานความเสียหายที่ไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ
ตามระเบียบสำนักงานกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539
องค์การบริหารส่วนตำบล ก.
ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2552

ลำดับ ที่	หน่วยงานโดย	ประเภท ความเสียหาย	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย	วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริง และความเป็นของคณะกรรมการ งัดข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด โดยย่อ	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
1.	ฝ่ายพัสดุ	อุบัติเหตุ	800,000 บาท	วันที่ 16 มกราคม 2552	ข้อเท็จจริง นาย. ข. พนักงานขับรถยนต์ ได้ขับรถยนต์ ของ อบต. เพื่อนำเจ้าหน้าที่ในสำนักงานไป ประชุมสัมมนา ณ โรงแรมในจังหวัด... เมื่อถึงบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 35 บนถนน สายใน ตำบล... อำเภอ... จังหวัด... ได้มี รถยนต์บรรทุกกึ่งสิบล้อเข้ามาใน ทางเดินของรถยนต์ อบต. ด้วยความเร็วสูง นาย. ข. จึงหักหลบทางซ้ายทำให้รถยนต์ ของ อบต. เสียชนรถยนต์ของ บุคคลภายนอกอีก 3 คัน ทำให้รถยนต์ ของ อบต. ได้รับความเสียหายต้อง ซ่อมแซมเป็นเงิน 70,000 บาท และ อบต. ต้องจ่ายเงินค่าซ่อมแซมให้รถยนต์ของ บุคคลภายนอกรวม 730,000 บาท	นาย. ข. นาย ก. อปต. ก. พิจารณาแล้วเห็นชอบ ด้วยกับความเป็นของคณะกรรมการงัดข้อ ข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ว่า เห็นว่า นาย. ข. ขับรถยนต์ด้วยความระมัดระวังแล้ว อย่างร้ายแรง จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทน เมื่อคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการ กระทำและความเป็นธรรมแห่งกรณีที่เกิดขึ้น เกิดจากความประมาทของผู้ขับรถบรรทุก ด้วย จึงให้นาย. ข. รับผิดชอบใช้เงินที่ร้อยละ 50 ของค่าเสียหายจำนวน 800,000 บาท คิดเป็นเงิน 400,000 บาท

ลำดับ ที่	หน่วยงานย่อย	ประเภท ความเสียหาย	จำนวนเงิน ค่าเสียหาย	วันเดือนปี ที่เกิดเหตุ	ข้อเท็จจริง และขอความเห็นของคณะกรรมการ ตอบข้อเท็จจริงสาเหตุทางละเมิด โดยย่อ	คำวินิจฉัยของ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
					<p>ความเห็นของคณะกรรมการตอบ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผิดทางละเมิด เห็นว่า นาย ข. ขับรถยนต์ด้วยความ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงต้องรับ ผิดคดีใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อคำนึงถึง ความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็น ธรรมดาแห่งกรณีที่เกิดขึ้นเกิดจากความ ประมาทของผู้ขับรถยนต์บรรทุกด้วย จึงให้ นาย ข. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายร้อยละ 50 ของค่าเสียหายจำนวน 800,000 บาท คิดเป็นเงิน 400,000 บาท</p>	

ตรวจถูกต้องแล้ว
รักไทย ใจสะอาด
(ลงชื่อ) นายรักไทย ใจสะอาด
ตำแหน่ง นายก หนบต. ก.

ประกาศกระทรวงการคลัง

เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงาน

ภาคผนวก

ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

ลำดับ ๕

พ.ศ. ๒๕๖๒

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ เพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเชิงบูรณาการในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี มาใช้ในการบริหารงาน และเพื่อให้การพิจารณาผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเสร็จสิ้นไปโดยเร็วยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๗ วรรคสอง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมกระทรวงการคลังจึงประกาศกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ฉบับลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒

ข้อ ๔ ในประกาศนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ข้อ ๕ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

๕.๑ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐ ครั้งละไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๒ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐ ครั้งละเกินกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับความเสียหายประเภท

๕.๒.๑ ความเสียหายจากสาเหตุทั่วไปที่มีได้มีสาเหตุจากการทุจริต เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุเพลิงไหม้ ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญหาย เป็นต้น และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่วัยละ ๓๕ ของความเสียหายทั้งหมด

หน้า ๔

เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๑๐ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๑๓ มกราคม ๒๕๖๓

๕.๒.๒ ความเสียหายที่มีสาเหตุจากการทุจริตและหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบใช้เต็มจำนวนความเสียหายและพิจารณาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนความเสียหาย

๕.๒.๓ ความเสียหายที่มีได้เกิดจากการทุจริต แต่มีสาเหตุจากเงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ และหน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนความเสียหาย

๕.๓ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ

ข้อ ๖ ความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบตามข้อ ๕ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานความเสียหายในระบบความรับผิดชอบทางละเมิดและแพ่งตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางได้แจ้งเวียนให้ถือปฏิบัติ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดแนวทางและหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ที่ <http://tcls.cgd.go.th>

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

จักรกฤษณ์ พาราพันธกุล

รองปลัดกระทรวงการคลัง

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน

ภาคผนวก
ลำดับ ๖

ที่ กค 0410.2/๑๓๓๔

กรมบัญชีกลาง
ถนนพระราม 6 กทม. 10400

30 ตุลาคม 2551

เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขานุการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี และหัวหน้า
หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539

ด้วยคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้มีคำวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กรณีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่และความคุ้มครองตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความเห็นโดยสรุปว่า

1. การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เป็นการบังคับกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินไม่ว่าทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ขอบที่จะยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินได้โดยไม่จำกัดพื้นที่

สำหรับการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน มาตรา 57 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กำหนดให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เจ้าหน้าที่จึงต้องนำบทบัญญัติในลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาใช้ ทั้งหมด 1 หลักทั่วไป (มาตรา 271 ถึงมาตรา 302) และหมวด 2 วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์และการจ่ายเงิน (มาตรา 303 ถึงมาตรา 323) ทั้งนี้ การอนุโลมใช้ดังกล่าวจะต้องนำมาใช้บังคับเท่าที่เหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินเท่านั้น

2. เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนี้

2.1 ความรับผิดทางแพ่ง (ละเมิด) ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักในเรื่องละเมิด การกระทำใดแม้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นแต่ผู้นั้นมีอำนาจ

/ตาม...

-2-

ตามกฎหมายที่จะกระทำได้ การนั้นไม่ถือว่าเป็นละเมิด ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่

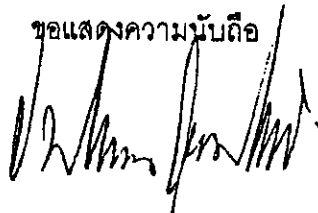
2.2 ความรับผิดทางอาญา โดยหลักแล้วการกระทำใดแม้ประมวลกฎหมายอาญา จะกำหนดให้เป็นความผิดแต่หากมีกฎหมายให้อำนาจสำหรับการกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญา ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เจ้าหน้าที่ย่อมไม่มีความผิดทางอาญา

(รายละเอียดความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง สามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ กรมบัญชีกลาง www.cgd.go.th)

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้หน่วยงานของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 สามารถปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองข้างต้นและเป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ จึงเห็นควรแจ้งเวียนแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายปียพันธุ์ นิมนานเหมินท์)

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร. 0 2271 1999

๑๓๘

เลขรับ	082558
วันที่	๑๑ ก.ย. ๒๕๕๑
เวลา	

ที่ นร ๐๔๐๕/ ๑๐๑๗

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓๔๔/๑๔ ถนนสามเสน

เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๕ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ทหรือการบังคับคดี

เรียน อธิบดีกรมบัญชีกลาง

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๕/๘๒๓
ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการ
บังคับทางปกครองกับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่ และความคุ้มครองตามกฎหมายของ
เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

ตามที่กรมบัญชีกลางได้ขอหารือปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง
และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) แต่งตั้งผู้แทน
ไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว
และมีความเห็นปรากฏตามบันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่ได้ส่งมาด้วยนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖-๔

สำนักกฎหมายปกครอง

โทร. ๐ ๒๒๔๐ ๐๔๕๑-๘ ต่อ ๓๒๔๓ (นายรักไท)

โทรสาร ๐ ๒๒๔๑ ๕๔๘๒

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๖๗๓/๒๕๕๑

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
เรื่อง แนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทรัพย์สิน
ที่อยู่ต่างพื้นที่ และความคุ้มครองตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่
ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

กรมบัญชีกลางได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๕๐๖.๒/๐๒๖๖๓ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอรื้อแนวทางการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งสรุปข้อเท็จจริงได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้หารือกรมบัญชีกลาง กรณีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑ ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้นายคงศักดิ์ คงนาค และนายวิสการ ช่วยชูวงษ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (เดิม) รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการจัดซื้อครุภัณฑ์ประจำห้องปฏิบัติการทางภาษาประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๙ แต่เจ้าหน้าที่ทั้งสองเพิกเฉย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๑ จึงได้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวและแจ้งอายัดทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่ รถจักรยานยนต์ ทะเบียนอาวรูปิน และบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน แต่ประสบปัญหาในทางปฏิบัติสำหรับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินชดใช้แก่ทางราชการ จึงขอหารือแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. มีขั้นตอนในการบังคับคดีอย่างไร เนื่องจากยังไม่พบตัวทรัพย์สินที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นอยู่ต่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับความเสียหาย และอยู่ต่างจังหวัด

๒. ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้มีอำนาจสั่งยึด อายัด ซึ่งในทางปฏิบัติจะมอบหมายให้ผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการแทน แต่เจ้าหน้าที่ไม่กล้าที่จะปฏิบัติ เนื่องจากไม่มั่นใจในข้อกฎหมาย แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน วิธีการยึดรูปแบบคำสั่งที่น่ายึด องค์ประกอบและจำนวนของเจ้าหน้าที่ที่ทำการยึดมีใครบ้าง เนื่องจากเกี่ยวกับหลักประกันความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทน (ถ้ามี)

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงได้หารือปัญหาข้อกฎหมายในประเด็นดังกล่าวมายังสำนักงานฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็น

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ข้อหาหรือของกรมบัญชีกลางมีประเด็นต้องพิจารณาสองประเด็น และมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะใช้กับทรัพย์สินที่อยู่ต่างพื้นที่ได้หรือไม่ อย่างไร และมีขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างไร เห็นว่า การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นการบังคับกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินโดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่ได้จำกัดพื้นที่สำหรับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ ดังนั้น แม้ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนจะอยู่ต่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรืออยู่ในต่างจังหวัด เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ ชอบที่จะยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวได้ ซึ่งมาตรา ๕๗ วรรคสอง* แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บัญญัติให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งได้แก่บทบัญญัติในลักษณะ ๒ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยนำมาใช้ทั้งหมด ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๒๗๑ ถึงมาตรา ๓๐๒) และหมวด ๒ วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และการจ่ายเงิน (มาตรา ๓๐๓ ถึงมาตรา ๓๒๓) ทั้งนี้ การอนุโลมใช้ดังกล่าวจะต้องนำมาใช้บังคับเท่าที่เหมาะสมกับลักษณะของเรื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้ชำระเงินเท่านั้น ตามที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสรีจที่ ๔๕๓/๒๕๕๐^๑ และอาจสรุปขั้นตอนการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ ดังนี้

*มาตรา ๕๗ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระ โดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน

วิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^๑บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง วิธีปฏิบัติในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และทรัพย์สิน เงินหรือสิทธิเรียกร้องที่ไม่อยู่ภายใต้การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๔/๕๕๑ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

๑. การยึดเอกสารและสิ่งหามิทรัพย์สินมีรูปร่าง

มาตรา ๓๐๓^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยเอาทรัพย์สินมาอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่เพื่อรวบรวมแล้วขออนุญาตต่อศาลเพื่อทำการขายทอดตลาดต่อไปได้ ทั้งนี้ มาตรา ๓๐๓ (๑) และ (๒) กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถยึดทรัพย์สินนั้นมาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีเองหรือมอบให้บุคคลอื่นดูแลรักษาทรัพย์สินนั้นแทนได้ แต่เจ้าพนักงานต้องแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ทราบด้วย จากบทบัญญัติดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองย่อมมีอำนาจเอาทรัพย์สินมาอยู่ในความดูแลของตนได้ แต่ต้องแจ้งการยึดให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองทราบด้วย

๒. การยึดอสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๓๐๔^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินมารักษาไว้ และแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินทราบ และหากหนังสือสำคัญยังไม่ได้ออก หรือนำมาแสดงไม่ได้ หรือหาไม่พบ ให้ถือว่า การที่ได้แจ้งการยึดต่อลูกหนี้และเจ้าพนักงานที่ดินถือเป็นการยึดที่สมบูรณ์และตามกฎหมายแล้ว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะต้องนำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินมารักษาไว้ และแจ้งการยึดให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดและเจ้าพนักงานที่ดินทราบ

^๓ มาตรา ๓๐๓ การยึดเอกสารและสิ่งหามิทรัพย์สินมีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำโดย

(๑) นำเอาเอกสารหรือทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใดหรือแก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควร และแจ้งการยึดนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ หรือ

(๒) มอบไว้ในความอารักขาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยความยินยอมของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือมอบไว้ในอารักขาของบุคคลอื่นใดซึ่งครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่และแจ้งการยึดให้ลูกหนี้หรือบุคคลเช่นว่านั้นทราบ กับต้องกระทำให้การยึดนั้นเห็นประจักษ์แจ้งโดยการประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่นใดที่สมควร

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๓๐๔ การยึดอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำโดยนำเอาหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใด หรือแก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควร และแจ้งการยึดนั้นให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ ให้เจ้าพนักงานที่ดินบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน ถ้าหนังสือสำคัญยังไม่ได้ออก หรือนำมาแสดงไม่ได้ หรือหาไม่พบ ให้ถือว่า การที่ได้แจ้งการยึดต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานที่ดินนั้น เป็นการยึดตามกฎหมายแล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

๓. การอายัดทรัพย์สิน

มาตรา ๓๑๐ ทวิ^๑ และมาตรา ๓๑๑^๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดการอายัดไว้ว่า ให้อายัดโดยคำสั่งอายัดซึ่งศาลออกให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาตามที่เจ้าหน้าที่ร้องขอ ห้ามลูกหนี้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามสิทธิเรียกร้องให้งดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องตั้งแต่ได้ส่งคำสั่งนั้นให้ลูกหนี้ และมีข้อห้ามบุคคลภายนอกซึ่งเป็นลูกหนี้ตามสิทธิเรียกร้องไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระหรือส่งมอบให้แก่ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลาหรือภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จะต้องมีคำสั่งของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไปยังเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดให้งดเว้นหรือห้ามจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิเรียกร้อง และห้ามบุคคลภายนอกซึ่งเป็นลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้องส่งมอบ โอนทรัพย์สิน สิทธิ หรือเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิด แต่ให้ส่งมอบแก่เจ้าหน้าที่แทน

อนึ่ง การอายัดที่ดินนั้น กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๖๓๕/๒๕๔๗ เรื่อง การอายัดที่ดิน ซึ่งกรมที่ดินได้แจ้งเวียนคำสั่งนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบและถือปฏิบัติแล้ว ตามหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๓๔๕๓๐ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ การอายัดที่ดินจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวด้วย

๔. การขายทอดตลาดทรัพย์สิน

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้เคยวินิจฉัยในเรื่องเสร็จที่ ๑๗๓/๒๕๕๑^๓ ว่า การดำเนินการขายทอดตลาดจะต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งในการอนุโลมใช้จะต้องเทียบเคียงอำนาจของผู้พิพากษามา

^๑มาตรา ๓๑๐ ทวิ ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลภายนอกให้ชำระเงินจำนวนหนึ่งหรือเรียกให้ส่งมอบสิ่งของนอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑๐ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดและจำหน่ายไปตามที่บัญญัติไว้ในห้ามมาตราต่อไป

^๒มาตรา ๓๑๑ สิทธิเรียกร้องซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๓๑๐ ทวิ นั้น ให้อายัดได้โดยคำสั่งอายัดซึ่งศาลได้ออกให้ตามที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องฝ่ายเดียวและเจ้าหน้าที่ได้นำส่งให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบเพื่อการชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของนั้น

เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดไว้ในหมายบังคับคดีให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจอายัดสิทธิเรียกร้องตามมาตรา ๓๑๐ ทวิ ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ถือว่าคำสั่งอายัดของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นคำสั่งอายัดของศาล

คำสั่งอายัดนั้น อาจออกให้ได้ไม่ว่าหนี้ของบุคคลภายนอกนั้นจะมีข้อโต้แย้งหรือมีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขหรือว่าได้กำหนดจำนวนไว้แน่นอนหรือไม่

คำสั่งนั้นต้องมีข้อห้ามลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้งดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องตั้งแต่ได้ส่งคำสั่งนั้นให้ และมีข้อห้ามบุคคลภายนอกไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบสิ่งของให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระหรือส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ณ เวลาหรือภายในเวลาตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง

^๓บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ กับทรัพย์สินที่มีทะเบียน ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๕/๓๐๔ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๐ ถึงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น ผู้มีอำนาจในการอนุมัติให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ได้ทำการยึดหรือทำการอายัดตามการใช้มาตรการบังคับทางปกครองจึงได้แก่ เจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) ๑

สำหรับแนวทางปฏิบัติ หน่วยงานผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองอาจสอบถามแนวทางในการดำเนินการจากหน่วยงานที่มีประสบการณ์ในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เช่น กรมบังคับคดี หรือกรมสรรพากร เพื่อที่จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ประเด็นที่สอง เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างไร เห็นว่า ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น อาจแยกพิจารณาเป็นแต่ละกรณีได้ ดังนี้

๑. ความรับผิดทางแพ่ง (ละเมิด) ตามมาตรา ๔๒๐^๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักในเรื่องละเมิดนั้น การกระทำใดแม้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นแต่ผู้นั้นมีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ การนั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็นละเมิด เนื่องจากไม่ครบองค์ประกอบของการทำละเมิดซึ่งจะต้องเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๔๑๔/๒๕๑๗^๖ และ ๖๔๗๔/๒๕๓๔^๗ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติตาม

^๕มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

^๖คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๔๑๔/๒๕๑๗ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๒๗ ใช้บังคับแก่ผู้ยื่นคำขออนุญาตซึ่งมีสัญชาติอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ (๓) หรือยื่นคำขออนุญาตออกหนังสือพิมพ์เป็นภาษาอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ (๕) โจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยและยื่นคำขออนุญาตออกหนังสือพิมพ์เป็นภาษาไทย จึงต้องบังคับตามกฎหมายมาตรา ๒๔ วรรคแรก ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๑ ข้อ ๑ ซึ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานการพิมพ์ใช้ดุลพินิจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตหรือสั่งเป็นประการอื่นตามความเหมาะสมแก่กรณีเป็นเรื่อง ๆ ไป ดังนั้น ที่จำเลยมีคำสั่งคำขอของโจทก์ว่าเห็นสมควรรอไว้ก่อนจนกว่าพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับใหม่จะประกาศใช้ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์และไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ มาตรา ๓๓ ที่ใช้บังคับอยู่ขณะนั้น

^๗คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๖๔๗๔/๒๕๓๔ กองทัพบกเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการทหารตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินและระเบียบกองทัพบกว่าด้วยการปกครองและวิธีการจัดการที่ดิน (ฉบับที่ ๒) จำเลยทั้งสามเป็นนายทหารสังกัดมณฑลทหารบกที่ ๒ กองทัพบก ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการตามกฎหมายกับโจทก์เมื่อพบว่าโจทก์กับพวกทำการขุดดินในที่ดินของกระทรวงกลาโหม จำเลยที่ ๑ จึงมีอำนาจสั่งให้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ นำตัวโจทก์มาที่ศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมมณฑลทหารบกที่ ๒ เพื่อสอบถามและให้โจทก์ชี้แจงแล้วส่งตัวให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป การที่โจทก์ถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจเป็นดุลพินิจและอำนาจของพนักงานสอบสวนไม่ใช่ผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยทั้งสาม การกระทำของจำเลยทั้งสามจึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสรีจที่ ๙๔-๙๕/๒๕๕๙^{๑๑} แม้การยึด อาัยด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ยู่ได้มาตรการบังคับทางปกครองจะก่อให้เกิด ความเสียหายแต่ก็ไม่ใช่เป็นการละเมิด นอกจากนี้ แม้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองของ เจ้าหน้าที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นการละเมิด หากการละเมิดนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ยังคงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. ความรับผิดทางอาญา โดยหลักแล้ว การกระทำใดแม้ประมวลกฎหมายอาญา จะกำหนดให้เป็นความผิดแต่หากมีกฎหมายให้อำนาจสำหรับการกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้กระทำ ความผิดอาญา เมื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๒)ฯ ได้ทำการยึด อาัยด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือกฎหมายอื่นที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการ ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้นั้นย่อมไม่มีความรับผิดทางอาญา

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๕๑

^{๑๑}บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการใช้ มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออาัยดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๔/๑๓๕ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ภาคผนวก
ลำดับ ๗

ที่ กค ๐53๐.8/ว ๗5

กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 กท. 10400

๒ มิถุนายน 2544

เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตาย

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดี เลขาธิการ อธิการบดี ผู้อำนวยการ

เนื่องจากปัจจุบันยังมีหน่วยงานของรัฐหลายแห่งมิได้รับดำเนินการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด กรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตายให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ตามนัยระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 24 ที่กำหนดว่า "ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตายให้รับดำเนินการตามระเบียบโดยอนุโลม เพื่อให้ได้ข้อยุติโดยเร็วและระมัดระวังอย่าให้ขาดอายุความมรดก....." ทำให้หน่วยงานของรัฐนั้นไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องได้ทันภายในอายุความมรดก และเป็นเหตุให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นต้อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด เพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบทำให้สิทธิเรียกร้อง ขาดอายุความขึ้นมาอีก

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐในกรณีดังกล่าว จึงขอให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติดังนี้

1. ในการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ต้อง รับผิดชอบหรืออาจต้องรับผิดชอบทางละเมิดตาย ให้คณะกรรมการสอบสวนรับดำเนินการสอบสวน และรายงาน ผลการพิจารณาให้ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วที่สุด พร้อมทั้งให้รวบรวมสำนวนการ สอบสวนทั้งหมดส่งไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบอย่างซ้ำภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ ดังกล่าวถึงแก่ความตาย

2. สำหรับการส่งสำนวนการสอบสวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ขอให้ระบุคำว่า "กรณีเจ้าหน้าที่ตาย" ด้วยตัวอักษรสีแดงที่เห็นได้อย่างชัดเจนไว้ที่บนด้านขวาของหนังสือด้วย

อนึ่ง กรณีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและหน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้สิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ทันภายในอายุความมรดกเนื่องจากการปฏิบัติงานล่าช้าของ เจ้าหน้าที่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียสิทธิและได้รับความเสียหายเป็นกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจาก

/การกระทำ...

- 2 -

การกระทำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นจะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ
สอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดต่อไป เพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและแจ้งให้หน่วยงานที่อยู่ในการควบคุมดูแลหรือในกำกับดูแล
ถือเป็นหลักปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทธิพันธุ์ นิมมานเหมินท์)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงการคลัง

กรมบัญชีกลาง
สำนักกฎหมายและระเบียบ
ส่วนกฎหมายและระเบียบ 8
โทร. 2711217

ภาคผนวก
ลำดับ ๘

สำนักพิมพ์อภัยการสูงสุด
รหัส 8460
วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓
หน้า ๕๕

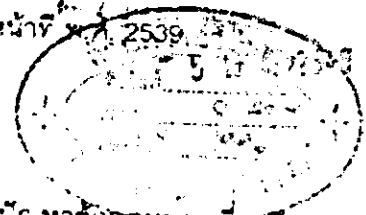
ที่ กค ๐4๐๖.๒/๐.๕๐

กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม 6 กทม. 10400
สำนักงานบริหารการ

๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓

Handwritten signature

เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
เขียน อภัยการสูงสุด

ด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ไปมีคำวินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายเกี่ยวกับ
แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
พ.ศ. ๒๕๓๙ กรณีการมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทน
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๑ และเจ้าหน้าที่ผู้ถูกบังคับตามคำสั่งนั้นได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ทั้งนี้การมีคำสั่ง
ในกรณีที่กระทรวงการคลังจะให้ความเห็น โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีความเห็นโดยสรุปว่า

1. การมีคำสั่งตามข้อ ๑๑ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติ
เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนกลางหรือ
ราชการส่วนภูมิภาคต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ผู้มีอำนาจ
พิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ต้องผูกพันตามความเห็นของ กระทรวงการคลังด้วย
2. กรณีหน่วยงานของรัฐใช้ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ ในระหว่างนั้น
ได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนและผู้รับผิดชอบคำสั่งดังกล่าวได้อุทธรณ์คำสั่ง ผู้มีอำนาจ
พิจารณาอุทธรณ์ควรรอผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังก่อน แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่า
ถ้าไม่ดำเนินการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ก็สามารถวินิจฉัยอุทธรณ์
ไปได้โดยไม่ต้องรอผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง
3. หากกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วมีความเห็นต่างจากหน่วยงานของรัฐ หน่วยงาน
ของรัฐแห่งนั้นต้องมีคำสั่งใหม่ตามความเห็นของกระทรวงการคลัง โดยเพิกถอนคำสั่งเดิมทั้งหมดหรือบางส่วน
แล้วแต่กรณี

(รายละเอียดความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) สามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์
กรมบัญชีกลาง www.cgd.go.th)

สำนักพิมพ์	การพิเศษฝ่ายประเมินผล
รับวันที่	๒๕ มี.ค. ๒๕๕๓
เวลา	
เลขที่	๕๕๕

กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้หน่วยงานของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 สามารถปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะพิเศษ)ข้างต้นและลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ จึงขอแนะนำขั้นตอนและวิธีดำเนินการในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

๑. กรณีผู้ส่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไปก่อนโดยไม่รอผล การตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 วรรคหนึ่ง และผู้ถูกบังคับได้อุทธรณ์คำสั่ง ให้หน่วยงานของรัฐแจ้งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังทราบภายในกำหนดเวลา 5 วัน นับแต่ได้รับ คำอุทธรณ์และรอผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลัง เมื่อได้รับผลการตรวจสอบจากกระทรวงการคลังให้ ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑.1 กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค ให้ผู้แต่งตั้งและหรือผู้มีอำนาจพิจารณา คำอุทธรณ์รวมพิจารณาพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แล้วแต่กรณี วินิจฉัยสั่งการ คำอุทธรณ์รวมผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลัง พิจารณาอีก

๑.2 กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาคำอุทธรณ์ประกอบกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. หากผู้แต่งตั้งเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้ แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณา คำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 วินิจฉัยสั่งการ คำอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้ กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ข. หากผู้แต่งตั้งไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังให้ ผู้แต่งตั้งส่งคำอุทธรณ์และความเห็นดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา และหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงาน ของรัฐแห่งนั้นวินิจฉัยสั่งการ คำอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลัง พิจารณาอีก

2. กรณีผู้แต่งตั้งไปมีคำสั่งหลังจากทราบผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 18 วรรคหนึ่งแล้ว และผู้ถูกบังคับตามคำสั่งได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ดังนี้

2.1 หน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาคให้ผู้แต่งตั้งและหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 วินิจฉัยสั่งการคำสั่งอุทธรณ์ดังกล่าวตามผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลังโดยไม่ต้องส่งคำสั่งอุทธรณ์มาให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

2.2 หน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ประกอบกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. หากผู้แต่งตั้งเห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งคำสั่งอุทธรณ์และความเป็นดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 วินิจฉัยสั่งการคำสั่งอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำสั่งอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

ข. หากผู้แต่งตั้งไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งคำสั่งอุทธรณ์และความเป็นดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา และหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐวินิจฉัยสั่งการคำสั่งอุทธรณ์ตามที่เห็นว่าถูกต้อง โดยไม่ต้องส่งคำสั่งอุทธรณ์ให้กระทรวงการคลังพิจารณาอีก

อย่างไรก็ดี ในกรณีวินิจฉัยสั่งการคำสั่งอุทธรณ์กรณีหน่วยงานของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่นั้น ให้ผู้แต่งตั้ง ผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแลหรือควบคุม และผู้มีอำนาจพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แล้วแต่กรณี วินิจฉัยสั่งการและหรือพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ หากได้วินิจฉัยสั่งการและหรือพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ไปโดยแตกต่างไปจากผลการตรวจสอบของกระทรวงการคลัง และการวินิจฉัยสั่งการและหรือพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์นั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่ทางราชการในภายหลัง ผู้แต่งตั้ง ผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแลหรือควบคุม หรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำสั่งอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังกล่าว แล้วแต่กรณี จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด

อนึ่ง...

